روزنامه سراسری اقتصادی، اجتماعی
چهار شنبه ۰۲ مهر ۱۴۰۴
۰۱ ربیع الثانی ۱۴۴۷ | ۲۴ سپتامبر ۲۰۲۵
شماره ۷۶۵
۸۰۰۰ تومان

روزنامه مرز اقتصاد
www.marzeghtesad.ir

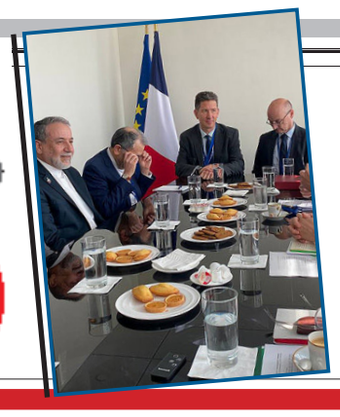

استارت دیپلماسی در نیویورک

صفحه ۰۸

ملاقات لاریجانی با تجار

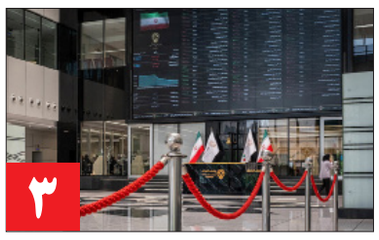

۳

سه سیگنال محرک بورس

۵

گروکشی نفتی قدرت‌ها

۷

دمبله؛ از ناکامی در بارسلونا تا فتح توپ طلا

جلیقه نجات بورس تهران

علی جبل‌عاملی
کارشناس ارشد بازار سرمایه

بازار سهام این روزها زیر سایه رکود سنگینی قرار گرفته است. حجم معاملات به‌شدت پایین آمده، انگیزه سرمایه‌گذاران تحلیل رفته و بی‌اعتمادی به آینده سودآوری شرکت‌ها باعث شده حتی خبرهای مثبت هم اثر چندانی نداشته باشند. این وضعیت تنها نتیجه تحولات درونی بازار نیست، بلکه محصول ترکیبی از شرایط کلان اقتصادی، بی‌ثباتی در سیاستگذاری و ریسک‌های ژئوپلیتیک است. به‌ویژه فضای ملتهب اخیر، سرمایه‌گذاران را به سمت بازارهای امن‌تر و کم‌ریسک‌تر سوق داده و میل به پذیرش ریسک در سهام را کاهش داده است.

اگر بخواهیم ریشه‌های این رکود را دقیق‌تر ببینیم، باید بپذیریم که نرخ‌های بهره حقیقی بالا در شرایط تورمی، جذابیت بازار پول را در مقایسه با بازار سرمایه افزایش داده است. سرمایه‌گذار وقتی می‌تواند بدون ریسک، سود بانکی بالاتری دریافت کند، طبیعی است که سهام را به حاشیه ببرد. از سوی دیگر، اختلاف بین ارز مبادله‌ای و آزاد، نوسان‌های شدید نرخ ارز و تغییرات پی‌درپی سیاست‌های ارزی، پیش‌بینی سودآوری شرکت‌ها را دشوار کرده و عملا تحلیل بنیادی را بی‌اثر ساخته است. حتی سرمایه‌گذارانی که اهل ریسک هستند، وقتی نتوانند به برآوردهای خود اطمینان کنند، ترجیح می‌دهند از بازار خارج شوند. ضعف در شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری تصمیمات، از تغییرات ناگهانی قوانین و مقررات گرفته تا اعمال قیمت‌گذاری دستوری، آخرین ضربه را به اعتماد فعالان بازار زده است.

با فرض اینکه تهدیدهای جدی و فضای ملتهب کاهش پیدا کند، نخستین شرط خروج از این بن‌بست، ایجاد ثبات در سیاستگذاری است. تصمیمات اقتصادی باید با نگاه بلندمدت اتخاذ شود و از تغییرات مقطعی و واکنشی پرهیز شود. همگام‌سازی نرخ بهره با واقعیت‌های تورمی می‌تواند سرمایه را از بازار پول به بازار سرمایه برگرداند. این اصلاح اگر همراه با افزایش شفافیت اطلاعاتی باشد و شرکت‌ها ملزم شوند گزارش‌های دقیق، کامل و منظم منتشر کنند، توان تحلیل دوباره به سرمایه‌گذاران برمی‌گردد و تصمیم‌گیری منطقی جای حدس و شایعه را می‌گیرد.

در کنار این اقدامات، توسعه ابزارهای مالی اهمیت بالایی دارد. صندوق‌های قابل معامله، اوراق تبعی و بازارگردان‌های واقعی، می‌توانند ریسک سرمایه‌گذاری را مدیریت کنند و نقدشوندگی را افزایش دهند. حتی با وجود محدودیت‌های بین‌المللی، می‌توان با طراحی سازوکارهای هوشمندانه از سرمایه‌های داخلی و خارج از کشور بهره گرفت. بازار سهام ما در مقایسه با ظرفیت‌های اقتصادی کشور، هنوز در مرحله‌ای است که با ابزارهای نوین و سیاست‌های جذاب، می‌توان عمق و وسعت آن را چند برابر کرد.

تجربه بسیاری از بازارهای جهانی نشان داده که دوره پساجنگ معمولا با یک چرخه رونق سرمایه‌گذاری و بازسازی اقتصادی همراه است. در ایران نیز اگر فضای ملتهب فروکش کند، به احتمال زیاد تقاضا برای تامین مالی پروژه‌های زیرساختی، انرژی، حمل‌ونقل و تولید افزایش خواهد یافت. این فرصت می‌تواند بازار سرمایه را به مسیر اصلی تجهیز منابع هدایت کند و نقش آن را در رشد اقتصادی پررنگ‌تر سازد. اما این دوره، تهدیدهای جدی خود را هم دارد. افزایش کسری بودجه و فشار برای استقراض، ممکن است منابع مالی را از بخش خصوصی منحرف کند. اگر جذابیت کافی برای سرمایه‌گذاری در سهام ایجاد نشود، نقدینگی آزادشده به سمت بازارهای غیرمولد حرکت خواهد کرد. همچنین نرخ‌های بالای سود بانکی می‌تواند رقابت نابرابری با بازار سرمایه ایجاد کند و سرمایه‌گذاری مولد را به حاشیه براند. برای اینکه بازار سهام بتواند در این دوره نقش محوری ایفا کند، باید انتشار اوراق بدهی و سهام جدید با نرخ و شرایط جذاب انجام شود تا سرمایه‌گذاران رغبت مشارکت پیدا کنند.

استفاده از ظرفیت شرکت‌های سهامی عام پروژه، صندوق‌های زمین و ساختمان و صندوق‌های پروژه می‌تواند راهی برای مشارکت عمومی در طرح‌های ملی و جذب سرمایه‌های خرد باشد. بازطراحی مشوق‌های مالیاتی، به‌ویژه برای سرمایه‌گذاری در سهام و اوراق، انگیزه تازه‌ای برای ورود سرمایه ایجاد می‌کند. همچنین نقدشوندگی ابزارهای مالی باید با ایجاد بازار ثانویه قوی تضمین شود تا سرمایه‌گذار بداند در صورت نیاز می‌تواند به‌سرعت و با هزینه کم از سرمایه‌گذاری خود خارج شود. در نهایت، در حالت ایده‌آل همگرایی با بازارهای منطقه‌ای، حتی در قالب پروژه‌های مشترک یا صندوق‌های سرمایه‌گذاری فرامرزی، می‌تواند مسیر ورود سرمایه خارجی و جذب منابع تازه را باز کند.واقعیت این است که امروز بازار سهام در نقطه‌ای ایستاده که تصمیمات امروز، آینده آن را برای چند سال پیش رو رقم خواهد زد. اگر بی‌عملی بروز پیدا کند، این بازار به حاشیه اقتصاد رانده می‌شود و سهم خود را از تامین مالی از دست می‌دهد. اما اگر با تصمیمات هوشمندانه، اعتماد بازگردد و سرمایه‌گذاری به پروژه‌های واقعی اقتصاد گره بخورد، همین رکود می‌تواند سکوی پرتاب باشد. دوران پساجنگ، با همه دشواری‌هایش، فرصتی تاریخی برای اصلاح مسیر و بازتعریف جایگاه بازار سرمایه در توسعه اقتصادی کشور است. اگر این فرصت را از دست بدهیم، دوباره در همان چرخه آشنای رکود و بی‌اعتمادی گرفتار می‌شویم، اما اگر به‌درستی مدیریت شود، می‌تواند آغاز فصل تازه‌ای در تاریخ بازار سرمایه ایران باشد؛ فصلی که در آن، بازار سهام نه یک بخش حاشیه‌ای، بلکه قلب تپنده تامین مالی و سرمایه‌گذاری کشور خواهد بود.

صنعت ایران در معرض خطر انقراض

نیلی در سخنان خود تاکید کرد که کشور در حال حاضر در یکی از سخت‌ترین شرایط تاریخی....

صفحه ۲

روزنه‌گشایی در تجارت

گردهمایی اعضای دوره دهم هیات نمایندگان اتاق ایران با حضور نمایندگان بخش خصوصی از تشکل‌های اقتصادی...

صفحه ۴

راه توسعه در بخش ارزش آفرین

پانزدهمین رویداد جامع معدن و صنایع معدنی، به همت گروه رسانه‌ای در محل مرکز همایش‌های برج میلاد برگزار شد....

صفحه ۶

ملاقات لاریجانی با تجار

کریم حسن پور – دبیر شورای عالی امنیت ملی با حضور در اتاق بازرگانی ایران با فعالان اقتصادی دیدار و گفت‌وگو کرد. در این نشست، لاریجانی از نقش مثبت بخش خصوصی در ایجاد ثبات در بازارها تمجید کرد. او همچنین گفت: هیچ‌گاه ایران از مذاکره برای حل مسائل پرهیز نکرده است.

نشست هیات رئیسه اتاق بازرگانی ایران با علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی روز سه‌شنبه برگزار شد. در این نشست که با حضور جمعی از فعالان اقتصادی کشور برگزار شد، محورهایی همچون، «حضور مداخله‌گرایانه دولت در اقتصاد»، «لزوم حفظ استقلال اتاق بازرگانی»، «سهم اندک بخش خصوصی از اقتصاد»، «چالش‌های صادراتی»، مورد بررسی قرار گرفت. لاریجانی نیز در این نشست ضمن تاکید بر استقبال از مراودات سیاسی، تجاری و امنیتی با همه کشورهای منطقه، تصریح کرد که ایران تمام تلاش خود را برای فعال‌نشدن اسنپ بک انجام داده است، اما همواره با زیاده‌خواهی و بدعهدی طرف مقابل مواجه می‌شود.

علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی، در دیدار با اعضای اتاق بازرگانی ضمن قدردانی از تلاش‌های بخش خصوصی در جنگ تحمیلی ۱۲روزه گفت: با فعال نگه‌داشتن تولید کارخانه‌ها، کمک بزرگی به پایداری ملت کرده‌اید. وی اقدامات اخیر جمهوری اسلامی را در جهت توسعه ملی دانست و تاکید کرد: هدف ما حل‌وفصل مسائل امنیتی و ایجاد بستر مناسب برای توسعه‌ی کشور است. از همین رو، از پیشنهاد شما برای ایجاد سازوکاری جهت ارتباط میان اتاق بازرگانی و دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی استقبال می‌کنیم تا دیدگاه‌های فعالان اقتصادی در تصمیم‌سازی‌های شورا مورد توجه قرار گیرد. لاریجانی نقش‌آفرینی بخش خصوصی در مذاکرات خارجی را مفید دانست و افزود: برخی مذاکرات می‌تواند زمینه‌ی حل‌وفصل مسائل دیگر را نیز فراهم آورد. به گفته او، اتاق بازرگانی نهادی مدنی برای فعالان اقتصادی است که باید طبق قانون تصمیمات لازم را اتخاذ کند و هیچ دلیلی برای تفوق نگاه امنیتی بر چنین نهادهایی وجود ندارد؛ هر جا هم دخالتی خلاف قانون صورت گیرد، با آن مقابله خواهیم کرد.

او در توضیح اقدامات انجام‌شده درباره موضوع «اسنپ‌بک» گفت: ایران همه راه‌های ممکن برای حل‌وفصل موضوع از طریق مذاکره را پیموده است، اما طرف‌های مقابل زیاده‌خواهی و سنگ‌اندازی کرده‌اند. به‌عنوان نمونه، فرانسه از طریق مدیرکل آژانس پیام داد که اگر با آژانس به ترتیبات خاصی برسید، ما تقاضای اسنپ‌بک را پس می‌گیریم. این توافق انجام شد و وزیر امور خارجه ما در مصر آن را امضا کرد. علت نیاز به ترتیبات خاص این بود که برخی مراکز هسته‌ای بمباران شده بود و بازرسی از آنها نمی‌توانست طبق روال عادی انجام گیرد و باید ملاحظات امنیتی و مصوبه‌ی مجلس در نظر گرفته می‌شد. با این حال، آنان به وعده‌ی خود عمل نکردند.

لاریجانی افزود: سپس طرحی از سوی اروپایی‌ها و طرح دیگری از سوی روسیه مطرح شد. ایران با ملاحظاتی هر دو طرح را پذیرفت که شش ماه زمان برای مذاکره تعیین کرده بودند، اما باز هم آنان به قول خود وفادار نماندند و پیگیر اسنپ‌بک در شورای امنیت شدند.

او با اشاره به دو نکته ادامه داد: نخست، در طرح اولیه آمریکایی‌ها شرطی مطرح شد که هیچ انسان با غیرتی نمی‌پذیرد؛ کاهش برد موشک‌ها به کمتر از ۵۰۰ کیلومتر. آیا چنین چیزی برای یک ایرانی قابل قبول است؟ مشکل دقیقا همین‌جا است که آنها مطالباتی غیرقابل‌قبول مطرح می‌کنند. دوم، در برجام سازوکاری پیش‌بینی شده بود تا اگر طرفی به تعهدات خود عمل نکرد، طرف دیگر بتواند واکنش نشان دهد. چه کسی تعهداتش را زیر پا گذاشت؟ نخست آمریکا از توافق خارج شد، سپس اروپایی‌ها پایبند نبودند و در ادامه حتی اقدام به بمباران کردند. حال چه کسی باید اعتراض کند؟

دبیر شورای عالی امنیت ملی کشور با اشاره به سابقه بدعهدی غرب گفت: مشکل در سوءاستفاده آنان از متون قراردادی است. هیچ‌گاه ایران از مذاکره برای حل مسائل پرهیز نکرده است؛ حتی در بحبوحه مذاکره، ما را بمباران کردند. آنها شعار مذاکره می‌دهند، اما در عمل به دنبال مقاصد دیگری هستند. اگر پیشنهادی معقول و منصفانه با تضمین منافع ایران ارائه شود، آن را می‌پذیریم. اما نسبت به منافع و امنیت ملی تعصب داریم و ایستادگی خواهیم کرد؛ همان‌گونه که در موضوع برد موشکی ایستادیم. لاریجانی در پایان تاکید کرد: مسیری که ما دنبال می‌کنیم، در تعارض با سیاست‌های آشوب‌طلبانه رژیم صهیونیستی است. بنابراین از مراودات سیاسی، تجاری و امنیتی با همه کشورهای منطقه استقبال می‌کنیم و این مسیر را پیگیری خواهیم کرد.

رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در ادامه به حوزه لجستیک و زیرساخت‌ها اشاره کرد و افزود: گلوگاه اصلی این بخش به شکل نگرفتن بازار برمی‌گردد.

رشد صادرات مشروط اصلاح قوانین

در نشست با دبیر شورای عالی امنیت ملی کشور صمد حسن‌زاده، رئیس اتاق بازرگانی ایران گفت: حفظ امنیت اقتصادی جایگاه ویژه‌ای دارد. برای ایجاد این امنیت و برگرداندن ثبات به اقتصاد باید اصلاحاتی صورت بگیرد که در مسیر اعمال اصلاحات در کنار دولت و دیگر نهادهای مسوول قرار داریم. رئیس اتاق ایران از مشکلاتی صحبت کرد که در محیط کسب‌وکار وجود دارد و انتظار می‌رود با حضور ایشان در مسند دبیری این شورا، شاهد کم‌رنگ شدن بخشی از این مشکلات باشیم.

او از لاریجانی درخواست کرد که در پاسخ به اعتمادی که به او وجود دارد در راستای حفظ اقتدار ملی، رفع مشکلاتی که امنیت اقتصادی کشور را تحت تاثیر قرار داده است و برگرداندن ثبات به صحنه اقتصادی، گام بردارد. رئیس اتاق ایران تاکید کرد: امنیت در همه ابعاد آن مهم است؛ اما امنیت اقتصادی جایگاه خاصی دارد. با این وجود در سال‌های گذشته نسبت به آن بی‌توجهی شده و بنابراین ثبات خود را از دست داده و اعتمادها نسبت به آن کم‌رنگ شده است. حسن‌زاده با تاکید بر لزوم اعمال برخی اصلاحات در قوانین و مقررات اقتصادی، گفت: به دلیل وجود برخی از قوانین، صادرکنندگان کشور دچار چالش شده و به تدریج رغبت خود را برای ادامه مسیر از دست دادند و اگر این قوانین اصلاح شوند، صادرات بیشتر شده و ارز بیشتری وارد کشور خواهد شد.

رئیس اتاق ایران به خروج سرمایه‌ها از کشور به دلیل بالا بودن نرخ تورم، چند نرخی بودن ارز، وضعیت نامناسب برخورد با صادرات در ایران اشاره و خاطرنشان کرد: از سال ۱۳۹۷ رفع تعهد ارزی اجرایی شده و برای رفع چالش‌های ناشی از آن پیشنهادهایی از طرف اتاق ایران ارائه شده است، اما مورد بی‌توجهی واقع می‌شود. او ادامه داد: به دلیل مشکلات موجود در روند صادرات، روش‌های غیرقانونی و استفاده از کارت‌های اجاره‌ای افزایش یافته است. این مساله حتی اجازه نمی‌دهد تا حق‌وحقوق دولت هم پرداخت شود. حسن‌زاده از علاقه‌مندی برای همکاری اقتصادی و تجاری با همه کشورها به ویژه همسایگان صحبت کرد و افزود: باید اصلاحاتی در حوزه اقتصادی کشور صورت گیرد. در این فرآیند اتاق ایران در کنار دولت و دستگاه‌های مسوول قرار دارد تا رسالت و تکلیف خود را در برابر ملت ایران انجام دهد.

او با تاکید بر اینکه تمام آنچه در این نشست از سوی بخش خصوصی مطرح می‌شود از روی دغدغه‌مندی و در راستای حل مشکلات و عزت‌مندی ایران است، گفت: اتاق ایران ظرفیت‌های بسیاری دارد و اعضای اتاق‌های سراسر کشور و تشکل‌ها با تجربیاتی که دارند می‌توانند در مسیر ارتقای اقتصادی نقش‌آفرینی کرده و همان‌طور که در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه شاهد بودیم، همه واحدهای تولیدی بدون تعطیلی فعال بودند تا فضای کشور بدون تنش داخلی و با آرامش باقی بماند. رئیس اتاق ایران با اشاره به دوران جنگ ۱۲ روزه که اختلالی در شبکه بانکی کشور رخ داد، گفت: با وجود این اختلال و عدم امکان جابه‌جایی پول، توزیع کالاهای استراتژیک از جمله گندم و آرد حتی با سرعت بیشتری انجام شد.

تصمیم‌گیری در بزنگاه مهم تاریخی

پیام باقری، نایب رئیس اتاق بازرگانی ایران در این نشست، تصویری که از علی لاریجانی در ذهن فعالان بخش خصوصی نقش بسته است را تصویری مثبت و سازنده دانست و گفت: درحال حاضر شاید در مهم‌ترین بزنگاه انقلاب قرار داریم و تصمیماتی باید گرفته شود که متفاوت از تصمیمات گذشته است. به نظر می‌رسد اتفاق نظر داریم عارضه جدی که در اقتصاد کشور وجود دارد حضور مداخله‌گرایانه دولت در اقتصاد کشور است. نتیجه مداخلات دولت در اقتصاد، همین وضعیتی است که امروز با آن مواجه هستیم. دولت علی‌رغم اینکه بر اساس برنامه‌های توسعه باید کوچک‌تر و چابک‌تر شود و با هزینه کمتری اداره شود، اما روزبه‌روز بزرگ‌تر می‌شود. نایب رئیس اتاق ایران با اشاره به شکاف درآمد-هزینه‌ای در کشور و کسری بودجه نهادینه‌شده، تصریح کرد: ابعاد مصارف بودجه‌ای دولت به قدری گسترده شده است که هر قدر منابع در کشور وجود دارد باید برای اداره امور جاری دولت صرف شود.

باقری افزود: به نظر می‌رسد مقاومت بسیار جدی در واگذاری تصدی‌ها وجود دارد که بیشتر هم در سطح مدیران میانی و پایین است. نظام بوروکراسی و دیوان‌سالاری دولت اجازه واگذاری تصدی‌ها را نمی‌دهد. معتقدم هر جا که موتور دستگاه بوروکراسی دولت خاموش می‌شود، کشور چابک‌تر اداره می‌شود. نمونه این موضوع را در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه مشاهده کردیم. تمامی اقلامی که پشت گمرکات محبوس شده بود با یک تلفن و دستور ساده از گمرکات ترخیص شد و ظرفیت بخش خصوصی در اداره اقتصاد کشور نیز به وضوح دیده شد. او خاطرنشان کرد: برای اینکه کشور چابک‌تر اداره شود، ابتدا باید محیط اقتصاد کشور از وضعیت نارقابتی خارج شود. بخش خصوصی در حال حاضر حداقل سهم را در اقتصاد کشور دارد و محیط کاملا غیررقابتی است. خصولتی‌ها حضور جدی و پررنگ در اقتصاد کشور دارند و مانع فعالیت‌های بخش خصوصی هستند.

باقری با بیان اینکه جای بحث تامین مالی و سرمایه‌گذاری در کشور خالی است، خاطرنشان کرد: در اقتصاد نفتی، جریان پرقدرت درآمد نفت در حوزه‌های زیرساختی و جاری تزریق شده و کشور اداره شده است. به همین دلیل بخش خصوصی خیلی رشد نکرده و اقتصاد کشور رقابتی نشده است. نایب رئیس اتاق ایران با تاکید بر ضرورت بازنگری در ساختارهای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی کشور گفت: در کشور کمبود منابع نداریم. ایران سرشار از دارایی‌های زیرزمینی است که به دلیل کمبود برای سرمایه‌گذاری در این حوزه‌ها، به درستی نمی‌توان از این ظرفیت‌ها استفاده کرد. بنابراین جریان نقدینگی کشور در برخی موارد به سمت بازارهای غیرمولد می‌رود.

باقری در خصوص وضعیت سرمایه‌گذاری در صنعت برق نیز بیان کرد: بیش از دو دهه می‌شود که سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در احداث نیروگاه جدید شکل نگرفته و محیط کاملا غیررقابتی و غیرشفاف است و دولت در این زیست بوم با بخش خصوصی دارد رقابت می‌کند.

نایب رئیس اتاق ایران تاکید کرد: حتما جذب منابع مالی خارجی و سرمایه‌گذاری خارجی و صادرات که محور توسعه در دنیا است، مستلزم این است که رفتارهای بین‌المللی خود را اصلاح کنیم. حضور سرمایه‌گذار خارجی ضامن امنیت اقتصادی است و اگر مراودات تجاری‌مان با دنیا شکل نگیرد و کالایمان در زنجیره ارزش دنیا قرار نگیرد، نمی‌توانیم انتظار رشد اقتصادی ۸درصدی داشته باشیم. تحقق این رشد اقتصادی مستلزم این است که تکیه‌مان را به ظرفیت بخش خصوصی بدهیم.

باقری با اشاره به ظرفیت‌های اتاق بازرگانی اعم از اتاق‌های استانی، اتاق‌های مشترک بازرگانی، کمیسیون‌های تخصصی و انجمن‌ها و تشکل‌ها، گفت: این ظرفیت، سرمایه‌ای برای نظام است. تجربه جنگ تحمیلی ۱۲ روزه نصب‌العین ما باشد و تکیه را به بخش خصوصی بدهیم و مسوولیت‌های اقتصادی را به بخش خصوصی بسپاریم. این فعال اقتصادی با انتقاد از قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، گفت: محیط بازار اقتصاد نباید امنیتی باشد. در این صورت، فعال اقتصادی به سراغ بازار غیرمولد می‌رود. قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز نیازمند بازنگری است. نایب رئیس اتاق ایران در پایان پیشنهاد کرد سازوکاری در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی پیش‌بینی شود تا نسبت به ساماندهی امنیت اقتصادی تمرکز بیشتری وجود داشته باشد.

روزنامه مرز اقتصاد ۲
چهارشنبه ۰۲ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵
www.marzeghtesad.ir

سیاستگذاری در زمین فین‌تک

فناوری‌های نوین مالی(فین‌تک‌ها) در سطح جهانی به‌عنوان مکملی برای بانکداری خرد مطرح شده‌اند و می‌توانند با تسریع و تسهیل فرآیند وام‌دهی، نقش موثری در بهبود دسترسی به خدمات مالی ایفا کنند. بررسی‌ها نشان می‌دهد سهم اعتبارات پرداختی از طریق این ابزارها به‌طور میانگین در جهان حدود ۱۵ درصد است، درحالی‌که در ایران بر اساس آخرین آمار، این سهم تنها بین ۱ تا ۱.۵ درصد قرار دارد. به عقیده کارشناسان از ظرفیت‌های بالقوه فین‌تک‌ها، به‌ویژه در حوزه وام‌دهی و اعتبارات خرد، به‌خوبی بهره‌برداری نشده است. در همین راستا، بانک مرکزی به‌تازگی پیش‌نویس راهبرد توسعه و تنظیم‌گری فناوری‌های نوین مالی را منتشر کرده است. تقویت محیط قانونی، فراهم‌سازی بستر جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و همچنین سازماندهی و یکپارچه‌سازی فعالیت فین‌تک‌ها از جمله اولویت‌هایی است که این نهاد برای ارتقای زیست‌بوم مالی کشور مورد تاکید قرار داده است.

با تغییر الگوهای رفتاری مشتریان و افزایش انتظارات کاربران از خدمات مالی دیجیتال، صنعت پرداخت و نظام‌های مالی در سطح جهانی وارد مرحله‌ای از تحولات بنیادین شده است. گسترش به‌کارگیری فناوری‌های نوین چارچوب‌های سنتی ارائه خدمات مالی را دگرگون کرده و مدل‌های کسب‌وکار مبتنی بر فناوری‌های نوین مالی (فین‌تک‌ها) را به یکی از مهم‌ترین روندهای نوظهور در اقتصاد جهانی بدل ساخته است. ایران نیز به دلیل ضریب بالای نفوذ اینترنت و گسترش استفاده از تلفن‌های هوشمند، از ظرفیت قابل‌توجهی برای توسعه خدمات مالی دیجیتال برخوردار است. وجود جمعیت جوان و آشنا با فناوری، بازار بزرگی را برای ارائه خدمات مالی نوآورانه در کشور فراهم کرده و بستری مناسب برای رشد فناوری‌های نوین مالی ایجاد کرده است.

از سوی دیگر، ساختار سنتی نظام بانکی در حوزه تامین مالی و ارائه تسهیلات، با محدودیت‌ها و پیچیدگی‌هایی همراه است. فرآیند دریافت وام در بانک‌ها غالبا نیازمند بلوکه کردن مبلغی در حساب‌بانکی و ارائه مدارک متعدد است؛ شرایطی که برای بسیاری از افراد به‌ویژه اقشار کم‌درآمد دشوار یا حتی غیرممکن است و در نتیجه دسترسی آنها به منابع مالی محدود می‌شود. در مقابل، فین‌تک‌ها با حذف بخشی از این موانع و ارائه راهکارهای انعطاف‌پذیرتر، توانسته‌اند توجه کاربران را به خود جلب کنند و به گزینه‌ای کارآمد برای تامین مالی خرد و ارائه خدمات اعتباری بدل شوند.

راهبرد بانک‌مرکزی در رابطه با فین‌تک‌ها

به تازگی، بانک مرکزی با توجه به پتانسیل رو به رشد فناوری‌های مالی در نظام پولی و بانکی کشور، راهبردی جامع را در زمینه تنظیم‌گری و گسترش فین‌تک‌ها تدوین کرده است. هدف اصلی این رویکرد، ایجاد تعادل میان حمایت از نوآوری و تضمین ثبات مالی است. بر این اساس، بانک مرکزی در گام نخست به دنبال تقویت محیط قانونی و نظارتی است تا از یکسو فضای مطمئن و شفافی برای فعالیت شرکت‌های نوآور فراهم شود و از سوی دیگر، امکان بروز رقابت سالم در بازارهای مالی به وجود آید. همزمان با این اقدام، توسعه ابزارهای نوین نظارتی در دستور کار قرار گرفته تا با بهره‌گیری از فناوری‌های جدید، ریسک نکول کاهش و سطح شفافیت و اثربخشی نظارت در حوزه پولی و بانکی ارتقا یابد.

در کنار بعد نظارتی، فراهم‌سازی زمینه سرمایه‌گذاری داخلی و بین‌المللی نیز بخش مهمی از این راهبرد را تشکیل می‌دهد. بانک مرکزی با حمایت از حضور فعال فین‌تک‌ها در رویدادهای ملی و جهانی و تسهیل دسترسی آنها به منابع مالی، تلاش دارد امکان رشد و توسعه پایدار این صنعت را فراهم آورد. در همین راستا، ایجاد بستر همکاری و هم‌افزایی میان بازیگران اصلی زیست‌بوم فین‌تک کشور، به‌عنوان یکی از محورهای کلیدی دنبال می‌شود. در این راستا شکل‌گیری رگولاتور واحد صنعت فین‌تک در کشور به منظور هماهنگ‌سازی بین‌نهادی و تدوین سیاست‌های یکپارچه از اولویت بالایی برخوردار است.

در نهایت، این راهبرد بر شکل‌گیری ساختارهایی برای اشتراک‌گذاری دانش و تبادل ایده‌ها و محصولات نوآورانه تاکید دارد؛ ساختارهایی که می‌توانند به ارتقای کیفیت خدمات مالی، گسترش دسترسی مردم به ابزارهای نوین و تقویت جایگاه فین‌تک‌ها منجر شوند. به این ترتیب، سیاست بانک مرکزی در قبال فین‌تک‌ها نه صرفا رویکردی نظارتی، بلکه حرکتی هماهنگ برای حمایت، ساماندهی و هدایت این صنعت نوظهور در جهت منافع کلان اقتصاد کشور است.

حذف صفر از پول ملی؛ اقدامی اصلاحی یا سیاستی نمادین؟

با تصویب لایحه حذف چهار صفر از پول ملی در کمیسیون اقتصادی مجلس، بار دیگر بحث بر سر کارآمدی این سیاست در دستور کار فضای عمومی و تخصصی کشور قرار گرفته است. طبق اعلام مقامات، این لایحه پس از بررسی کارشناسی در بانک مرکزی و وزارت اقتصاد و رفع ایرادات قبلی، به زودی در صحن علنی مجلس مطرح خواهد شد.

اما پرسش کلیدی این است: آیا حذف صفر از پول ملی در شرایط فعلی اقتصاد ایران، می‌تواند گامی موثر در جهت بهبود نظام پولی و مالی کشور باشد یا صرفا تغییری نمادین و فاقد اثرگذاری اقتصادی خواهد بود؟ در شرایط اقتصادی کنونی ایران، حذف صفرها چه دستاوردی خواهد داشت؟ و آیا می‌توان آن را گامی موثر در راستای بهبود عملکرد اقتصادی دانست یا صرفا اقدامی نمادین در ظاهر مساله است؟

صنعت ایران در معرض خطر انقراض

مریم لطفی -مسعود نیلی، اقتصاددان در رویداد جامع معدن و صنایع معدنی به سخنرانی و ارائه دیدگاه‌های خود درباره روند رشد صنعت کشور در سال‌های اخیر و چشم‌انداز صنعت در سال‌های آینده پرداخت.

نیلی در سخنان خود تاکید کرد که کشور در حال حاضر در یکی از سخت‌ترین شرایط تاریخی خود قرار گرفته است؛ شرایطی که ترکیبی عجیب از بحران‌های متنوع و همزمان در حوزه‌های مختلف است و در گذشته مشابهی نداشته است. او هدف سخنرانی خود را عارضه‌یابی نظام تصمیم‌گیری از نظر نقش در بروز این مجموعه بزرگ و متنوع از چالش‌های اقتصادی و صنعتی کشور معرفی کرد.

او با طرح پرسش‌هایی تلاش کرد ماهیت مشکلات را روشن سازد: «آیا این مشکلات ناگهانی بوده‌اند یا تدریجی؟ آیا قابل پیش‌بینی بودند؟ آیا کارشناسان هشدار داده بودند؟ آیا امکان پیشگیری وجود داشت؟ و آیا حافظه‌ای برای درس گرفتن از تجربه‌های گذشته در نظام تصمیم‌گیری وجود داشته است؟» پاسخ او به همه این پرسش‌ها این بود که مشکلات عمدتا تدریجی و قابل پیش‌بینی بوده‌اند؛ پیش‌بینی‌ها و گزارش‌های کارشناسی هم وجود داشته، اما نظام حکمرانی اقتصادی یا آنها را جدی نگرفته یا دیرهنگام واکنش نشان داده است. نتیجه این ضعف آن است که بسیاری از مشکلات امروز «مانند صندوق‌های بازنشستگی یا منابع آب» از مرحله بحران عبور کرده‌اند، برخی ــ مانند انرژی « در میانه بحران قرار دارند» و بعضی دیگر «مانند بودجه و نظام بانکی» هنوز در مرحله هشدارند.

برآیند همه این مسائل به بحران‌های بزرگ‌تری همچون بیکاری، فقر و کاهش رفاه عمومی منجر شده است. نیلی در این همایش با مثالی ساده توضیح داد: «اگر دانش‌آموزی در چندین درس مختلف نمره پایینی بگیرد، مشکل از درس‌ها نیست، بلکه از خود اوست.» همین قیاس در مورد اقتصاد ایران هم صادق است؛ یعنی مشکل اصلی نه در تک‌تک بخش‌ها، بلکه در نظام تصمیم‌گیری و حکمرانی اقتصادی است که دیر و سطحی با مسائل روبه‌رو می‌شود و به‌جای حل ریشه‌ای، تنها در قالب مدیریت بحران عمل می‌کند. از همین منظر، نیلی تصمیم گرفت با تمرکز بر صنعت، به تحلیل دو تحول بزرگ در ۲۰سال گذشته بپردازد تا از دل آن کارنامه نظام تصمیم‌گیری اقتصادی را بررسی کند.

روند توسعه صنعتی در ایران

از نگاه این اقتصاددان، تحول نخست به روند رشد صنعت مربوط است. این شاخص تصویری بلندمدت از صنعت کشور طی بازه زمانی ۱۳۴۰ تا ۱۴۰۳ ارائه می‌دهد. اگر بخواهیم این دوره را مقطع‌بندی کنیم، مسیر تحولات صنعت ایران را می‌توان به چند دوره زمانی تقسیم کرد: دوره اول (۱۳۴۰ تا ۱۳۵۵): صنعت ایران طی ۱۵سال نخست رشد بسیار بالایی داشت. در این مدت، ارزش افزوده صنعتی ۸برابر شد و رشد سالانه حدود ۱۵درصد را تجربه کرد. دوره دوم (۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵): همزمان با انقلاب و جنگ، صنعت وارد یک دوره رکود شد و رشد تقریبا صفر بود. دوره سوم (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۹): پس از پایان جنگ، صنعت دوباره شتاب گرفت و رشد سالانه به طور متوسط حدود ۶درصد بود. دوره چهارم (۱۳۷۹ تا ۱۳۹۰): میانگین رشد صنعتی به ۸درصد رسید؛ هرچند در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ افت رشد دیده شد. با این حال، در پایان این دوره، صنعت نسبت به سال ۱۳۴۰ حدود ۳۳برابر شده بود.

نیلی گفت: « بعد از سال ۱۳۹۰ شرایط متفاوت شد؛ در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲، صنعت با افتی بی‌سابقه مواجه شد. در مدت ۲سال، ارزش افزوده بخش صنعت حدود ۴۰درصد کاهش یافت؛ اتفاقی که مشابه آن در تاریخ اقتصاد ایران سابقه نداشت. پس از آن، در بازه ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۳، متوسط رشد صنعت تنها ۲درصد بود. البته در ۲سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، همزمان با اجرای برجام، یک جهش مثبت رخ داد؛ اما این روند پایدار نماند و صنعت دوباره به مسیر کند قبلی بازگشت. اگر این ۲سال استثنایی را کنار بگذاریم، میانگین رشد صنعت در این دوره تقریبا نزدیک به صفر بوده است.»

این اقتصاددان تاکید کرد: «این مساله اهمیت بسیار زیادی دارد؛ چراکه اگر صنعت پس از ۱۳۹۰ هم به همان نرخ رشد ۶ درصدی نیم‌قرن قبل ادامه می‌داد، امروز سطح صنعت ایران تقریبا دوبرابر وضع موجود بود. این یعنی هزینه از دست رفتن رشد صنعتی برای اقتصاد کشور بسیار سنگین بوده است.»

تغییر ساختار صنعت

تحول دوم به تغییر ساختار رشته‌فعالیت‌های صنعتی مربوط می‌شود. در دو دهه اخیر صنایع بزرگی همچون فولاد، پتروشیمی، فلزات پایه و فرآورده‌های نفتی رشد زیادی کرده‌اند و سهم خود را از صنعت افزایش داده‌اند. در مقابل، صنایعی مانند خودرو، تجهیزات برقی و الکترونیک، نساجی و صنایع معدنی غیر فلزی افول کرده‌اند.

این تغییر حالت طبیعی یک زنجیره ارزش نیست، بلکه بیشتر شبیه یک الاکلنگ است: بخش‌های بالادستی (مثل فولاد و پتروشیمی) رشد کرده‌اند؛ اما صنایع پایین‌دستی و مصرف‌کننده داخلی تضعیف شده‌اند. در نتیجه، بخش بزرگ‌شده بیشتر به صادرات وابسته است. این تغییر ساختار نه ناشی از استراتژی هدفمند صنعتی، بلکه محصول شرایط بیرونی همچون تحریم‌ها، وابستگی به درآمد نفتی و سیاست‌های ناپایدار بوده است. نتیجه این وضعیت، صنعتی انرژی‌بر و آب‌بر است که اتکایش به مزیت‌های نسبی ظاهری (نفت و گاز) است؛ اما در عمل، چون سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی کاهش یافته، آینده‌ای پایدار ندارد.

نیلی با بررسی شاخص‌های دیگر نشان داد چگونه وفور درآمدهای نفتی در دهه ۸۰ موجب افزایش شدید واردات شد و صنعت را هرچه بیشتر به واردات وابسته ساخت. این در حالی بود که کشور به‌جای ذخیره‌سازی درآمدها و تعامل سازنده با جهان، سیاست خارجی تهاجمی‌تری در پیش گرفت و همین امر کشور را در معرض تحریم قرار داد. در نتیجه، با کاهش شدید درآمد نفتی، صنعت به‌شدت آسیب دید. بنابراین، افت شبیه به سقوط ارزش افزوده صنعت در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲، حاصل تصمیمات سیاستگذاری و سیاسی در سال‌های قبل از آن بوده و کاملا قابل پیش‌بینی و پیشگیری بوده است.

از سوی دیگر، توسعه شدید صنایع انرژی‌بر و آب بر و بیش از ۳.۵برابر شدن آن، در شرایطی اتفاق افتاد که به‌طور همزمان، سرمایه‌گذاری در بخش نفت و گاز به‌دلیل قیمت‌گذاری نامناسب و در نتیجه، مدل کسب‌وکار زیان‌ده و سیاست‌هایی همچون انتقال منابع به سازمان هدفمندی یارانه‌ها کاهش یافت و موجودی سرمایه بخش انرژی به‌طور مطلق افت کرد. این به این معناست که درست زمانی که صنایع داخلی بیشتر به انرژی وابسته شدند، ظرفیت تولید انرژی کاهش پیدا کرد و تناقض خطرناکی شکل گرفت که منجر به ناترازی بزرگ امروز انرژی شده و موجودیت این بخش بزرگ از صنعت ایران را با خطر مواجه کرده است.

از نگاه نیلی، پیامد این روندها روشن است: صنایعی که پیش‌تر با اتکای به سیاست جایگزینی واردات و درآمدهای نفتی رشد کرده بودند، با محدودیت ارزی ناشی از تحریم‌ها کوچک شدند و صنایعی که با اتکا به انرژی ارزان بزرگ شدند، به‌دلیل کاهش ظرفیت تولید انرژی در مرحله بعد به تحلیل رفته و ضعیف خواهند شد. در چنین شرایطی، نظام حکمرانی صنعتی نقشی منفعل داشته است؛ نه دیده‌بانی موثر برای رصد روندها ارائه کرده و نه استراتژی مدونی برای هدایت صنعت داشته است.

تحولات جهانی نیز در حال دگرگونی است. انقلاب صنعتی چهارم، گذار سبز و تغییر مناسبات بین چین و آمریکا زنجیره‌های ارزش جهانی را بازترسیم کرده است.

آب رفتن صنعت ایران

نیلی سپس نگاهی به آینده انداخت و سناریوهای مختلف را مطرح کرد. حتی در خوش‌بینانه‌ترین سناریوها، صنعت ایران در میان‌مدت کوچک‌تر از امروز خواهد شد؛ چه از نظر ارزش افزوده و چه از نظر اشتغال. شدت این کوچک‌شدن بسته به شرایط سیاسی و اقتصادی و میزان تحریم‌ها متفاوت خواهد بود، اما اصل آن قطعی است. این به معنای افزایش بیکاری و مشکلات اجتماعی در سال‌های پیش‌روست.

از سوی دیگر، تحولات جهانی نیز در حال دگرگونی است. انقلاب صنعتی چهارم، گذار سبز و تغییر مناسبات بین چین و آمریکا زنجیره‌های ارزش جهانی را بازترسیم کرده است. بسیاری از کشورها در حال یافتن جایگاه‌های جدید برای خود در این زنجیره‌ها هستند؛ اما ایران به‌دلیل درگیری با مشکلات داخلی و غفلت از این روندها، خطر عقب‌ماندگی کامل را تجربه می‌کند. در نتیجه، اگر هماهنگی با این تحولات صورت نگیرد، فاصله صنعت ایران حتی با کشورهای درحال توسعه، بسیار بزرگ خواهد شد. با تحولات سریع تکنولوژی در جهان و درجا زدن صنعت در ایران، تا چند سال دیگر، نه ما صنعت جهان را خواهیم شناخت نه آنها ما را.

در کنار همه اینها، سایه جنگ و فشارهای بیرونی نیز وجود دارد. دشمنان ایران به‌جای تمرکز بر عملیات کوتاه‌مدت، بر همین ناترازی‌های داخلی و ضعف‌های ساختاری تمرکز کرده‌اند و منتظرند تا زخم‌های ناشی از نارسایی‌های داخلی، سر باز کند. بنابراین نقطه‌ضعف اصلی عمدتا، نه در تهدید بیرونی، بلکه در ناتوانی تصمیم‌گیری‌های داخلی است. نیلی تاکید کرد که حکمرانی اقتصادی باید مبتنی بر داده، تحلیل روندها، آینده‌نگری و اصلاح مداوم باشد؛ اما در ایران تصمیم‌ها اغلب کوتاه‌مدت و واکنشی‌اند، شبیه فردی با حافظه صفر که هر سال از بحران برق یا آب شگفت‌زده می‌شود و دوباره همان واکنش سطحی را تکرار می‌کند.

او برای توضیح این وضعیت مثالی از کشتی و دوچرخه زد: کشتی، برخلاف دوچرخه با چرخاندن فرمان سریع تغییر مسیر نمی‌دهد، بلکه نیازمند زمان و برنامه‌ریزی است. سیاستگذاری در دولت نیز مانند کشتی است: حتی اگر امروز تصمیم‌های درست گرفته شود، چند سال طول می‌کشد تا مسیر تغییر کند. از این رو، حداقل چهار تا پنج سال آینده، صنعت ایران همچنان کوچک‌تر خواهد شد. تنها راه نجات آن است که حکمرانی اقتصادی داده‌محور شود، حافظه تاریخی داشته باشد، روندها را جدی بگیرد و تصمیمات اشتباه گذشته را اصلاح کند. در غیر این صورت، اقتصاد طبق قانونمندی‌های خود کشور را به‌شدت مجازات خواهد کرد و مشکلات فعلی پژواک همان تصمیم‌های غلط گذشته است.

نیلی در پایان یادآور شد که مشکلات اقتصادی ایران ناشی از فقدان نگاه بلندمدت و آینده‌نگر است. هر بار که منابع نفتی زیاد بوده، بدون برنامه خرج شده و هر بار که کم شده، تنها واکنش سطحی داده‌ایم. این چرخه کوتاه‌مدت‌اندیشی و بی‌توجهی به روندها، ریشه اصلی بحران‌های امروز است. بنابراین اگر اصلاحی در شیوه حکمرانی اقتصادی صورت نگیرد، آینده صنعت ایران با کوچک‌شدن، افزایش بیکاری و عقب‌ماندگی جهانی همراه خواهد بود. او سخنان خود را با این هشدار مولوی به پایان برد: «این جهان کوه است و فعل ما ندا / سوی ما آید نداها را صدا»؛ یعنی آنچه امروز با آن روبه‌رو هستیم پژواک تصمیم‌ها و رفتارهای گذشته خود ماست.

ممنوعیت فعالیت غیرتجاری با سرمایه مضاربه

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، این بانک در ابلاغیه‌ای خطاب به تمامی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی، با اشاره به بازخوردهای دریافتی مبنی بر وجود رویه‌های متفاوت در فرآیند پرداخت تسهیلات مضاربه در شبکه بانکی کشور، به منظور حصول اطمینان از تبیین صحیح مقررات مربوط و وجود وحدت رویه در این خصوص بر اجرای صحیح مفاد بخشنامه شماره ۹۰.۹۷۰۳ مورخ ۲۲ فروردین ۱۳۹۰ بانک مرکزی، موارد زیر را در مورد پرداخت تسهیلات مضاربه مجدد تاکید کرد:

۱. با توجه به ماده ۱۰ «دستورالعمل اجرایی عقد مضاربه» مصوب شورای پول و اعتبار، بانک یا موسسه اعتباری غیربانکی مکلف به نظارت لازم و کافی بر مصرف سرمایه نقدی(منابع)، برگشت آن و همچنین عملیات اجرایی مضاربه است.

۲. پرداخت سرمایه مضاربه در بازرگانی داخلی جهت خرید کالا باید در مقابل پیش فاکتور معتبر یا حواله یا نامه سهمیه کالا یا قرارداد خرید معتبر یا هر نوع اسناد مثبته دیگر در وجه فروشنده کالا صورت گیرد. در این حالت عامل موظف است حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ استفاده از سرمایه، فاکتور اصلی معامله یا قبض انبار یا بارنامه حمل یا هر نوع سند دیگری را که حاکی از خرید و تحویل کالا باشد به بانک یا موسسه اعتباری غیربانکی ارائه کند.

تورم آرژانتین در کف نیم دهه

تورم سالانه آرژانتین در ماه ژوئیه با کاهش ۲.۸ واحد درصدی نسبت به ماه ژوئن، عدد ۳۶.۳ درصدی را ثبت کرد. این عدد کمترین میزان تورم سالانه از دسامبر سال ۲۰۲۰ است.

با این حال تورم ماهانه ژوئیه با افزایش ۰.۳ واحد درصدی نسبت به ژوئن به ۱.۹ درصد رسید. یکی از مهم‌ترین دلایل افزایش تورم ماهانه، در شرایطی که اصلاحات خاویر میلی، رئیس‌جمهور لیبرتارین آرژانتین، در راستای مهار تورم بوده، نوسانات چشم‌گیر نرخ ارز در این ماه است. در این ماه ارزش پزو در مقابل دلار بیش از ۱۲درصد کاهش یافت. این مساله به دلایل متعددی مانند تلاش دولت برای اجرای تعهدات خود در زمینه افزایش ذخایر ارزی بوده است.

در آخرین روز ژوئیه قیمت هر دلار آمریکا به ۱۳۷۱ پزو رسید که به سقف کریدور بانک مرکزی این کشور یعنی ۱۴۰۰ پزو بسیار نزدیک بود. با این حال قیمت هر دلار آمریکا در روز گذشته معادل ۱۲۹۹ پزو بود. در نهایت می‌توان گفت که آزادسازی ارزی، اگرچه بازار ارز را باثبات کرد، اما باعث ورشکستگی شرکت‌هایی شد که برای تامین مالی به اوراق قرضه دلاری با نرخ بهره پایین وابسته بودند. با حذف کنترل‌های ارزی، این روش سودآور برای شرکت‌ها از بین رفت و توانایی آنها برای پرداخت بدهی‌ها به شدت کاهش یافت.

تصویر تورم ژوئیه

بر اساس آخرین آمارهای رسمی تورم سالانه آرژانتین با ثبت عدد ۳۶.۶ درصدی به کمترین میزان خود از دسامبر سال ۲۰۲۰ رسیده است. تورم این ماه در مقایسه با تورم سالانه ژوئن با کاهش ۲.۸ واحد درصدی مواجه بوده است. با وجود روند نزولی تورم سالانه در ژوئیه، تورم ماهانه با افزایش ۰.۳ واحد درصدی نسبت به ژوئن به عدد ۱.۹ درصد رسیده است. دولت میلی در تلاش است تا تورم ماهانه در سطحی کمتر از ۲ درصد باقی بماند و تورم ماهانه ژوئیه به سقف مورد نظر دولت بسیار نزدیک شده است.

نگاهی به جزئیات تورم ماه ژوئیه نشان می‌دهد که سرعت افزایش قیمت برخی از اقلام نسبت به ماه ژوئن قابل‌توجه بوده است. برای مثال تورم خوراکی‌ها و نوشیدنی‌های غیرالکلی از ۰.۶ درصد در ژوئن به ۱.۹ درصد و تورم حمل‌ونقل از ۱.۶ درصد در ماه ژوئن به ۲.۸ درصد رسیده است. تورم بخش ارتباطات نیز از ۱.۸ درصد در ماه ژوئن به ۲.۳ درصد رسیده است.

در مقابل، سرعت افزایش قیمت در برخی دیگر از بخش‌ها کندتر شده است. به عنوان مثال، تورم پوشاک و کفش که در ماه ژوئن معادل ۰.۵ درصد بوده، در ماه ژوئیه به منفی ۰.۹ درصد رسیده است. سرعت افزایش تورم در بخش‌های آموزش، مسکن، خدمات عمومی و بهداشت و درمان نیز نسبت به ماه ژوئن کاهش یافته است.

تعهد نوسان‌زا

بررسی‌ها نشان می‌دهد که یکی از دلایل اصلی افزایش تورم ماهانه آرژانتین، در شرایطی که اصلاحات اقتصادی دولت میلی همچنان در مسیر مهار تورم حرکت می‌کند، نوسانات نرخ ارز در ماه ژوئیه است. در ماه ژوئیه، ارزش پزو در مقابل دلار، بیش از

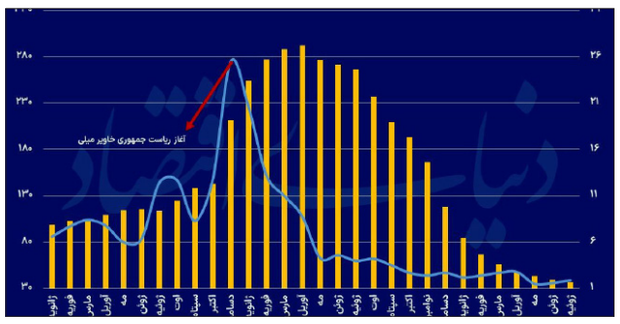

۱۲ درصد کاهش یافت. این مساله دارای دلایل متعددی بود. نخست آنکه دولت میلی، پس از توافق اولیه ۲۰میلیارد دلاری با صندوق بین‌المللی پول، محدودیت‌های ارزی در آرژانتین را به صورت چشم‌گیری کاهش داد.

در شرایطی که ذخایر بانک مرکزی این کشور به منظور کنترل نرخ ارز، به صورت قابل‌توجهی کاهش یافته بود، کاهش کنترل‌های ارزی می‌توانست از میزان بحران منابع بانک مرکزی بکاهد. با این حال یکی از تعهدات آرژانتین در جریان توافق با صندوق بین‌المللی پول، افزایش ذخایر بین‌المللی آرژانتین بود.

در چنین شرایطی بانک مرکزی به در جریان جمع‌آوری دلار، پزو به بازار تزریق کرد و همین مساله موجب افزایش قیمت دلار در آرژانتین شد. به طوری که در آخرین روز ماه ژوئیه قیمت هر دلار آمریکا به ۱۳۷۱ پزو رسید که به سقف کریدور تعیین شده توسط بانک مرکزی آرژانتین بسیار نزدیک بود. پیش از این بانک مرکزی آرژانتین اعلام کرده بود که در شرایطی که قیمت هر دلار به ۱۴۰۰ پزو برسد، از طریق نرخ بهره در بازار مداخله خواهد کرد.

نگاه به سرعت تغییرات تورم ماهانه در آرژانتین نیز نشان می‌دهد که قیمت خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها که بیش از سایر اقلام، تحت‌تاثیر نوسانات ارز قرار گرفته‌اند.

با این حال بررسی تحولات نرخ ارز از ابتدای ماه اوت تاکنون نشان می‌دهد که قیمت دلار روند نزولی را طی کرده و در روز گذشته قیمت در دلار آمریکا به ۱۲۹۹ پزو رسیده است.

تبعات از بین رفتن شکاف ارزی

می‌توان گفت که اصلاحات خاویر میلی در آرژانتین توانسته‌اند ثبات را به بازار پرآشوب ارزهای خارجی بازگردانند و تحسین سرمایه‌گذاران را به دنبال داشته باشند. با این حال، این تغییرات ریشه‌ای باعث شده تا موجی از ورشکستگی شرکت‌ها به وجود بیاید.

برای شرکت‌هایی که درآمدشان به پزو است، هزینه‌های استقراض محلی به شدت بالا رفته است. پس از لغو اغلب محدودیت‌های ارزی توسط خاویر میلی، بسیاری از شرکت‌های خصوصی با جریان نقدینگی محدود و بدهی‌های سنگین دست و پنجه نرم می‌کنند.

قبل از روی کار آمدن خاویر میلی، شرکت‌های آرژانتینی از یک ترفند مالی خاص استفاده می‌کردند. به جای اینکه به پول محلی خودشان (پزو) وام بگیرند، که ارزشش به سرعت پایین می‌آمد، اوراقی منتشر می‌کردند که به دلار آمریکا مرتبط بود.

از آنجا که سرمایه‌گذاران می‌دانستند که ارزش پزو مدام در حال کاهش است، با خرید این اوراق، پول خود را به ارزش دلار حفظ می‌کردند. این استراتژی برای آنها مانند یک بیمه در برابر تورم بود.

برای شرکت‌ها، این کار یک مزیت بزرگ داشت. از آنجا که سرمایه‌گذاران برای محافظت از سرمایه خود حاضر به پرداخت پول بودند، شرکت‌ها می‌توانستند وام‌هایی با نرخ بهره بسیار پایین یا حتی منفی بگیرند. به عبارت دیگر، پول را از سرمایه‌گذاران می‌گرفتند و در آینده مبلغی کمتر از آنچه دریافت کرده بودند، به آنها پس می‌دادند. این استراتژی برای شرکت‌ها بسیار سودآور بود.

حالا با روی کار آمدن میلی و حذف کنترل‌های ارزی، این ترفند دیگر کار نمی‌کند. شکاف بین نرخ دلار رسمی و بازار آزاد از بین رفته و سرمایه‌گذاران دیگر نیازی به خرید این اوراق برای محافظت از سرمایه خود ندارند. در نتیجه، این ابزار مالی از کار افتاده و شرکت‌هایی که به آن وابسته بودند، برای تامین مالی خود به مشکل خورده‌اند و ورشکسته می‌شوند.

بسیاری از این شرکت‌ها، پس از اینکه رئیس‌جمهور میلی بیشتر کنترل‌های ارزی را برای افراد لغو کرد، با جریان نقدینگی محدود و بدهی‌های سنگین دست‌وپنجه نرم می‌کنند.

امسال، بیش از شش شرکت، از جمله شرکت خدماتی Grupo Albanesi، یا ورشکسته شده‌اند یا وارد مذاکرات بدهی شده‌اند. سیاست‌های ارزی میلی آنها را در حالی غافلگیر کرد که از قبل در وضعیت مالی ضعیفی قرار داشتند. به گفته اسکیئل فرناندز، رئیس تحقیقات اعتباری و سهام در Balanz Capital، این فشارها ادامه خواهد داشت و بخش‌هایی مانند کشاورزی، انرژی و تولید از همین حالا نشانه‌هایی از فشار مالی را نشان می‌دهند.

فرناندز می‌گوید: «اگر آرژانتین می‌خواهد از مشکلات کلان اقتصادی عبور کند، باید نوعی «تخریب خلاقانه» در سطح خرد اتفاق بیفتد. در نهایت، تغییرات رژیم سیاسی همواره برنده‌ها و بازندگانی دارد.»

دلیل اصلی افزایش ورشکستگی‌ها، یک استراتژی مالی است که دیگر کارآیی ندارد. قبل از میلی، شرکت‌ها از کنترل‌های ارزی استفاده می‌کردند و با انتشار اوراق قرضه دلاری که به پول محلی تسویه می‌شدند (معروف به اوراق مرتبط با دلار)، وام می‌گرفتند. به این ترتیب، بسیاری از آنها توانستند با نرخ‌های بهره منفی سرمایه جذب کنند؛ زیرا سرمایه‌گذاران به دنبال محافظت از خود در برابر تورم سرسام‌آور و کاهش ارزش پول بودند.

از زمانی که این رهبر لیبرتارین قدرت را به دست گرفته، شکاف بین نرخ رسمی و نرخ موازی ارز کم شده و علاقه سرمایه‌گذاران به این ابزارهای بدهی کاهش یافته است. این وضعیت شرکت‌ها را مجبور می‌کند هزینه‌های استقراض بیشتری را بپذیرند. این واقعیت جدید، بسیاری از آنها را به مرز ورشکستگی کشانده و باعث شده کسب‌وکارها یا شرایط پرداخت بدهی‌های آتی خود را دوباره مذاکره کنند یا از سهامداران برای جلوگیری از ورشکستگی درخواست سرمایه جدید کنند.

روزنامه مرز اقتصاد
www.marzeghtesad.ir
چهارشنبه ۰۲ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵
www.marzeghtesad.ir

سه سیگنال محرک بورس

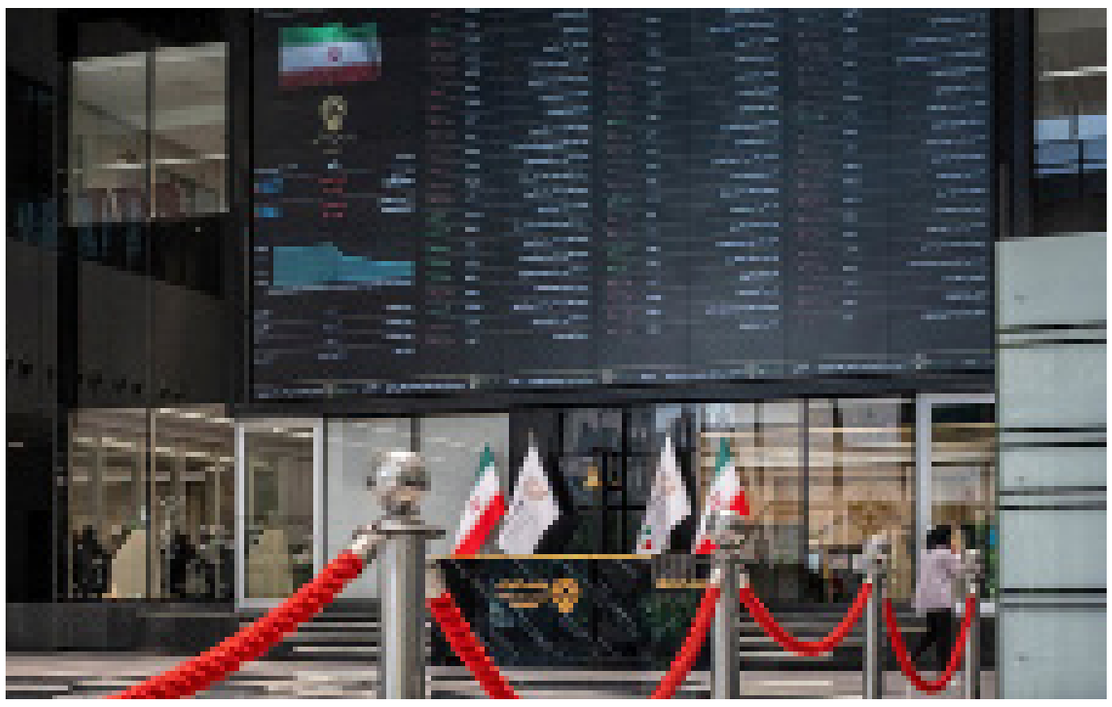

فرحناز نعمتی – بورس تهران متاثر از سه سیگنال مهم برای دومین روز متوالی تغییر فاز را حفظ کرد و از فضای ملال‌آور روزهای اخیر تاحدودی فاصله گرفت. هرچند سیگنال‌های مخابره‌شده در روزهای اخیر موثر واقع شده است.

بورس تهران متاثر از سه سیگنال مهم برای دومین روز متوالی تغییر فاز را حفظ کرد و از فضای ملال‌آور روزهای اخیر تاحدودی فاصله گرفت. هرچند سیگنال‌های مخابره‌شده در روزهای اخیر موثر واقع شده است، اما این امر منجر به تداوم ورود پول بازیگران خرد به تالار سهام در روز دوشنبه نشد. اگرچه برخی سناریوها از پایان اصلاح و رویکرد مثبت بازار سهام حکایت می‌کند، اما بی‌میلی خریداران کماکان قابل‌توجه است. ابهاماتی که بر معاملات بازار سایه افکنده است، موجب شده تا همچنان پیش‌بینی آینده بورس دشوار باشد.

درحالی‌که فضای کلی بورس تهران تا حدودی تلطیف شده است و خبری از ریزش‌های سریالی نیست، اما کم‌واکنشی خریداران نسبت به صعود شاخص‌ها کماکان قابل‌توجه است. در جریان معاملات دیروز به روشنی این موضوع قابل مشاهده بود. بورس تهران برای دومین روز متوالی، سبزپوش شد. کارشناسان سه سیگنال مهم را به عنوان محرک اصلی صعود شاخص‌ها مطرح می‌کنند که نقش کلیدی در تعادل دو روزه بورس ایفا کردند. مباحث مرتبط با موضوع FATF و صحبت‌های وزیر اقتصاد در مورد خروج ایران از لیست سیاه، ابلاغ قانون مالیات بر عایدی سرمایه و نسبت پایین P/E عواملی هستند که در روزهای اخیر موثر واقع شده‌اند. هرچند این تعادل منجر به ورود پول قابل‌توجهی توسط حقیقی‌ها نشده است.

به‌رغم اینکه نماگرها علائم رشد را مخابره کردند، اما بازیگران خرد متاثر از تردیدهای چندوجهی مجددا در سمت فروش ایستادند. این در حالی است که تالار سهام در روز یکشنبه نظاره‌گر ورود پول حقیقی‌ها بود، اتفاقی که تنها یک روز دوام آورد. بررسی رفتار معامله‌گران در هفته‌های گذشته نشان می‌دهد، احتمال تشدید فضای تردید در شرایط کنونی یکی از موارد مهم در شرایط کنونی استراتژی سهامداران در بازار سرمایه است که می‌تواند در سطح انتظارات فعالان بورسی اثر قابل‌توجهی برجای بگذارد. امری که سبب شده رفتار منطقی سهامداران سرکوب و رفتارهای هیجانی اوج گیرد. همچنان شاهد سنگینی کفه عرضه نسبت به تقاضا بودیم. رفتاری که به عدم قطعیت‌ها و ابهام‌های موجود نسبت به وضعیت متغیرهای اثرگذار بر عملکرد بنگاه‌های بورسی بازمی‌گردد.

بورس برای تداوم حرکت صعودی و جلب اعتماد سرمایه‌گذاران نیازمند محرک‌های بنیادی و قوی است؛ در غیر این صورت رشدهای مقطعی بازار سهام نمی‌تواند بهانه مناسبی برای کوچ پول به سمت این بازار باشد. حتی برخی از کارشناسان نیز می‌گویند رشدهای شاخص نیز چندان پایدار نخواهد بود. بورس تهران در روز یکشنبه پس از ۵ روز ریزش متوالی وارد محدوده سبز شد. این تجربه توانست در بازار سهام جرقه‌ای از انتظارات مثبت را روشن کند و علاوه بر صعود شاخص‌ها، قدرت معاملات را به دست خریداران بسپارد. با این حال در جریان دادوستدهای دوشنبه، حقیقی‌ها علائم متفاوتی را مخابره کردند و به سرعت در صف فروش قرار گفتند.

در بازار چه گذشت؟

در جریان معاملات بورس تهران طی روز دوشنبه، شاخص کل با رشد ۰,۵۳ درصدی در سطح ۲میلیون و ۵۱۳ هزار واحد ایستاد. شاخص هم‌وزن هم با رشد ۰,۴۲ درصدی به سطح ۷۷۰ هزار رضایت داد. در فرابورس نیز شاخص کل این بازار رشد ۰,۲۶ درصدی را تجربه کرد. ارزش معاملات خرد بازار سهام نسبت به روز قبل تا حدودی بهبود یافت و رقم ۴ هزار و ۹۳۵میلیارد تومان را ثبت کرد. همچنین ۲۷۵میلیارد تومان پول حقیقی نیز از بازار خارج شد. در ابتدای معاملات روز دوشنبه، عمده گروه‌های فعال بورسی به دلیل جو مثبت بازار با اقبال حقیقی‌ها همراه شدند. با این وجود افزایش عرضه از نیمه دوم معاملات موجب شد تا صنایع بزرگ بورسی با خروج پول از سوی حقیقی‌ها همراه شوند. بیشترین میزان خروج پول حقیقی از نمادهای بانکی صورت گرفت. بانکی‌ها در انتهای معاملات روز گذشته ۹۳میلیارد تومان خروج پول تجربه کردند که با این اوصاف در صدر جدول خروج روزانه حقیقی جای گرفتند. پس از این گروه، رایانه و همین‌طور محصولات غذایی با میانگین خروج پول ۱۵میلیارد تومان بالاترین میزان خروج حقیقی را به ثبت رساندند.

در طرف مقابل تابلو بیشترین میزان ورود پول حقیقی به گروه استخراج کانه‌های فلزی اختصاص یافت و ۲۵میلیارد تومان ورود پول حقیقی را به ثبت رساندند. نمادهای پالایشی نیز همچون کانه‌های فلزی نقدینگی قابل‌توجهی از حقیقی‌ها را به خود جلب کردند. در جریان معاملات روز دوشنبه ۲۳میلیارد تومان پول حقیقی به گروه پالایش تزریق شد و این گروه را در رتبه دوم جدول تراز پول حقیقی جای داد.

۳ سیگنال تعیین‌کننده

تغییر آلارم بورس در دو روز گذشته تاحدودی از فضای ملتهب هفته‌های قبل کاسته است. اما آیا بازار سهام می‌تواند به صعود خود ادامه دهد و پایان اصلاح را اعلام کند؟

در همین رابطه علیرضا خان‌محمدی،کارشناس بازار سرمایه در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» به ۳ عامل موثر بر این تغییر فاز اشاره کرد و گفت: از جمله خبرهای مثبتی که منجر به چرخش سریع شاخص‌های سهامی شد مباحث مرتبط با موضوع FATF و صحبت‌های وزیر اقتصاد در مورد خروج ایران از این لیست سیاه بود. این مساله را می‌توان به‌عنوان یک عامل مثبت در نظر گرفت که هم برای اقتصاد کشور و هم برای بازار سرمایه تاثیرگذار خواهد بود. موضوع بعدی، ابلاغ قانون مالیات بر عایدی سرمایه است که به نوعی مانع سفته‌بازی و سوداگری می‌شود. این اقدام نیز می‌تواند در هدایت نقدینگی به سمت بازار سرمایه نقش مهمی ایفا کند. به گفته این کارشناس نکته دیگری که باید به آن توجه داشت، نسبت قیمت به درآمد بازار یا همان P/E است. بازار سرمایه نسبت P/E بسیار پایین و جذابی را در حال تجربه کردن است؛ عددی که اکنون در سطح ۵,۳ واحد قرار دارد.

به نظر می‌رسد بازار به سطوحی رسیده که برای بسیاری از فعالان جذابیت ایجاد کرده است. از سوی دیگر، ریزشی که در شاخص کل رخ داد نشان داد که چه در صعود و چه در نزول، بازار نمی‌تواند بدون توقف حرکت کند. بنابراین در این مسیر گاهی اصلاح مثبت و گاهی اصلاح منفی را تجربه خواهد کرد. البته در معاملات دو روز قبل به صورت دستوری اجازه فروش از سمت حقوقی‌ها گرفته شد. این اقدام گرچه تاثیر قابل‌توجهی در مثبت شدن بازار داشت، اما باید تاکید کرد که هیچ بازاری را نمی‌توان به صورت دستوری و بلندمدت مثبت نگه داشت. اما با همه این اوصاف از سویی گزارش‌های منتشر شده از شرکت‌ها چندان مطلوب نیستند. مشکلات و ناترازی‌هایی در شرکت‌ها وجود دارد که تصویر روشنی از آینده صنایع و بنگاه‌ها ارائه نمی‌دهد. به همین دلیل بازار سرمایه چشم‌انداز مثبتی از این گزارش‌ها ندارد. با این حال به نظر می‌رسد قیمت سهام‌ها بیش از این جای اصلاح نداشته باشد.

در بعد دیگر، ریسک‌های ژئوپلیتیک نیز همچنان پابرجاست. مباحث مرتبط با روابط بین‌الملل و تنش‌های سیاسی جزو چالش‌هایی است که بازار سرمایه آنها را در تصمیم‌گیری‌های خود لحاظ کرده است. علیرضا خان‌محمدی در ادامه با توجه به بحران‌های موجود و اثرات آن بر بازار سرمایه اظهار کرد: شرایط همچنان دشوار است. یکی از این بحران‌ها، بحران انرژی است. از سوی دیگر، نرخ بهره و نرخ اوراق در سطوح بالایی قرار دارند. حتی پیش‌بینی می‌شود دولت از شهریورماه اوراق بیشتری را منتشر و عرضه کند. این کارشناس بازار سرمایه در پایان تاکید کرد: چالش بعدی مربوط به فروش نفت است. مشکلات احتمالی در فروش نفت می‌تواند هم بر درآمدهای دولت و هم بر قیمت ارز اثر بگذارد. اختلاف زیاد بین نرخ دلار توافقی و دلار آزاد نیز به‌عنوان مشکلی دیگر مطرح است. این شکاف قیمتی موجب شده شرکت‌ها با بهای تمام‌شده بالایی مواجه شوند و از طرف دیگر مجبور باشند فروش خود را با دلار توافقی پایین انجام دهند.

منافع حضور شرکت‌های فعال اقتصاد دیجیتال

مدیرعامل شرکت مشاور سرمایه‌گذاری هوشمند آبان، با اشاره به این‌که؛ بازار سرمایه نیازمند ورود صنایع جدیدی است، به‌ویژه صنایعی که مردم به‌طور روزمره از آنها استفاده می‌کنند؛ گفت: پیش از ورود این مدل شرکت‌ها به بازار سرمایه، برندهای بزرگی با سابقه ۵۰ تا ۶۰ساله وارد بورس شدند و در ارزش‌گذاری آنها نیز چالش‌های مشابه وجود داشت. با این حال، فعالان حوزه اکوسیستم اقتصاد دیجیتال حتی حاضرند ارزش پایین‌تری از آنچه مدنظرشان است بپذیرند تا بتوانند از فضای بازار سرمایه استفاده کنند.

میثم کریمی، مدیرعامل شرکت مشاور سرمایه‌گذاری هوشمند آبان، با اشاره به پذیرش «مایکت» در بازار سهام، گفت: قطعا این نگرانی وجود دارد که این بیگ‌دیتاهایی که جمع‌آوری می‌شوند، کجا و چگونه مورد استفاده قرار می‌گیرند. این‌که یک شرکت استارت‌آپی داوطلبانه بپذیرد نظارت نهادی که هیچ منفعتی در عملکردش ندارد اعمال و وارد بازار سرمایه شود، قابل ستایش است. اما ای‌کاش این شرایط برای تمام شرکت‌ها فراهم باشد.

کریمی ادامه داد: تامین مالی از بازار سرمایه ابزاری است که مخصوصا در دو دهه اخیر رشد زیادی داشته و حتی در یک دهه اخیر روش‌ها و ابزارهای متنوعی معرفی شده است. عموما فعالان حوزه اقتصاد دیجیتال جوانانی هستند که ابزارهای جدید دنیا را دیده‌اند و وقتی وارد بازار سرمایه می‌شوند، با این ابزارها مواجه شده و علاقه‌مند به استفاده از آنها هستند.

مرز میان بهره‌وری و بهره‌کشی

شینا انصاری، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، در پانزدهمین رویداد جامع معدن و صنایع معدنی با تاکید بر ضرورت توسعه پایدار، ابرچالش‌های زیست‌محیطی را نتیجه سال‌ها بی‌توجهی به محیط طبیعی دانست. او با هشدار راجع به پیامدهای زیست‌محیطی فعالیت‌های معدنی غیراصولی، خواستار بازنگری در سیاست‌های معدنی، استفاده از فناوری‌های نوین برای کاهش آسیب به محیط در جریان فعالیت‌های معدنی و تعهد به مسوولیت‌های اجتماعی برای دستیابی به توسعه پایدار شد.

شینا انصاری معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست در پانزدهمین رویداد جامع معدن و صنایع معدنی حضور یافت و بر نقش پررنگ معادن و فعالیت‌های معدنی در حفاظت از محیط زیست تاکید کرد. او ضمن ابراز نگرانی از ابرچالش‌هایی که در حال حاضر محیط زیست ایران را تهدید می‌کند، سال‌ها بی‌توجهی به مقوله توسعه پایدار را عامل اصلی چالش‌های امروز دانست. محیط زیست و توجه به آن، یکی از ارکان اصلی توسعه در جهان و به‌ویژه در کشور ماست. از دست رفتن تنوع زیستی، انباشت آلاینده‌ها، تخریب عرصه‌های طبیعی، محدودیت منابع و ناترازی انرژی از جمله مشکلاتی هستند که در نتیجه سال‌ها بی‌توجهی به محیط زیست شکل گرفته‌اند.

در حال حاضر نیاز داریم که صنایع و به‌ویژه صنایع معدنی، به محیط زیست به‌عنوان یک اصل توسعه‌ای نگاه کنند. به‌رغم کم‌لطفی‌هایی که طی سال‌ها به محیط زیست شده، ایران همچنان به تنوع زیستی غنی در جهان شناخته می‌شود. از نظر تنوع زیستی، ایران ۸ هزار و ۱۰۰ گونه گیاهی دارد که یک‌سوم این گونه‌ها در دنیا انحصاری و یگانه هستند. همچنین تعداد ۲ هزار و ۳۶۲ گونه مهره‌دار و ۳۵ هزار بی‌مهره در کشور ما زندگی می‌کنند. هر یک از این گونه‌ها به کیفیت محیط زیست ما کمک می‌کنند و نابودی هر یک از این گونه‌ها به بقای سایر جانداران آسیب می‌زند و تعادل محیط را از بین می‌برد.

فعالیت معادن در مناطق حفاظت شده

انصاری در راستای نشان دادن نقش پررنگ معادن در حفظ محیط زیست گفت:«گونه‌های حیات وحش غنی، نقاط داغ تنوع زیستی و کریدورهای حیات وحشی در کشور وجود دارند که در محدوده فعالیت‌های معدنی قرار دارند. ۱۲ درصد از عرصه سرزمینی ایران جزو مناطق حفاظت شده است که شامل منطقه حفاظت‌شده، پارک‌های ملی و مناطق شکار ممنوع و آثار طبیعی-ملی می‌شود. مقداری که با توجه به کنوانسیون تنوع زیستی باید حدود ۳۰ درصد از عرصه‌های سرزمینی باشد. اما در همین ۱۲ درصد که تحت نظر سازمان حفاظت محیط زیست است و محل زیست گونه‌های متنوعی است که باید محافظت شوند؛ ۶۴۰ معدن فعال وجود دارد. موضوع اصلی چرایی یا منع فعالیت این معادن نیست، بلکه توجه این معادن به الزامات زیست محیطی است.

در ایران بالغ بر ۷۰ گونه داریم که در لیست گونه‌های در معرض خطر انقراض جهانی قرار دارند. فعالیت‌های معدنی که شامل فعالیت‌های باطله‌برداری، استخراج مواد معدنی و دیگر فعالیت‌ها می‌شود، در طی دهه‌های گذشته منجر به ورود بیش از ۴۰میلیارد تن سنگ باطله و بیش از ۸میلیارد تن باطله‌های فرایندی معدنی به عرصه‌های طبیعی کشور شده است. در سه دهه اخیر بیش از ۵ مورد شکست در سدهای باطله داشتیم که باعث آلودگی شدید در مناطق شده است. از دیگر پیامدهای بهره‌برداری غیر اصولی از معادن می‌توان به آلودگی ناشی از زهاب‌های اسیدی، آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی، آلودگی خاک که در نتیجه نشت از سدهای باطله رخ داده، آلودگی هوا و نشت ترکیبات آلاینده مانند ترکیبات جیوه به محیط است. تمامی این پیامدها یادآور این اصل است که لازم است در کنار بهره‌برداری به موضوع بازسازی و احیا نیز توجه شود. معادن باید در کنار بهره‌برداری از طبیعت، برنامه‌ای برای بازسازی و احیا نیز داشته باشند، اما بسیاری از معادن متروکه، به‌ویژه معادن فلزی، عامل اصلی انتشار آلودگی و آسیب به محیط اطراف هستند. باید میان بهره‌برداری و بهره‌کشی از طبیعت مرزی قائل شد و با توجه به مقوله توسعه پایدار، به حفظ منابع طبیعی و انتقال آنها به نسل بعدی اهتمام ورزید.»

پیش‌شرط‌های توسعه پایدار

شینا انصاری در راستای حرکت به سمت مدیریت سبز به ۴ نکته اشاره کرد:

نخست توجه به وضعیت جوامع بومی و محلی و حقوق آنها در فعالیت‌های معدنی: متاسفانه بسیاری از فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌هایی که در حوزه معادن صورت می‌گیرد و نحوه مواجهه آنها با جوامع محلی در راستای بی‌توجهی به حقوق ذاتی و قانونی جوامع محلی است. این مساله می‌تواند با ایجاد تعارضات زیستی، چالش‌های فرهنگی و اجتماعی ایجاد کند و در ادامه آثار زیست محیطی مخربی نیز با خود به همراه داشته باشد.

موضوع دوم رعایت ضوابط و الزامات محیط زیستی در جریان فعالیت‌های معدنی: به‌رغم تاکید اسناد بالادستی محیط زیستی مانند قانون هوای پاک، قانون حفاظت از خاک و ماده ۱۶ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح معادن، همچنان رعایت ضوابط در حد معیارها و استانداردهای ملی در وضعیت نامناسبی قرار دارد.

موضوع سوم وجود یک استراتژی و برنامه کلی است؛ سازمان حفاظت محیط زیست سالانه به درخواست وزارت صمت برای حدود ۴ تا ۱۵ هزار تن باتری‌های اسقاطی مجوز واردات صادر می‌کند. از طرفی دیگر وزارت صمت نسبت به مطالعه، اکتشاف و صدور مجور بهره‌برداری از معادن سرب و روی اقدام می‌کند و این در حالی است که در حال حاضر بیش از ۹۰ درصد معادن سرب و روی در کشور به صدور کنسانتره به خارج می‌پردازند. موضوعی که باید به آن توجه شود این است که ما نباید اجازه دهیم که برای بازیابی، بازیافت و یا پرعیارسازی مواد معدنی، از محیط زیست سرزمین ما هزینه شود. این موارد مصداق‌هایی هستند که نشان می‌دهند ما استراتژی و برنامه مشخصی برای سیاست‌های خود نداریم. در حال حاضر سازمان حفاظت محیط زیست از هر ۱۰ طرحی که برای بررسی پروژه‌ها و ارزیابی اثرات محیط زیستی دریافت می‌کند، ۷ طرح به طرح‌های معدنی مرتبط است. این موضوع از اوایل دهه ۹۰ تاکنون تداوم داشته است که نشان‌دهنده اهمیت مباحث محیط زیستی در صنایع معدنی است.

در نهایت موضوع آخر استفاده از فناری‌های نوین در فرآیند اکتشاف، بهره‌برداری و فرآوری مواد معدنی: رویکرد ما باید گذر از روش‌های سنتی به روش‌های نوین و فناوری‌محور باشد؛ به گونه‌ای که کمترین آسیب و اثر منفی به محیط زیست وارد شود.

رئیس سازمان حفاظت محیط زیست تاکید کرد که لازم است معادن در فعالیت‌های خود پس از الزام به قواعد و استانداردهای زیست‌محیطی، به مسوولیت اجتماعی نیز توجه داشته باشند. به گفته ایشان در یک ماه اخیر آیین‌نامه مسوولیت‌های اجتماعی نیز از طرف دولت چهاردهم به معادن ابلاغ شده است که اهمیت این موضوع را دوچندان می‌کند.

در پایان نیز شینا انصاری بار دیگر بر لزوم توجه به برنامه‌های بازسازی و احیا، ایجاد استراتژی‌های بلندمدت در بهره‌برداری از منابع و ذخایر معدنی در کشور، بازنگری سیاست‌های معدنی و به‌کارگیری فناری‌های نوین در اکتشاف، بهره‌برداری و فرآوری مواد معدنی تاکید کرد و از فعالان این حوزه درخواست کرد که به این موارد توجه بیشتری داشته باشند. هدف سازمان محیط زیست پیشگیری از تخریب، بهبود توانایی‌های بهره‌برداری و توانمندسازی ذی‌نفعان برای مشارکت موثر در اقتصاد کشور است و طبیعتا فعالیت‌های معدنی به‌عنوان یکی از چرخ‌های ماشین توسعه باید تداوم داشته باشند. تاکید سازمان‌بر همسو بودن و سازگاری این فعالیت‌ها با محیط زیست است و تقویت همکاری‌ها، پایبندی به اخلاق توسعه و مسوولیت‌پذیری در قبال محیط زیست می‌تواند به توسعه پایدار منجر شود.

نرخ‌های ارز در اقتصاد ایران

برخی از کارشناسان و اصحاب رسانه از چند نرخی بودن بازار ارز ایران می‌نویسند و در ادبیات عمومی این بازار نیز عبارت‌های «نرخ مرکز مبادله»، «نرخ سنا»، «نرخ نیما»، «نرخ بازار متشکل ارزی»، «نرخ صرافی ملی»، «نرخ ترجیحی»، «نرخ بانکی»، «نرخ حوالجات شرکتی» و «نرخ آزاد» دیده و شنیده می‌شود.

برای پاسخ به اینکه چند نرخ ارز در اقتصاد ایران وجود دارد و اساسا چه عبارت‌هایی قابل اتکا است، نیازمند فهم درست تقسیم و توزیع و سهم معاملات در بازار ارز هستیم.

بازار ارز تجاری مرکز مبادله ایران: ستون اصلی تامین ارز کشور

بازار ارز تجاری که مربوط به فروش و تامین ارز تجار است، بیش از ۷۰درصد نیاز ارزی کشور را پاسخ می‌دهد. نرخ معاملات بازار ارز تجاری تحت عنوان فروش حواله است که مبتنی بر میانگین وزنی معاملات روز گذشته است.

هدف از شکل گیری بازار ارز تجاری مرکز مبادله ارز و طلای ایران، تامین نیاز ارزی برای واردات بخش صنعت کشور است. صادرکنندگانی که باید رفع تعهد ارزی کنند، لازم است که ارز خود را در این بازار عرضه کنند و در مقابل واردکنندگان مطابق با مقررات و با تایید وزارتخانه مربوطه اقدام به تامین ارز در این بازار می‌کنند.

طبق آمارهای بانک مرکزی، بیش از ۵۱.۳میلیارد دلار برای واردات کالاهای تجاری و بازرگانی در سال ۱۴۰۳ تامین ارز صورت گرفته است. همچنین، گزارش رسمی نشان می‌دهد که ارزش کل معاملات بازار ارز تجاری از ابتدای سال جاری تا ۱۷ مردادماه، ۱۴.۲میلیارد دلار بوده است.

تالار ارز ترجیحی: سیاست حمایتی

«تالار ارز ترجیحی» ذیل فعالیت بانک مرکزی است و هدف این تالار تامین نیاز ارزی برای واردات کالای اساسی و دارو است. نرخ تامین ارز کالای اساسی و دارو، سالانه در بودجه کشور از سوی دولت تعیین می‌شود و عددی ثابت است؛ هم اکنون این نرخ ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان است.

حدود ۲۰ درصد از نیاز ارزی کشور در تالار ارز ترجیحی بانک مرکزی تامین ارز می‌شود و نوع ارز معاملاتی این گروه، حواله ارزی است.

طبق آمارهای بانک مرکزی، حدود ۱۴.۲میلیارد دلار برای واردات کالاهای اساسی و دارو در سال ۱۴۰۳ تامین ارز صورت گرفته است. از طرفی، بیش از ۴.۸میلیارد دلار کالای اساسی و دارو از ابتدای سال جاری تا ۱۷ مردادماه وارد کشور شده است.

تالار ارز خدماتی: پاسخ به نیازهای غیرتجاری

تالار ارز خدماتی جهت تامین ارز نیازهای غیربازرگانی اشخاص حقیقی و حقوقی (دولتی و غیردولتی) در مرکز مبادله ایران ایجاد شده است. تخصیص ارز در این تالار براساس سرفصل‌های ارز خدماتی مصوبه بانک مرکزی صورت می‌گیرد؛ ارز مسافرتی، درمانی، دانشجویی، ورزشی، شرکت‌های هواپیمایی و... از جمله سرفصل‌های مصوب مذکور است. نرخ این تالار نیز توسط بانک مرکزی به نام «نرخ اسکناس»منتشر می‌شود و همواره بالاتر از نرخ حواله قرار دارد.بانک مرکزی اعلام کرده است که نیازهای واقعی عموم اشخاص را احصا و در سرفصل‌های مصوب تامین ارز می‌کند. میانگین سهم تامین ارز تالار ارز خدماتی از میزان تقاضای ارز در سال‌های مختلف، حدود ۵ درصد است. طبق آمارهای بانک مرکزی، حدود ۱.۳میلیارد دلار برای نیازهای خدماتی در سال ۱۴۰۳ تامین ارز صورت گرفته است. این عدد برای امسال و تا تاریخ ۱۷ مرداد ۳۵۵میلیون دلار ثبت شده است.

تالار شیشه‌ای یا اتاق انتظار؟

تالار شیشه‌ای این روزها به اتاق انتظار تبدیل شده است. بسیاری از سهام با نسبت قیمت به درآمد پایین معامله می‌شوند، اما تثبیت نرخ دلار توافقی زیر ۷۰ هزار تومان و نرخ سود ۳۵ درصدی، فضای رشدی بازار را محدود کرده است. این وضعیت، سرمایه‌گذاران را محتاط و محتاج به ابزارهای کم‌ریسک مانند صندوق‌های درآمد ثابت و طلا کرده است. هرچند بازار در مقاطعی صعودی می‌شود، اما نبود اعتماد و فشار فروش اجازه تداوم نمی‌دهد. در چنین فضایی به اعتقاد کارشناسان تنها یک تحول سیاسی یا اقتصادی می‌تواند مسیر بورس را تغییر دهد.

بورس نیازمند محرک سیاسی

احمد اشتیاقی، تحلیلگر بازار سرمایه، درباره وضعیت فعلی بورس گفت: «بازار در این مقطع نشان داده است که برای شکل‌گیری یک روند صعودی پایدار، نیازمند تخصیص نقدینگی بیشتر در روزهای مثبت است. اما با فضای کنونی، فروشندگان همچنان اطمینان کافی ندارند و شرایط بازار حالت تعلیقی پیدا کرده است. به همین دلیل، خریداران با قدرت وارد نمی‌شوند و فروشندگان نیز به‌صورت پله‌ای در بازار ظاهر می‌شوند. تنها در صورتی که صف‌های خرید با حجم بالا شکل بگیرد، می‌توان انتظار داشت روند صعودی ادامه پیدا کند؛ در غیر این صورت، معمولا پس از یک روز مثبت، فروشندگان مجددا وارد می‌شوند و بازار را منفی می‌کنند.»

او در ادامه افزود: «یکی از مهم‌ترین عواملی که این وضعیت را تشدید کرده، فضای مبهم سیاسی کشور است. از یک‌سو آینده توافق برجام یا توافق احتمالی با آمریکا نامشخص است و از سوی دیگر، احتمال ارجاع پرونده ایران به نهادهای اروپایی وجود دارد که می‌تواند منجر به تشدید تحریم‌ها شود. در چنین شرایطی، سرمایه‌گذاران تمایل بیشتری به صندوق‌های درآمد ثابت و صندوق طلا پیدا کرده‌اند. به‌طور معمول، پرتفوی سرمایه‌گذاران از سهام کاسته و به سمت این ابزارهای کم‌ریسک حرکت می‌کند. برای نمونه، اگر سرمایه‌گذاری پیش‌تر ۱۰۰ درصد سهام داشت، اکنون ممکن است نیمی از آن را فروخته و ۲۵ درصد در صندوق درآمد ثابت و ۲۵ درصد در صندوق طلا سرمایه‌گذاری کند تا بتواند ریسک‌های پیش‌رو را پوشش دهد.»

اشتیاقی همچنین به وضعیت نرخ ارز و تاثیر آن بر بازار سرمایه اشاره کرد و گفت: «از ابتدای سال تاکنون دلار توافقی در کانال زیر ۷۰ هزار تومان تثبیت شده و این موضوع ذهن سرمایه‌گذاران را به‌شدت درگیر کرده است. وقتی از یک‌سو نرخ سود بانکی روی ۳۵ درصد قرار دارد و تورم در حدود ۳۰ درصد است، اما اجازه رشد نرخ دلار داده نمی‌شود، طبیعی است که سودآوری شرکت‌ها نیز رشدی نکند. این شرایط در کنار ابهامات سیاسی، بازار را در حالت تعلیق قرار داده و سرمایه‌گذاران را محتاط‌تر کرده است.»

این تحلیلگر بازار سرمایه در پایان خاطرنشان کرد: «اکنون بسیاری از سهم‌ها در نقاط ارزنده‌ای معامله می‌شوند و قیمت‌ها حتی پایین‌تر از ارزش ذاتی قرار گرفته است. نسبت قیمت به درآمد (P/E) بیشتر شرکت‌ها در محدوده ۳ تا ۴ واحد قرار دارد که نشان‌دهنده ارزندگی بازار است. با این حال، تنها در صورتی می‌توان انتظار داشت بازار وارد روند صعودی شود که یا تصمیمات سیاسی مهمی اتخاذ شود یا بسترهای جدیدی برای افزایش سودآوری شرکت‌ها فراهم شود. در غیر این صورت، بازار در همین نقاط تعادلی نوسان خواهد داشت و نمی‌توان چندان امیدوار به رشد پرقدرت آن بود.علاوه بر این، قیمت‌گذاری دستوری همچنان به‌عنوان بلای جان صنایع باقی مانده و فشار مضاعفی بر آنها وارد کرده است.»

افت نسبت شاخص کل به شاخص هم‌وزن

بررسی آمار و ارقام نشان می‌دهد که نسبت شاخص کل به هم‌وزن در پایان معاملات روز گذشته به سطح ۳.۲۶واحدی رسیده است. این نسبت در پایان سال گذشته در سطح ۳.۴۱واحدی قرار داشت و افت این نسبت نسبت به ابتدای سال، نشانگر عملکرد بهتر سهام کوچک در قیاس با سهام بزرگ تالار شیشه‌ای است. بررسی بازدهی شاخص‌ها نیز این نکته را تایید می‌کند؛ درحالی‌که شاخص کل بورس از ابتدای سال افت ۷.۳درصدی را متحمل شده، شاخص هم‌وزن تنها ۳درصد از ارتفاع خود را از دست داده است. پس عملکرد بهتر نمادهای کوچک در قیاس با نمادهای بزرگ، موجب افت کمتر شاخص هم‌وزن در قیاس با شاخص کل و نهایتا کاهش نسبت شاخص کل به هم‌وزن شده است.

افت نسبت شاخص کل به شاخص هم‌وزن

تفاوت شاخص‌کل و شاخص هم‌وزن

شاخص کل بورس تهران به عنوان نماگر اصلی بازار سهام شناخته می‌شود. این شاخص نماینده و مقیاس سنجش عملکرد بازار سهام با دیگر بازارها است. در سال‌های اخیر همواره تحلیلگران و سهامداران اشکالاتی را به شاخص کل مطرح کرده‌اند و همگی متفق‌القول بر این موضوع تاکید دارند که شاخص کل، دماسنج مناسبی برای بیان وضعیت بازار سهام نیست و نمی‌توان عملکرد شاخص کل را به سبدهای معاملاتی سهامداران تعمیم داد. البته آنچه که از سوی این افراد مطرح می‌شود، درست است.

روزنامه مرز اقتصاد
چهارشنبه ۰۲ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵
www.marzeghtesad.ir

خط قرمز جدید در تسهیلات روستایی

معاون توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست‌جمهوری اعلام کرد در روستاهایی که با تنش آبی مواجه‌اند، هیچ‌گونه تسهیلات به طرح‌های آب‌بر اختصاص نخواهد یافت.

این تصمیم با هدف تحقق عدالت زیست‌محیطی و اصلاح نظام تخصیص منابع اتخاذ شده است. عبدالکریم حسین‌زاده، معاون رئیس‌جمهور در امور توسعه روستایی و مناطق محروم در نشست خبری با خبرنگاران که در سه‌شنبه گذشته برگزار شد، گفت، بر اساس این سیاست، همه طرح‌های اقتصادی مشمول حمایت باید «پیوست پایداری آب» داشته باشند تا از سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های پرمصرف آب جلوگیری شود.

این تغییر رویکرد، بخشی از برنامه توزیع متوازن منابع است که به گفته او، در گذشته بیشتر تحت تاثیر فشار و رانت بوده تا شاخص‌های واقعی توسعه. در واقع، این تغییر سیاست با هدف تحقق عدالت زیست‌محیطی و اصلاح نظام تخصیص منابع در استان‌ها و شهرستان‌ها صورت می‌گیرد. معاون توسعه روستایی در ادامه به سیاست‌های اشتغال اشاره کرد که با کاهش اشتغال ناقص، مسیر مهاجرت روستا به شهر معکوس خواهد شد.

به گفته او، کاهش اشتغال ناقص در روستاها یکی از اولویت‌های ماست؛ زیرا کاهش این شاخص، مستقیما مهاجرت را کم و تولید پایدار را تقویت می‌کند. آموزش مهارت‌های نوین، به‌ویژه در حوزه‌های فناورانه، محور برنامه‌های اشتغال پایدار خواهد بود. داده‌های جمعیتی و اقتصادی این معاونت نشان می‌دهد استان‌هایی که اشتغال ناقص کمتری دارند، سهم بالاتری در تولید ناخالص داخلی کشور دارند. بخش دیگری از سخنان او به «سامانه جامع نظارت بر طرح‌های روستایی معاونت روستایی ریاست جمهوری» اختصاص داشت.

این سامانه با همکاری بیش از ۱۲۰۰ نیروی جهادی و استفاده از فناوری GIS، اجرای بیش از ۵۸ هزار پروژه زیربنایی را در روستاها به‌صورت برخط رصد می‌کند. به گفته او، سامانه مذکور امکان تحلیل کمی و کیفی، پایش مرحله‌ای و بارگذاری مستندات پروژه‌ها را فراهم کرده و می‌تواند ضعف دیرینه «حکمرانی داده» در حوزه روستایی را برطرف کند. به گفته حسین‌زاده، دسترسی به داده‌های دقیق و شفاف، شرط لازم برای برنامه‌ریزی صحیح و تخصیص منابع است؛ امری که می‌تواند الگوی سرمایه‌گذاری در روستاها را تغییر داده و مسیر توسعه پایدار را هموار کند.

یکی از نکات قابل‌توجه مطرح شده در این نشست، اتکا و بهروری از ظرفیت جامعه محلی در جهت توسعه روستاها و مناطق محروم و نقش تسهیل گرایانه دولت بوده است، زیرا به گفته حسین زاده، توسعه روستایی تنها از مسیر برخورداری از ظرفیت مردم روستایی و بومی شکل می‌گیرد و باید روستایی‌ها پای کار بیایند تا به توسعه پایدار دست یافت و دستگاه‌ها باید عملکرد تسهیل‌گرانه داشته باشند.

در واقع بدون حضور بومیان، صرفا با حضور مدیران و شرکت‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان نمی‌توان به اهداف مورد نظر در راستای تحقق توسعه در روستاها مخصوصا در مناطق کم‌برخوردارتر رسید. روستاییان به‌عنوان نیروی فعال و اصلی باید به کار گرفته شوند که این موضوع هم به اشتغال و هم مهاجرت معکوس خواهد انجامید. در مجموع معاونت توسعه روستاها و مناطق محروم ریاست جمهوری طی یکسال اخیر بر چهار موضوع «تبدیل اشتغال ناقص در روستاها به اشتغال پایدار»، «توسعه فناورانه» «توانمندسازی و آموزش به روستاییان» و «آموزش جوامع روستایی برای کسب درآمد و تولید از طریق تسهیل‌گران» تمرکز کرد تا با درآمدزایی و برخورداری از اکوسیستم‌های فناورانه، درآمدها به خود روستاییان بازگردد و از میزان فقر در جوامع روستایی کاسته شود.

به رغم اینکه ۲۹ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور را روستاها تامین می‌کنند، اما فقط ۲۰درصد از جمعیت کشور در روستاها زندگی می‌کنند و دلیل فقدان سیاستگذاری های هدفمند تا به امروز، روستاهای زیادی امروزه خالی از سکنه هستند.

۳ هزار روستابازار برای عرضه مستقیم محصولات کشاورزی ایجاد می‌شود

مدیرعامل سازمان تعاون روستایی از برنامه‌ریزی برای توسعه ۳ هزار روستابازار و عرضه مستقیم کالاهای اساسی در کشور تا پایان دولت خبر داد.

محمدرضا طلایی، رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران اظهار کرد: ساختار تعاون روستایی بیش از ۶۰ سال سابقه دارد و نقش آن تصدی‌گری نیست بلکه نظارت و سیاست‌گذاری بر تشکل‌هایی است که توسط خود کشاورزان و تولیدکنندگان ایجاد شده‌اند.

وی افزود: بر اساس مصوبه مجلس در برنامه هفتم توسعه، دولت مکلف است تا پایان این برنامه سهم تشکل‌های بخش کشاورزی را به ۲۰ درصد بازار برساند تا واسطه‌های غیرضروری حذف و هزینه‌ها برای مصرف‌کننده کاهش یابد.

مدیرعامل سازمان تعاون روستایی تصریح کرد: هدف این است که مسیر تولید از مزرعه تا سفره کوتاه شود و تشکل‌هایی که از دل روستا شکل گرفته‌اند این نقش را ایفا کنند. وزیر جهاد کشاورزی نیز سیاست‌هایی را از ابتدای مسئولیت خود برای کاهش این فاصله در پیش گرفته و به تازگی به تشکل‌های زیرمجموعه سازمان تکلیف کرده که برای خرید، ذخیره‌سازی و توزیع برنج وارد عمل شوند.

روزنه‌گشایی در تجارت

بیتا حسن پور – گردهمایی اعضای دوره دهم هیات نمایندگان اتاق ایران با حضور نمایندگان بخش خصوصی از تشکل‌های اقتصادی و اتاق‌های بازرگانی سراسر کشور در محل اتاق ایران برگزار شد.

گردهمایی اعضای دوره دهم هیات نمایندگان اتاق ایران با حضور نمایندگان بخش خصوصی از تشکل‌های اقتصادی و اتاق‌های بازرگانی سراسر کشور در محل اتاق ایران برگزار شد. این نشست به بحث و تبادل‌نظر در مورد شرایط فعلی اقتصاد و مشکلاتی نظیر «تاترازی انرژی»، «بحران آب» و «نااطمینانی در فضای اقتصاد کشور» اختصاص یافت. همچنین اعضای پارلمان بخش خصوصی، باز شدن گره مذاکرات مستقیم ایران و FATF پس از شش سال را مطلوب ارزیابی کردند و این امر را تسهیل‌کننده ارتباط اقتصادی ایران با دنیا دانستند.

در این نشست صمد حسن‌زاده، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران به گزارش جدید شامخ اشاره کرد و گفت: گزارش شامخ به عنوان ابزار مهم برای ارزیابی وضعیت اقتصادی و پیش‌بینی روند آینده فعالیت‌های اقتصادی، علامت‌هایی از قرارگیری وضعیت تولید در روند بهبود و در واقع بازگشت از شرایط جنگ را نشان می‌دهد. هرچند گزارش شامخ در تیر ماه ۱۴۰۴ نسبت به خرداد ماه روند بهبود را نشان می‌دهد، اما کماکان به منظور دستیابی به شرایط رونق اقتصادی نیازمند تدابیر بیشتری هستیم.

حسن‌زاده افزود: نتایج پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران در فصل بهار ۱۴۰۴ نیز نشان می‌دهد که اوضاع محیط کسب‌وکار نسبت به زمستان ۱۴۰۳ نسبتا بهتر شده است، اما همچنان مولفه‌های «غیرقابل پیش‌بینی بودن»، «تغییرات قیمت مواد اولیه» و «دشواری تامین مالی از بانک‌ها»، در وضعیت مناسبی قرار ندارند. بنابراین انتظار می‌رود سیاستگذاران برای بهبود این مولفه‌ها چاره‌اندیشی اساسی داشته باشند.

او ادامه داد: به همین جهت پیشنهاد می‌شود برای کمک به کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، حمایت‌های پساجنگ به دلیل شرایط نااطمینانی‌هایی که بر اقتصاد کشور و منطقه سایه افکنده است در نظر گرفته شود. بسته حمایتی وزارت صمت، بیشتر برای بنگاه‌های بزرگ طراحی شده بود. این در حالی است که برای حفظ ظرفیت اشتغال کشور، رشد اقتصادی، توسعه صادرات و ارزآوری، لازم است برنامه منسجم‌تری برای حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط داشته باشیم.

رئیس اتاق ایران با بیان اینکه توسعه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، یکی از بهترین شیوه‌ها برای ایجاد تحول و توسعه همه‌جانبه اقتصادی و اجتماعی کشور است، خاطرنشان کرد: حدود ۹۰ درصد واحدهای صنعتی کشور را صنایع کوچک و متوسط تشکیل می‌دهند. این واحدها بیش از ۶۰ درصد اشتغال بخش صنعت را به خود اختصاص داده و سهمی نزدیک به ۳۰ درصد در تولید ناخالص داخلی غیرنفتی دارند.

حسن‌زاده تصریح کرد: کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، توانایی لازم را برای دستیابی به انواع روش‌های تامین مالی و قدرت چانه‌زنی برای تامین اعتبار ندارند. بنابراین لازم است برای شیوه‌های تامین مالی آنها تدبیر لازم از سوی دولت و همچنین اتاق‌های بازرگانی اندیشیده شود. همچنین در شرایط فعلی کشور لازم است حمایت‌هایی در حوزه‌های بانکی، ارزی، مالیاتی، گمرکی و تامین اجتماعی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط لحاظ شود.

باز شدن گره مذاکرات مستقیم ایران و FATF

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران باز شدن گره مذاکرات مستقیم ایران و FATF بعد از شش سال را روزنه امیدی برای فعالان اقتصادی دانست و گفت: پس از تصویب کنوانسیون پالرمو در مجمع تشخیص مصلحت نظام، به نظر می‌رسد پذیرش CFT به‌عنوان کنوانسیون مکمل پالرمو، می‌تواند گام موثر دیگری در راستای اعتمادسازی ایران برای شفافیت مالی در سطح جهانی به‌رغم همه موانع و توطئه‌ها باشد. در صورت کامل شدن ضلع چهارم کنوانسیون‌ها، مسیر برای تعامل با FATF و طبیعتا گسترش ارتباط اقتصادی ایران با دنیا هموارتر خواهد شد.

حسن‌زاده در تبیین مواضع اتاق ایران درباره تنش‌زدایی در روابط بین‌المللی گفت: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران همواره از مذاکرات بین‌المللی و تنش‌زدایی با محوریت حفظ منافع و امنیت ملی حمایت می‌کند. ما باور داریم که یکی از بهترین مسیرهای عبور از شرایط فعلی کشور، تکیه بر دیپلماسی اقتصادی با محوریت بخش خصوصی است.

لزوم تغییر شیوه تصمیم‌سازی در حوزه تجارت

در ادامه این نشست نیز، محمدعلی دهقان دهنوی، رئیس سازمان توسعه تجارت با بیان اینکه فعالان بخش خصوصی در تله قوانین و مقررات دچار مشکل شده‌اند، گفت: در برخی موارد زور ما به تغییر قوانین نمی‌رسد. باید به طور اساسی شیوه تصمیم‌سازی در حوزه تجاری تغییر کند و بدون این تغییر تلاش‌های ما به جایی نمی‌رسد. باید روش فکر کردن و شیوه تصمیم‌گیری خود در تجارت را تغییر دهیم. با مداخله دستوری و شیوه‌های فعلی، سیاستگذاری‌های ارزی و اقتصادی به نتیجه نخواهند رسید.

دهقان دهنوی ادامه داد: اینکه فکر کنیم برای کنترل اقدامات صحیح (مانند بازگشت ارز حاصل از صادرات صادرکنندگان)، می‌توان با ورود به فرآیند تجارت و گذاشتن موانع در مراحل مختلف، آن را محقق کرد اشتباه است. ما با این مداخله فقط هزینه‌های خودمان و شما را افزایش می‌دهیم و کاری می‌کنیم که این خواسته به نتیجه نرسد.

او با بیان اینکه در سال گذشته در تجارت خارجی ۱۵.۸ درصد رشد صادرات غیرنفتی محقق شد اما امسال آمارها مطلوب نیستند افزود: آمار چهارماه نخست امسال نشان می‌دهد با کاهش ۵.۵ درصدی صادرات غیرنفتی نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه هستیم و بهبود این آمار نیاز به کمک بخش خصوصی دارد.

او در پایان گفت: ما هم برای فراهم کردن بستر فعالیت برای فعالان بخش خصوصی، استراتژی توسعه موافقت‌نامه‌های آزاد و ترجیحی از جمله اوراسیا را آغاز کرده‌ایم. انتظار داریم اتاق‌های سراسر کشور اهتمام داشته باشند و فرصت‌ها را شناسایی کرده و صادرکنندگان و واردکنندگان استان خود را با ظرفیت‌های اوراسیا آشنا کنند.

جمع‌آوری کمک برای حادثه دیدگان بندر شهید رجایی

در نخستین نطق پیش از دستور این نشست، مسعود پل‌مه، دبیرکل انجمن کشتیرانی و خدمات وابسته ایران گفت: پس از حادثه بندر شهید رجایی، انجمن کشتیرانی با هماهنگی اتاق ایران پویشی راه‌اندازی کرد و توانست بیش از ۱۰۵میلیارد تومان کمک جمع‌آوری کند که در ادامه با همکاری استانداری هرمزگان و دادگستری استان این وجوه برای جبران خسارت اتومبیل‌های فاقد بیمه بدنه و اشخاص حقیقی آسیب‌دیده صرف شد.

به گفته او با این منابع، خسارت وارده به بیش از ۱۵۲۰ دستگاه خودروی آسیب‌دیده متعلق به اشخاص حقیقی کاملا جبران شد و ۹۹میلیارد و ۷۵۰میلیون تومان از کل اعتبار به این موضوع اختصاص یافت.

در دومین نطق پیش از دستور، رضا حاجی کریم، رئیس فدراسیون صنعت آب ایران، گفت: دو سال پیش از همین تریبون اشاره کردم که بحران در پیش است و اگر تدبیر نکنیم سیلاب بحران آب، ما را با خود خواهد برد.

او افزود: کشور ۱۰۰میلیارد مترمکعب آب تجدید پذیر دارد و اگر تا سقف ۵۱میلیارد مترمکعب از آن را مصرف کند هیچ نگرانی از حیث پایداری سرزمین ندارد و در شرایطی که کل مصرف شرب کشور تنها ۹میلیارد مترمکعب و کل مصرف صنعت کمتر از ۴میلیارد مترمکعب است چگونه می‌شود با بحران آب مواجه باشد؟ در کشوری که کل مصرف صنعت ۳.۷میلیارد مترمکعب است و آب کشت یونجه ۸.۵میلیارد مترمکعب، سوال مهم این است که ما بحران آب داریم یا بحران درایت و تدبیر؟

رئیس فدراسیون صنعت آب ایران تصریح کرد: بر اساس پایه‌ترین اصول اقتصاد خرد در چنین شرایطی، انتظار طبیعی و منطقی اقتصاد آن است که قدر و قیمت آب افزایش یابد تا سیگنال کمیابی به جامعه منتقل شود و رفتار مصرفی تغییر کند، اما در عمل دولت به‌عنوان بزرگ‌ترین بازیگر این بازار، با اقتصاد دستوری و قیمت‌گذاری غیرواقعی مانع از شکل‌گیری این مکانیسم طبیعی شده است.

در سومین نطق پیش از دستور، کاظم گرامی، رئیس انجمن صنفی کارفرمایی تولیدکنندگان تابلوهای برق ایران، گفت: بحران‌های موجود اعم از بحران نقدینگی ناشی از سیاست‌های انقباضی دولت که مانع ایفای تعهدات شده، شرکت‌ها را با مشکلات بزرگ مواجه ساخته است؛ به‌گونه‌ای که قادر به تامین مواد اولیه موردنیاز خود نیستند و به‌تبع این اتفاق مجبور به کاهش ساعت کار شده‌اند. همچنین خطر تعطیل نیروی انسانی نیز تشدید شده است. در چهارمین نطق پیش از دستور، احمد مختار، عضو هیات نمایندگان اتاق ایران با اشاره به شرایط خاص اقتصاد کشور در شرایط فعلی، گفت: اقتصاد در نقطه‌ای نیست که با تصمیم‌گیری فرسایشی بتوان به مشکلات آن رسیدگی کرد. این در حالی است که همچنان شاهد اظهارات و مواضع هستیم که عمق بحران را پنهان می‌کند.

او افزود: در روزهای پس از جنگ تحمیلی ۱۲روزه نیز واژه‌ای رایج شده که از سوی بخش خصوصی هم مطرح می‌شود و آن عنوان «تاب‌آوری» برای بنگاه‌های اقتصادی است. گویی همچنان عده‌ای مشکلات تولید و بنگاه‌های اقتصادی را نمی‌بینند و گمان می‌برند که فعالان اقتصادی و بنگاه‌ها در این شرایط بلاتکلیف، تاب‌آوری دارند. بنگاه‌ها قدرت تاب‌آوری ندارند. آنها در بلاتکلیفی هستند.

مختار اظهار کرد: اقتصاد ایران دیگر رمقی برای گفتاردرمانی ندارد و نیازمند تصمیمات فوری، صریح و جسورانه هستیم. سال‌ها است که تولید و اقتصاد ناچار به تبعیت از سیاست بوده، اما در شرایط موجود اصلاحات درونی برای تبدیل کردن اقتصاد به اولویت نخست کشور، ضروری است.

در آخرین نطق پیش از دستور نشست هیات نمایندگان ایران، فاطمه مقیمی، رئیس کانون زنان بازرگان ایران، به موضوع کریدور زنگزور اشاره کرد و گفت: ابعاد کریدور زنگزور بسیار فراتر از یک پروژه عمرانی یا توافق مرزی است.

او ادامه داد: این پروژه صرفا یک مسیر حمل‌ونقل نیست، بلکه یک تحول ژئوپلیتیک عمیق است. امروز ترکیه برای اتصال به آسیای مرکزی از خاک ایران عبور می‌کند و با راه افتادن زنگزور، این مسیر از ایران بی‌نیاز خواهد شد. معنای این تغییر، کاهش درآمدهای ترانزیتی و از دست رفتن بخشی از بازار خدمات لجستیک است.

مقیمی تاکید کرد: پیامدهای این کریدور تنها به تجارت ایران و ارمنستان محدود نمی‌شود. ارتباط زمینی ما با ارمنستان، حلقه اصلی اتصال زمینی ما به گرجستان و روسیه نیز هست و حجم قابل‌توجهی از مبادلات ما با این دو کشور از همین مسیر انجام می‌شود. با محدود شدن مسیر تجارت با گرجستان، که در سال‌های اخیر رشد محسوسی داشته، با چالش مواجه خواهد شد.

مقیمی توضیح داد: کریدور شمال–جنوب که می‌توانست مسیر اصلی تجارت هند و روسیه باشد، سال‌ها است روی کاغذ مانده و بخش بزرگی از ظرفیت آن بلااستفاده است. کریدور چابهار به ماکو، که قرار بود شاهراه توسعه شرق تا شمال غرب کشور باشد، به دلیل نبود برنامه‌ریزی منسجم، به جایگاه واقعی خود نرسیده است.

رئیس کانون زنان بازرگان ایران چند اقدام فوری را برای برون‌رفت از این وضعیت ضروری دانست و گفت: گام نخست، تکمیل و فعال‌سازی مسیرهای جایگزین مانند «آراس کریدور» برای حفظ دسترسی زمینی به قفقاز و بازارهای شمالی است. دوم، بازسازی و تعمیق روابط با ارمنستان، گرجستان و روسیه، به‌ویژه در حوزه ترانزیت و سرمایه‌گذاری مشترک در زیرساخت‌های حمل‌ونقل و سوم، استفاده از دیپلماسی چندجانبه برای جلوگیری از انحصار مسیرهای جدید توسط ترکیه و آمریکا است. در مرحله آخر نیز باید بهبود بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در بنادر جنوبی و فرودگاه‌ها صورت گیرد تا مسیرهای دریایی و هوایی مکمل مسیرهای زمینی باشند.

توسعه صادرات محصولات واحدهای کوچک

سازمان توسعه تجارت و اتاق اصناف ایران با امضای تفاهم‌نامه‌ای همکاری خود را برای تقویت صادرات غیرنفتی و بهره‌گیری از ظرفیت واحدهای کوچک و متوسط آغاز کردند. به گزارش خبرگزاری سازمان توسعه تجارت ایران، سند تفاهم‌نامه همکاری سازمان توسعه تجارت ایران با اتاق اصناف، از سوی محمدعلی دهقان دهنوی رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران و قاسم نوده فراهانی رئیس اتاق اصناف ایران امضا شد.

در این مراسم دهقان دهنوی بر نقش اصناف در صحنه‌های اقتصادی کشور تاکید و به تجربه موفق آنها در دوران دفاع مقدس، در تامین نیازهای مردم و زنده نگه داشتن چراغ اقتصاد اشاره کرد.

وی با تاکید بر بازآفرینی نقش اصناف در حوزه صادرات، اضافه کرد: تعداد قابل‌توجهی از بنگاه‌های کوچک و متوسط در کشور در قالب اصناف فعالیت می‌کنند، و به نظر می‌رسد برای حضور در بازارهای جهانی باید این واحدها در کنار هم قرار بگیرند و با تشکیل خوشه‌ها، کنسرسیوم‌ها یا برندهای مشترک، هم‌افزایی ایجاد کنند.

به گفته محمدعلی دهقان دهنوی، در جهان تجربیات موفقی از این الگو وجود دارد و ایران نیز می‌تواند با کمک اصناف چنین راهی را دنبال کند. همچنین شبکه توزیع اصناف بسیار توانمند است و این شبکه می‌تواند در کوتاه‌مدت بازارهای کشورهای همسایه و در بلندمدت دیگر مقاصد صادراتی ایران را پوشش دهد.

«سوخت‌گیری از زباله»

محمدجعفر قائم‌پناه، معاون اجرایی رئیس‌جمهور و اسکندر مومنی، وزیر کشور با همراهی استاندار کرمانشاه و جمعی از مدیران استان با حضور در شرکت بازیافت زباله و سیمان غرب، از روند اجرای طرح تبدیل پسماند به سوخت جایگزین(RDF) دیدن کردند.

کرمانشاه به عنوان استان پیشرو در حوزه استفاده از فناوری‌های نوین محیط‌زیستی، اخیرا در راستای تاکیدات رئیس‌جمهور و با حمایت ویژه دولت و وزارت کشور، اجرای طرح تبدیل پسماند به سوخت جایگزین (RDF) را به‌عنوان استان پیشتاز کشور در دستور کار قرار داده است.

این طرح که با حمایت ویژه استانداری کرمانشاه آغاز شده است، با محوریت شهرداری کرمانشاه و همکاری شرکت بازیافت زباله و شرکت سیمان غرب اجرا خواهد شد. در جریان همایش شهرداران کلان‌شهرها و مراکز استان‌ها در اسفند ۱۴۰۳، این طرح مورد تاکید وزیر کشور، در راستای توسعه انرژی‌های پاک و کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی قرار گرفت.

بر اساس برنامه‌ریزی انجام‌شده، اجرای این طرح باید در ۱۴۰۴ عملیاتی شود و وزارت نفت نیز حمایت‌های لازم را ارائه خواهد کرد. کلان‌شهر کرمانشاه با تولید روزانه بیش از ۷۰۰ تُن زباله، با این اقدام گامی موثر در مدیریت پسماند، حفاظت از محیط زیست و رفع ناترازی انرژی برمی‌دارد. اسکندر مومنی، وزیر کشور در این بازدید با اشاره به اجرای موفق طرح تبدیل پسماند به سوخت(RDF) در کرمانشاه به صورت پایلوت، گفت: با اجرای کامل این طرح در سراسر کشور روزانه ۵میلیون مترمکعب گاز صرفه‌جویی خواهد شد.

مومنی با اشاره به اهمیت طرح تبدیل پسماندهای غیرقابل بازیافت به سوخت جایگزین(RDF)، این طرح را گامی مهم در راستای مدیریت پسماند، حفاظت از محیط زیست و صرفه‌جویی در مصرف انرژی اعلام کرد.

وی با اعلام اینکه امروز از طرحی بازدید کردیم که اهمیت بالایی در حوزه محیط زیست و انرژی دارد، اظهار کرد: ایده‌ای شکل گرفت که بخشی از زباله‌های کشور که نه قابلیت بازیافت دارند و نه از نظر زیست‌محیطی امکان دفن آنها وجود دارد، به عنوان سوخت جایگزین گاز در صنایع استفاده شود.

مومنی با بیان اینکه حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد از زباله‌های تولیدی کشور در این دسته قرار دارند، افزود: با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و مجموعه کارخانه‌های سیمان، تاکنون ۱۸ تفاهم‌نامه برای استفاده از سوخت جایگزین زباله در این صنعت منعقد شده است.

به گفته وزیر کشور، این طرح با مشارکت استانداری کرمانشاه، شهرداری، صنایع استان و فعالان حوزه پسماند، در کرمانشاه به صورت پایلوت اجرایی شده و طی دو تا سه هفته گذشته عملکرد موفقی داشته است.

مومنی تاکید کرد: این طرح به‌طور عملی منجر به کاهش مصرف گاز در کارخانه سیمان شده و اثربخشی آن اثبات شده است.

وزیر کشور خاطرنشان کرد: برای توسعه این طرح در مقیاس بزرگ‌تر، نیاز به ورود تجهیزات تخصصی و تامین روزانه حداقل ۱۲۰ تن زباله وجود دارد تا کارخانه بتواند به صورت کامل گاز مصرفی خود را جایگزین کند. بر اساس برآوردها، در صورت اجرای کامل این طرح در ۱۸ شهری که تفاهم‌نامه‌ها امضا شده، روزانه حدود پنج‌میلیون مترمکعب در مصرف گاز کشور صرفه‌جویی خواهد شد.مومنی با تاکید بر منافع اقتصادی و زیست‌محیطی این طرح افزود: صرفه‌جویی در مصرف گاز به‌معنای کاهش وابستگی به منابع فسیلی است که‌میلیون‌ها سال طول می‌کشد تا تولید شوند و این طرح نه تنها به اقتصاد کشور کمک می‌کند، بلکه اثرات زیست‌محیطی بسیار مثبتی دارد. وی با اشاره به حمایت‌های رئیس‌جمهوری از اجرای این طرح گفت: یکی از تفاهم‌نامه‌های مرتبط با این طرح در حضور رئیس‌جمهور امضا شد و ایشان تاکید ویژه داشت که عواید حاصل از صرفه‌جویی گاز، به شهرداری‌ها و کارخانه‌های سیمان اختصاص یابد.

وزیر کشور اظهار امیدواری کرد: با اجرای موفق این طرح در کرمانشاه، بتوان آن را در سایر شهرهای هدف نیز توسعه دادوی گفت: گزارش‌ها حاکی از آن است که این مرکز ظرفیت دریافت و استفاده روزانه تا ۲۰۰ تن پسماند را دارد و امیدواریم براساس برنامه‌ریزی انجام‌شده، شاهد اجرای موفق طرح در سراسر کشور باشیم.

تبعات خاموشی در «تولید»

رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت یزد رویکرد سخت‌گیرانه‌تر استان نسبت به سایر مناطق در حوزه مدیریت ناترازی انرژی را قابل قبول ندانست و گفت: یزد بیشتر از استان‌هایی که کمتر صنعتی هستند ضرر می‌کند.

سیدعلی اکبر کلانتر در تشریح وضعیت صنعت استان افزود: نیاز وزارت صمت و مدیران ارشد اقتصاد کشور به استفاده از نظرات تخصصی رشته‌های مختلف تولیدی موجب شکل‌گیری انجمن‌های تخصصی صنایع همگن در سراسر کشور شد و در استان یزد هم ۲۲ انجمن تخصصی همگن صنعتی و معدنی برای بیش از ۳هزار و ۶۰۰ واحد تولیدی تحت نظر خانه صمت تشکیل شده که هیات مدیره‌های آنها از میان بزرگان رسته‌های مختلف صنعتی استان برگزیده شده‌اند.

وی یکی از مهم‌ترین اقدامات این نهاد را تهیه گزارش‌های دقیق از وضعیت صنعت استان برای ارائه به مدیران ارشد دانست و افزود: نبود داده‌های صحیح، غیرواقعی و صرفا تبلیغاتی موجب اتخاذ تصمیمات اشتباه می‌شود که آسیب آن متوجه کل بخش اقتصاد و صنعت و معدن است. رئیس خانه صمت یزد با انتقاد از رویکرد سخت‌گیرانه‌تر استان نسبت به سایر مناطق در حوزه مدیریت ناترازی انرژی اظهار کرد: اگرچه میزان تولید و مصرف برق استان تقریبا برابر است، اما برای کمک به کاهش ناترازی کشور صنایع استان بارها با قطعی برق مواجه شده‌اند، نکته مهم اینکه با وجود فشار زیاد به تولید در استان صنعتی و معدنی یزد که بیش از ۷۰ درصد از مصرف برق استان را به خود اختصاص داده، در قطعی‌های خانگی هم از بعضی استان‌ها جلوتر یا برابریم و این به معنی این است که بیشتر از استان‌هایی که کمتر صنعتی هستند ضرر می‌کنیم.

کلانتر با اشاره به اینکه قطع انرژی صنعت باعث کاهش تولید و درآمد استان و بروز پیامدهایی همچون تعدیل نیرو و اشتغال می‌شود، خاطرنشان کرد: برخی واحدهای بزرگ صنعتی و معدنی استان با وجود اینکه نیاز برق خود را تولید می‌کنند باز هم با محدودیت و قطع برق روبه‌رو هستند. کلانتر با اشاره به آمار وضعیت صنعت در زمستان ۱۴۰۳ گفت: اکنون ۳۶۱۹ پروانه بهره‌برداری فعال در استان وجود دارد که شامل ۱۶۶۶ واحد فعال، ۱۱۹۴ واحد نیمه‌فعال و ۷۵۹ واحد غیرفعال می‌شود.

این آمار از وضعیت سال قبل بهتر است و حیف است که نبود انرژی آمار تعطیلی و نیمه فعال شدن صنعت و معدن استان را زیادتر کند. وی بخشی از علل تعطیلی واحدها را عدم بررسی کافی و نداشتن مشاوره مناسب در زمان ایجاد، مدیریت غیر علمی و همچنین مشکلات محیط کسب‌وکار از جمله تحریم، محدودیت‌های بانکی، تامین مواد اولیه، مشکلات گمرکی و نوسانات ارزی اعلام کرد.

این کارشناس صنعتی با اشاره به صادرات حدود یک‌میلیارد دلاری استان که عمدتا در حوزه کاشی و فولاد است، افزود: کیفیت کاشی‌های یزد با نمونه‌های اروپایی برابری می‌کند، اما به دلیل نبود زیرساخت‌های مناسب حمل‌ونقل از جمله خطوط کشتیرانی مستقیم و افزایش هزینه‌های بیمه و حمل و نبود ارتباط بین‌المللی مستقیم بانکی و همچنین رقابت‌های غیراصولی تولیدکنندگان، گاها با قیمت بسیار پایین‌تر و یک‌پنجم تولیدات رقبا با همان کیفیت صادر می‌شود.

وی به سفر هیات بلند پایه تجاری آفریقایی به دعوت و میزبانی خانه صمت و بازدید از واحدهای صنعتی یزد اشاره کرد و ادامه داد: محصولات خوب و با کیفیت و قیمت‌های کاملا رقابتی در یزد تولید می‌شود، تقاضای خارجی هم وجود دارد، اما مشکلات لجستیکی و هزینه‌های اضافی و همچنین پیمان سپاری ارزی غیر اصولی مانع بهره‌برداری کامل از این ظرفیت بسیار عالی شده است.

کلانتر درباره سند «یزد پایدار» و «یزد نوین» تصریح کرد: هدف این اسناد ایجاد صنایعی است که بتوانند استان را از بحران کم‌آبی و مشکلات زیست محیطی نجات دهند که این در کنار سند آمایش سرزمین بسیار خوب است اما یکی از مشکلات اساسی کشور، عدم تدوین و اجرای برنامه‌های میان و بلندمدت نظیر همین اسنادی است که در یزد تهیه شده است.

روزنامه مرز اقتصاد
www.marzeghtesad.ir
چهارشنبه ۰۲ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵
www.marzeghtesad.ir

گروکشی نفتی قدرت‌ها

لیلا جلیلوند – نفت، کالایی که بیش از هر محصول دیگری با سیاست و قدرت پیوند خورده، بار دیگر در صدر اخبار جهانی ایستاده است.

در طول تاریخ معاصر، نفت هیچ‌گاه صرفا منبعی برای تامین انرژی نبوده، بلکه همواره نقشی کلیدی در تعیین سرنوشت کشورها و اتحادهای بین‌المللی ایفا کرده است. از تحریم نفتی دهه ۱۹۷۰ میلادی و شوک قیمت‌ها تا جنگ خلیج فارس و بحران‌های اخیر خاورمیانه، نفت بارها به ابزار گروکشی قدرت‌ها بدل شده است. امروز نیز همین داستان در قالبی جدید تکرار می‌شود: نه در خلیج فارس یا تنگه هرمز، بلکه در قلب اروپا و در سایه جنگ اوکراین. آغاز هفته جاری بازار جهانی انرژی با ثباتی شکننده همراه بود؛ ثباتی که بیش از آنکه آرامش را بازتاب دهد، نشان از انتظار و تردید دارد.

نگاه‌ها دیگر به تالارهای بورس و منحنی‌های عرضه و تقاضا دوخته نشده، بلکه به واشنگتن معطوف است؛ جایی که قرار است سران آمریکا، اروپا و ناتو دور یک میز بنشینند و درباره جنگی تصمیم بگیرند که آینده امنیت انرژی جهان را تحت‌تاثیر قرار خواهد داد.

قیمت‌ها؛ آرامش پیش از توفان؟

بر اساس آخرین گزارش تارنمای tradingeconomics.com و تا لحظه تنظیم این خبر، نفت برنت در محدوده ۶۵ دلار و ۸۷ سنت معامله شد و نفت خام آمریکا نیز در سطح ۶۲ دلار و ۸۹ سنت ایستاد. این اعداد در ظاهر نشانه‌ای از ثبات هستند، اما آنچه اهمیت دارد، لایه‌های پنهان این ثبات است. بازار امروز بیش از آنکه به داده‌های واقعی عرضه و تقاضا واکنش نشان دهد، به سیگنال‌های سیاسی وابسته شده است.

سرمایه‌گذاران می‌دانند که یک توافق صلح میان مسکو و کی‌یف می‌تواند موازنه بازار را به‌کلی تغییر دهد. اگر مسیر بازگشت نفت و گاز روسیه به اروپا باز شود، قیمت‌ها احتمالا با فشار کاهشی تازه‌ای مواجه خواهند شد. بنابراین آرامش کنونی را می‌توان نوعی «سکوت پیش از توفان» دانست؛ توفانی که در صورت توافق یا شکست مذاکرات، دیر یا زود به بازار خواهد رسید.

نفت دیگر تنها کالایی اقتصادی نیست، بلکه یک ابزار دیپلماتیک در چانه‌زنی میان قدرت‌ها محسوب می‌شود.

چرخش موضع واشنگتن

یکی از تحولات کلیدی هفته گذشته، تغییر لحن محسوس دونالد ترامپ در قبال روسیه بود. رئیس‌جمهور آمریکا که در ماه‌های گذشته بر ضرورت اعمال تحریم‌های شدید علیه خریداران نفت روسیه تاکید داشت، این بار از عجله نداشتن برای مجازات کشورهایی مانند چین و هند سخن گفت. دیدار او با ولادیمیر پوتین در آلاسکا نیز نشانه‌ای آشکار از این چرخش بود؛ دیداری که به جای تمرکز بر آتش‌بس فوری، حول ایده «توافق صلح پیش از توقف درگیری‌ها» شکل گرفت. این تغییر لحن، پیام روشنی برای بازار داشت: واشنگتن آماده است نفت را به بخشی از معامله بزرگ‌تر خود با مسکو تبدیل کند.

از این منظر، نفت دیگر تنها کالایی اقتصادی نیست، بلکه یک ابزار دیپلماتیک در چانه‌زنی میان قدرت‌ها محسوب می‌شود. اروپا بیش از هر قاره دیگری هزینه‌های جنگ اوکراین را با بحران انرژی پرداخته است. زمستان‌های سرد، افزایش شدید بهای گاز، تعطیلی صنایع انرژی‌بر و فشار اجتماعی بر دولت‌ها بخشی از پیامدهایی است که شهروندان اروپایی در دو سال اخیر تجربه کرده‌اند.

اکنون رهبران اروپا بیش از هر زمان دیگری به پایان جنگ و بازگشت جریان انرژی روسیه امیدوارند. اما همین امید، هراسی قدیمی را نیز زنده می‌کند: بازگشت به همان وابستگی که پیش از جنگ بارها از آن آسیب دیده بودند. بروکسل خوب می‌داند که اگر جریان انرژی روسیه دوباره برقرار شود، هرچند هزینه‌ها کاهش می‌یابد، اما وابستگی ساختاری اروپا به منابع کرملین نیز احیا خواهد شد. به بیان دیگر، اروپا در موقعیتی پارادوکسیکال قرار گرفته است؛ از یک سو مشتاق صلح برای آرام کردن اقتصاد است و از سوی دیگر بیم آن دارد که صلح، زنجیرهای وابستگی پیشین را دوباره به پایش ببندد.

هند و چین؛ شرکای ناخوانده مسکو

در این میان، نقش دو قدرت آسیایی) چین و هند (در تحولات بازار بیش از هر زمان دیگری برجسته شده است. چین به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان، بیشترین خرید را از روسیه انجام می‌دهد و به موتور اصلی صادرات نفت مسکو بدل شده است. هند نیز با واردات نفت ارزان روسیه و صادرات فرآورده‌های پالایشی به سایر کشورها، عملا به کارگزار غیررسمی انرژی روسیه در بازار جهانی تبدیل شده است.

مشاور تجاری کاخ سفید حتی هند را «اتاق پایاپای جهانی نفت روسیه» نامید تا نشان دهد چگونه دهلی‌نو توانسته است تحریم‌های غرب را دور بزند و هم‌زمان برای خود سود اقتصادی و برای مسکو درآمد دلاری فراهم کند. این نقش‌آفرینی دو کشور آسیایی نه‌تنها تحریم‌های غرب را کم‌اثر کرده بلکه جایگاه ژئوپلیتیک آنها را در معادلات انرژی ارتقا داده است.

در کنار این بازیگران، اوپک‌پلاس نیز نقشی اساسی در شکل‌دهی بازار ایفا می‌کند. افزایش عرضه از سوی این ائتلاف، در شرایطی که تقاضا تحت‌تاثیر سیاست‌های تجاری ترامپ و نگرانی‌های اقتصادی کاهش یافته، بر فشار نزولی قیمت‌ها افزوده است. به عبارت دیگر، حتی اگر مذاکرات واشنگتن به نتیجه نرسد، بازار همچنان با مازاد عرضه و ضعف تقاضا دست‌وپنجه نرم خواهد کرد.

از همین روست که بسیاری از تحلیلگران می‌گویند آنچه امروز بازار را تعیین می‌کند، نه یک عامل منفرد، بلکه برهم‌کنش مجموعه‌ای از متغیرهای سیاسی، اقتصادی و ژئوپلیتیک است که هر کدام می‌توانند مسیر آینده نفت را تغییر دهند.

صلح؛ شمشیری دولبه برای بازار انرژی

صلح احتمالی میان روسیه و اوکراین برای بازار نفت مانند شمشیری دولبه است. از یک سو، پایان جنگ می‌تواند به معنای بازگشت بخشی از صادرات انرژی روسیه به اروپا باشد و فشار قیمتی بر مصرف‌کنندگان را کاهش دهد. از سوی دیگر، همین بازگشت عرضه به بازاری که هم‌اکنون نیز با مازاد نسبی روبه‌رو است، می‌تواند موج تازه‌ای از کاهش قیمت‌ها را رقم بزند.

اولی‌هانسن، رئیس استراتژی کالا در بانک سرمایه‌گذاری و کارگزاری دانمارکی ساکسو بانک، در همین زمینه هشدار داده که بازار هنوز «سود صلح» را در قیمت‌ها لحاظ نکرده و اگر توافقی شکل بگیرد، نفت احتمالا با افت بیشتری روبه‌رو خواهد شد. به بیان دیگر، صلح اگرچه از نظر انسانی و سیاسی دستاورد بزرگی محسوب می‌شود، اما برای تولیدکنندگان نفت لزوما خبری خوش نیست.

در این میان نباید نقش بازارهای مالی و سیاست‌های پولی آمریکا را نادیده گرفت. نشست سالانه جکسون هول، گردهمایی سالانه سیاستگذاران اقتصادی و بانکداران مرکزی جهان و سخنان جروم پاول، رئیس فدرال‌رزرو، برای معامله‌گران نفت اهمیتی دوچندان دارد. کاهش احتمالی نرخ بهره می‌تواند سرمایه‌ها را به سمت دارایی‌های پرریسک سوق دهد و به نوسان‌گیری در بازار نفت شدت ببخشد.

این بدان معناست که نفت امروز نه‌تنها گروگان دیپلماسی خارجی، بلکه اسیر سیاست‌های پولی نیز هست. ترکیب این دو عامل نشان می‌دهد بازار انرژی در وضعیتی بی‌سابقه از پیچیدگی و عدم قطعیت قرار دارد. آنچه این روزها بر سر بازار نفت سایه انداخته، چیزی فراتر از عرضه و تقاضا یا تصمیمات اوپک است. نفت اکنون به ابزاری برای گروکشی قدرت‌ها تبدیل شده؛ گروکشی‌ای که در آن صلح، جنگ، تعرفه‌های تجاری، تحریم‌های نفتی، سیاست‌های پولی و رقابت میان قدرت‌های جهانی به هم گره خورده‌اند. واشنگتن امروز صحنه اصلی این گروکشی است؛ صحنه‌ای که در آن به‌جای شلیک توپ و تانک، تصمیمات سیاسی و اقتصادی مسیر آینده بازار را تعیین می‌کنند.

اگر توافقی حاصل شود، اروپا نفسی تازه خواهد کشید اما با ترس از بازگشت وابستگی گذشته. اگر توافقی شکل نگیرد، بازار همچنان با ابهام، فشار عرضه و بازیگری قدرت‌های آسیایی دست‌به‌گریبان خواهد بود. در هر دو حالت، یک نکته قطعی است: نفت دیگر صرفا کالایی اقتصادی نیست، بلکه به عنصری ژئوپلیتیک بدل شده که می‌تواند سرنوشت ملت‌ها و اتحادها را تغییر دهد.

افزایش ۶۰ درصدی ذخایر سوخت مایع نیروگاهی

وزیر نفت از تدابیر بسیار خوب وزارت نفت برای تامین سوخت زمستانی خبر داد و گفت: سطح ذخایر سوخت مایع نیروگاهی تا ۲۵ مرداد امسال حدودا ۶۰ درصد نسبت به پارسال بیشتر است.

به گزارش شانا، محسن پاک‌نژاد در گفت‌وگویی با بیان اینکه بخش عمده گاز طبیعی در زمستان در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء مصرف می‌شود، تاکید کرد: سوخت مورد نیاز نیروگاها با سوخت مایع جبران شود.

وی با اشاره به تدابیر بسیار خوبی که در وزارت نفت اندیشیده شده است، تصریح کرد: ذخایر سوخت مایع نیروگاهی تا ۲۵ مرداد امسال حدودا ۶۰ درصد نسبت به پارسال بیشتر است.

زمستان گذشته کمبود ذخیره سوخت مایع در نیروگاه‌ها نگرانی‌های زیادی در خصوص پایداری شبکه‌های انرژی کشور به وجود آورد. گفته می‌شد که این شرایط به دلیل مصرف بیش از حد سوخت مایع در تابستان شکل گرفته بود. نیروگاه‌هایی که امکان مصرف سوخت مایع دارند در تابستان سال گذشته سوخت عمدتا گازوئیل خود را مصرف کرده بودند و در زمستان با مشکل مواجه شدند. این موضوع به عواملی چون کاهش عرضه گاز در فصول گرم و افت تحویل سوخت مایع به آنها مرتبط داده می‌شد.

بازگشت به عقب در عوارض‌ستانی

سرمایه‌گذاران آزادراهی می‌گویند بیش از ۳۴۰۰میلیارد تومان از عوارض ثبت شده، توسط شرکت‌های مربوطه وصول نشده و دولت نیز برخلاف تعهدات، افزایش سالانه نرخ عوارض را ابلاغ نکرده است. شرکت‌های سرمایه‌گذار آزادراهی اعلام کرده‌اند که با این وضعیت، قادر به ادامه این طرح نبوده و برخی نیز مبادرت به اخذ عوارض دستی کرده‌اند.

سیستم‌های سنتی اخذ عوارض عبور راه‌ها، پل‌ها و تونل‌ها که در جهان متداول بوده دچار مشکلات عدیده‌ای نظیر ایجاد صف و اتلاف وقت رانندگان، خرابی رویه‌های راه در محل توقف اخذ عوارض و همین‌طور امکان افزایش تصادف و آلودگی هوا بود.

اولین نظریه‌ای که برای حل این مشکل مطرح شد، متعلق به ویلیام بکری، برنده جایزه نوبل اقتصاد در سال ۱۹۵۹ بود. ایده از این قرار بود که خودروها به دستگاه کوچک الکترونیک (ترنسپوندر) مجهز شوند که با فرستادن سیگنال به آنتن‌های جاده نیاز به توقف نباشد. این ایده اولین بار در سال ۱۹۷۵ در کشور سنگاپور و در سال ۱۹۸۶ در نروژ اجرا و سپس در سایر کشورهای جهان متداول شد.

در ایران ابتدا این ایده در تابستان ۱۳۹۱ با عنوان پروژه اخذ عوارض الکترونیک (ETC) توسط یک شرکت فناوری اطلاعات متعلق به بانک عامل بخش مسکن در سه آزادراه تهران – پردیس، تهران - قم و اهواز - بندر امام خمینی(ره) کلید خورد؛ اما مورد استقبال شرکت‌های سرمایه‌گذار آزادراهی قرار نگرفت.

اجرای هر روشی نیاز به قوانین حمایتی و بستر لازم دارد و به همین دلیل این طرح عملا توسعه پیدا نکرد؛ تا اینکه با انتشار یک فراخوان در اردیبهشت ۱۳۹۶ توسط شرکت توسعه زیربناهای حمل‌ونقل کشور برای الکترونیکی کردن پرداخت عوارض آزادراه‌ها، مرحله دوم الکترونیکی شدن عوارضی‌ها کلید خورد و منجر به عقد قرارداد و تاسیس شرکت سامانه پرداخت‌های نوین در آزادراه‌های کشور (سپندار) شد. از دی‌ماه تا اسفند سال ۱۳۹۷ چهار آزادراه در اختیار دولت شامل تهران- قم، کرج - قزوین، تهران- ساوه و قزوین -زنجان و سپس در مراحل بعدی ۲۱ آزادراه دیگر به این طرح پیوستند.

طلب سه همتی شرکت‌های آزادراهی

بر اساس گزارش شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل‌ونقل کشور که متولی طرح عوارض الکترونیک آزادراهی است، تا پایان ماه گذشته جمعا ۱۰۸۰۰میلیارد تومان عوارض آزادراهی به صورت الکترونیک شناسایی شده که معادل ۳۴۰۰میلیارد تومان آن وصول نشده و جزو مطالبات شرکت‌های آزادراهی است.

خدایار خاشع، دبیر کمیته شرکت‌های‌سرمایه‌گذار در آزادراه‌ها با اعلام این مطلب، به «دنیای اقتصاد» گفت: مطابق آخرین گزارش با وجود اینکه میزان شناسایی عوارض آزادراه‌ها در سه‌ماهه اول امسال رشد داشته، اما میزان وصول آن کاهشی بوده است.

وی افزود: پیش‌بینی می‌شود با توجه به حذف جرایم پلکانی و عدم حمایت شرکت‌های بیمه‌گر، این روند کاهشی تشدید شود؛ زیرا در شرایطی که بانک‌ها به سپرده‌های بلندمدت بانکی سودهای سالانه به صورت ماه‌شمار بیش از سه درصد در ماه، معادل ۳۵ درصد سالانه پرداخت می‌کنند، مقرر است به عوارض پرداخت نشده حتی اگر مشمول جریمه تاخیر شود، بعد از یکماه معادل سود سپرده بانکی به صورت سالانه مشمول حدود ۲۰ درصد جریمه شود و از این رو قطعا سهم عوارض وصولی از کل عوارض ثبت شده، کاهشی خواهد بود؛ مگر اینکه مقررات دیگری برای تسریع در این امر اعمال شود.

به گفته خاشع، حذف جرایم پلکانی و عدم همکاری بیمه‌ها و پلیس راهور در پشتیبانی از اجرای طرح، موجب کاهش وصولی عوارض در سال جاری شده است. او پیش‌بینی کرد با ادامه این روند، نرخ وصولی‌ها همچنان کاهش یابد.

رجوع به روش سنتی

اجرای طرح عوارض الکترونیک بدون بسترهای حمایتی لازم، از ابتدا محکوم به شکست بود. شرکت‌های خصوصی از همان سال ۱۳۹۱ هشدار داده بودند که بدون ضوابط حمایتی، این طرح دوام نخواهد آورد. اکنون نیز بسیاری از آزادراه‌ها دوباره به اخذ دستی عوارض بازگشته‌اند.

دبیر کمیته شرکت‌های سرمایه‌گذار آزادراهی با اعلام این مطلب تاکید کرد: هم‌اکنون از ۳۴ آزادراه دارای قابلیت اخذ عوارض، تنها ۲۵ محور به‌طور کامل و پنج محور به‌صورت ناقص، الکترونیکی هستند. چهار محور نیز همچنان عوارض دستی اخذ می‌کنند. البته گله‌ای از سرمایه‌گذارانی مانند قرارگاه که در سه محور آزادراهی و بنیاد مستضعفان که در منطقه یک آزادراه شمال عوارض را به صورت دستی اخذ می‌کنند نداشته و حق را به آنها می‌دهیم.

خاشع گفت: اعتقاد دارم بخش خصوصی توان و اراده لازم در دفاع حقوق خود را نداشته و از طرف وزارت راه و شهرسازی که طرف قرارداد است، مورد حمایت لازم قرار نگرفته است. البته چند محور آزادراهی دوباره مبادرت به اخذ دستی عوارض کرده و یا در حال تجهیز خود برای این امر هستند.

خاشع افزود: این شرکت‌های آزادراهی ضمن ارسال اظهارنامه رسمی برای وزارت راه و شهرسازی اعلام کردند که در راستای صیانت از حقوق خود به عنوان سرمایه‌گذار و نیز با عنایت به تورم افسار گسیخته در سال‌های اخیر و نیاز مبرم آزادراه‌ها به نگهداری و بهسازی، ناچارند بعد از انقضای مدت اعلام شده، مبادرت به وصول عوارض به صورت نیمه مکانیزه کنند.

انتقاد از متولیان دولتی

دبیر کمیته شرکت‌های سرمایه‌گذار آزادراهی با انتقاد از سیاستگذاران حوزه حمل‌ونقل گفت: اگرچه شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل‌ونقل کشور تلاش‌هایی برای حمایت از سرمایه‌گذاران آزادراهی انجام داده، اما سایر بخش‌های وزارتخانه همکاری لازم را نکرده‌اند.

سازمان راهداری نیز می‌توانست با اتصال وصول عوارض به فرآیندهایی مانند صدور بارنامه و معاینه فنی خودروهای سنگین، کارت هوشمند و صدور مجوز در پایانه‌های مرزی به افزایش وصول کمک کند که متاسفانه این کار انجام نشد.

وی با اشاره به مشکلات مالی شرکت‌های آزادراهی اظهار کرد: سرمایه‌گذارانی که‌میلیاردها تومان از دولت طلب دارند، به دلیل بدهی‌های بانکی و مالیاتی تحت فشار هستند و حتی برخی مدیران سال‌هاست ممنوع‌الخروج شده‌اند. این در حالی است که اگر دولت بخشی از بدهی خود را با مالیات سرمایه‌گذاران تهاتر کند، مشکلات تا حد زیادی حل خواهد شد.

خاشع افزود: چند آزادراه مبادرت به اخذ دستی عوارض و یا تجهیز خود برای این امر کرده‌اند. البته برخی مسوولان دولتی اقدام به نصیحت و توصیه سرمایه‌گذاران به صبر و تحمل در این شرایط خطیر می‌کنند؛ اما توجه داشته باشیم که همین سرمایه‌گذاران آزادراهی که مطابق تایید شرکت ساخت، بیش از سه همت بابت عوارض، بستانکار هستند، همزمان بابت بدهی‌های بسیار کمتر مالیاتی گرفتار هستند و دولت به هر روشی که ممکن است در این شرایط خطیر، آنها را ناچار به تسویه حساب می‌کند.

یکی از سرمایه‌گذاران قدیمی آزادراه‌ها که در احداث و سرمایه‌گذاری چهار محور آزادراهی به ارزش روز ۶۰ هزارمیلیارد تومان مشارکت داشته و هم‌اکنون نیز حدود ۵۰۰میلیارد تومان از عوارض وصول نشده، مربوط به او بوده است، با وجود اینکه بیش از چندهزارمیلیارد تومان نیز در پروژه‌های پیمانکاری خود از دولت بستانکار بوده، در مقابل بدهی مالیاتی و بانکی کمتر از ۱۰ درصد مطالبات خود، به مدت شش سال است که ممنوع‌الخروج بوده و حساب‌های بانکی شرکت او که چندهزار نفر شاغل دارد، مسدود شده و اموال آن توقیف شده و عملا شرایط بسیار سختی دارد.

وی درباره دلایل منجر به شکست طرح الکترونیکی کردن عوارض آزادراهی گفت: متاسفانه قانون‌گذاران و دستگاه‌های اجرایی در سال‌های گذشته، حمایتی از شرکت‌های آزادراهی در اجرای این طرح نکرده‌اند و در سال جاری حتی جرایم پلکانی عدم پرداخت این عوارض حذف و عملا با عدم وصول درآمدها وضعیتی ایجاد شده که موج بزرگی از بی‌اعتمادی به کارآیی این طرح و برخورداری آن از چارچوبی مشخص و یا تضمین سلامت آن شکل گرفته و در نهایت شکست این طرح را به دنبال داشته است.

خاشع افزود: عدم حمایت و شکست این طرح، نشان از آن دارد که چگونه می‌توان یک ایده خوب و راهگشا که انبوهی از مزایا به دنبال دارد را خراب کرد و این درد، کلید اکثر ناترازی‌های فعلی کشور در همه زمینه‌ها است. در سال ۱۳۹۱ که این طرح برای اولین بار اجرا شد، سرمایه‌گذاران بخش خصوصی از آن استقبال کردند. اما اعلام کردند که قوانین برای اجرایی شدن نیاز به بستر و حمایت حقوقی و تضامین لازم دارند و بدون این بستر، هر اقدامی حتما طرح منجر به شکست خواهد شد.

به همین دلیل مرحله اول متوقف و سپس از سال ۱۳۹۷ مرحله دوم آن اجرایی شد؛ اما واقعا بستر و حمایت قانونی آن فراهم نشد و صرفا با الزام تکلیف قانونی مطابق بند (ی) تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و اعلام ضرب‌العجل قوه قضائیه نسبت به اجرای آن، شرکت‌های آزادراهی با وجود بی‌رغبتی، ناچار مبادرت به اجرا کردند.

حتی قانونگذار در بند (ک) تبصره ۱۱ قانون سال ۱۴۰۲ با توجه به اشراف به مشکلات موجود الزام را حذف و اجرای آن را صرفا مجاز دانسته و علاوه بر تعیین نرخ عوارض پلکانی، فرماندهی کل نیروهای انتظامی و شرکت‌های بیمه‌گر را به منظور حمایت از این طرح موظف به اخذ مفاصا حساب بدهی‌های ناشی از عوارض آزادراهی کرد.

عقب‌ماندگی عوارض از تورم

دبیر کمیته شرکت‌های سرمایه‌گذار آزادراهی با اشاره به عدم اجرای افزایش سالانه نرخ این عوارض گفت: بر اساس ماده ۲۰ برنامه هفتم، نرخ عوارض تابع الگوی مالی قرارداد است و دخالت دولت در آن غیرقانونی است. با این حال طی پنج سال گذشته فقط دوبار نرخ‌ها افزایش یافته که خسارات سنگینی به بخش خصوصی وارد کرده است.

وی افزود: بند (الف) ماده ۲۰ برنامه توسعه هفتم توسعه کشور در راستای حمایت از قراردادهای سرمایه‌گذاری تصریح کرده که بهای محصول طرح در قراردادهای سرمایه‌گذاری و مشارکت تابع الگوی مالی قرارداد مشارکت بوده و از شمول تعرفه‌گذاری مندرج در تمام قوانین و مقررات مستثنی است و اگر دولت یا دستگاه اجرایی دخالت کند مابه‌التفاوت درآمد حاصله باید از سرجمع اعتبارات دستگاه اجرایی پرداخت شود، وگرنه در حکم تصرف غیرمجاز در اموال سرمایه‌گذار محسوب می‌شود.

خاشع درباره واکنش شرکت‌ها به درجا زدن نرخ عوارض گفت: تعدادی از شرکت‌های آزادراهی از طریق مراجع قضایی بابت این ترک فعل، اظهار نامه رسمی ارائه داده‌اند که امیدوارم دستگاه قضایی بی‌طرفانه اقدام کند؛ آن هم درحالی‌که در سال جاری سایر موارد حیاتی مردم مثل نرخ آب مصرفی ۲۸ تا ۲۰۰ درصد، برق ۳۸ تا ۸۲ درصد، تلفن ثابت ۵۰ درصد و همچنین قیمت نان مصرفی ۵۲ درصد افزایش داشته است.

بنابراین این عنوان بهانه‌ای بیش نیست و فقط نشان‌دهنده عدم اعتقاد به بخش خصوصی است. با توجه به شرایط اقتصادی حاکم بر کشور و توان مالی دولت، مشکلات و ناترازی‌ها، بدون سرمایه‌گذاری نه تنها حل نشده، بلکه روزبه روز تشدید خواهد شد.

چشم‌انداز نو در تحول دیجیتال صنایع معدنی

صنعت معدن در مسیر دیجیتال‌سازی شتاب گرفته و هوش مصنوعی (AI) یکی از ارکان اصلی این تحول است. در سال‌های اخیر، هوش مصنوعی مولد (Generative AI) با توانایی خلق داده، تحلیل الگو و بهینه‌سازی فرآیندها، افق‌های جدیدی را برای صنایع باز کرده است. برخلاف مدل‌های سنتی AI که بر طبقه‌بندی یا پیش‌بینی تمرکز دارند، مدل‌های مولد قادر به ایجاد محتوا، طراحی سیستم‌های جدید، و استخراج دانش ضمنی از داده‌ها هستند. این مقاله به بررسی کاربردهای نوآورانه، مزایا و چالش‌های پیاده‌سازی هوش مصنوعی مولد در صنعت معدن می‌پردازد.

چشم‌انداز نو در تحول دیجیتال صنایع معدنی

هوش مصنوعی مولد چیست؟

مدل‌های مولد مانند GPT، DALL·E، و Stable Diffusion، با استفاده از معماری‌های پیشرفته نظیر Transformer، قادرند بر اساس داده‌های ورودی، خروجی‌های جدید و منسجم تولید کنند. در صنایع، این مدل‌ها برای تولید متن، تصویر، طراحی، سناریوهای شبیه‌سازی و حتی کدهای برنامه‌نویسی به‌کار می‌روند. در زمینه معدن، این به معنای خلق مدل‌های زمین‌شناسی، شبیه‌سازی سناریوهای حفاری، بهینه‌سازی فراوری مواد و طراحی زنجیره تامین مبتنی بر شرایط متغیر است.

کاربردهای هوش مصنوعی مولد در معدن

هوش مصنوعی مولد با ورود به زنجیره ارزش صنعت معدن، نقش‌های متنوعی ایفا می‌کند. در مراحل اکتشاف، این فناوری می‌تواند با ترکیب داده‌های حفاری، ژئوفیزیکی و توپوگرافی، مدل‌های سه‌بعدی احتمالاتی از ساختارهای زیرزمینی ارائه دهد که درک دقیق‌تری از ذخایر فراهم می‌سازد و نیاز به نمونه‌برداری فیزیکی مکرر را کاهش می‌دهد. در مرحله طراحی و برنامه‌ریزی عملیات، مدل‌های مولد توانایی تولید سناریوهای متنوع استخراج بر اساس محدودیت‌های زمین‌شناسی، اقتصادی یا زیست‌محیطی را دارند؛ سناریوهایی که می‌توانند در شبیه‌سازهای آموزشی برای ارتقای مهارت پرسنل نیز به‌کار روند. در حوزه فراوری، تحلیل داده‌های تاریخی با کمک این مدل‌ها می‌تواند به پیشنهادهایی برای بهینه‌سازی عملکرد، کاهش مصرف انرژی و افزایش نرخ بازیابی منجر شود. همچنین در لایه‌های مدیریتی، مدل‌های زبانی مولد قادرند گزارش‌های تولید، حفاری، ایمنی یا زیست‌محیطی را به‌صورت خودکار و مبتنی بر داده‌های خام تولید کنند که ضمن صرفه‌جویی در زمان، به تصمیم‌سازی دقیق‌تر نیز کمک می‌کند. در نهایت، در زمینه آموزش و انتقال دانش، ابزارهای تعاملی مبتنی بر مدل‌های مولد مانند چت‌بات‌ها و شبیه‌سازهای تعاملی نقش پررنگی در آماده‌سازی نیروی انسانی برای مواجهه با شرایط پیچیده و بحرانی ایفا می‌کنند.

مزایای استفاده از Generative AI در معدن

افزایش سرعت تصمیم‌سازی در محیط‌های پیچیده و متغیر

شما بیمه‌ای؛ تو بیمه‌بازار بدون پیش‌پرداخت

کاهش وابستگی به نیروی انسانی متخصص در شرایط بحرانی

کاهش هزینه‌های آزمایش و خطا در طراحی و اکتشاف

بهبود تعامل انسان-ماشین از طریق ابزارهای تعاملی

چالش‌ها و محدودیت‌ها

داده‌های ناکافی یا نامتوازن: مدل‌های مولد برای عملکرد مطلوب به داده‌های حجیم، دقیق و تمیز نیاز دارند؛ درحالی‌که داده‌های معادن اغلب پراکنده و ناهمگون هستند.

ریسک تولید خروجی‌های نادرست یا غیرواقعی: مدل‌های مولد می‌توانند اطلاعات ساختگی (hallucination) تولید کنند که در تصمیمات حیاتی معدن خطرناک است.

مسائل مالکیت داده و حریم خصوصی: داده‌های حفاری و زمین‌شناسی اغلب محرمانه‌اند. استفاده از مدل‌های ابری بدون مدیریت دقیق، می‌تواند منجر به نشت داده شود.

نیاز به زیرساخت محاسباتی قوی: اجرای مدل‌های بزرگ مولد در مقیاس صنعتی نیاز به GPUهای قدرتمند و منابع فنی بالا دارد.

تجربه‌های بین‌المللی و چشم‌انداز ایران

شرکت‌هایی مانند «Vale»، «BHP» و «Anglo American» پروژه‌هایی برای استفاده از Generative AI در مدل‌سازی زمین‌شناسی، تولید گزارش‌های هوشمند و آموزش کارگران آغاز کرده‌اند. در برخی موارد از مدل‌های -□□□□ source مانند GPT-۴، Stable Diffusion، و Llama در بسترهای امن داخلی استفاده شده است. در ایران، با رشد برنامه‌های معدن هوشمند توسط ایمیدرو و همکاری‌هایی با مراکز فناوری (از جمله دانشگاه‌ها)، فرصت مناسبی برای بومی‌سازی مدل‌های مولد متناسب با شرایط زمین‌شناسی کشور فراهم است. طراحی مدل‌های زبانی تخصصی فارسی در حوزه زمین‌شناسی و معدن نیز می‌تواند یک گام راهبردی باشد.

هوش مصنوعی مولد نه‌تنها ابزاری برای بهبود بهره‌وری است، بلکه به‌عنوان یک همکار مجازی، می‌تواند در تصمیم‌سازی، طراحی، تحلیل و آموزش در معدن نقش‌آفرینی کند. آینده صنعت معدن، بدون ادغام هوش مصنوعی مولد، نمی‌تواند هوشمند و رقابتی باشد. با این حال، پیاده‌سازی مسوولانه، امن و هدفمند آن، نیازمند شناخت دقیق ظرفیت‌ها، چالش‌ها و بسترهای داده‌ای موجود است.

روزنامه مرز اقتصاد
چهارشنبه ۰۲ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵
www.marzeghtesad.ir

خردجمعی برای حل بحران‌ها

پانزدهمین رویداد جامع معدن و صنایع معدنی از صبح روز دوشنبه ۲۷مردادماه به همت گروه رسانه‌ای «دنیای‌اقتصاد» در مرکز همایش‌های برج میلاد آغاز به کار کرد. این رویداد تا ۳۰ مردادماه ادامه دارد. بررسی چالش‌های اصلی بخش معدن و صنایع معدنی از جمله ناترازی‌های انرژی، توسعه‌نیافتگی زیرساخت‌های حمل‌ونقل، الزامات محیط زیستی در کنار تداوم فعالیت‌های معدنی و همچنین تحقق اهداف توسعه‌ای در زنجیره فولاد کشور، ازجمله مهم‌ترین موضوعات مطرح شده در این همایش بودند. درهمین حال ارائه راهکارهای عملی برای توسعه پایدار بخش معدن مورد توجه سخنرانان این رویداد مهم معدنی قرار گرفت. سیدمحمد اتابک وزیر صنعت، معدن و تجارت نیز در پیامی ویدئویی خطاب به حاضران در این همایش، به نقش رویداد جامع معدنی و صنایع معدنی «دنیای اقتصاد» در مسیر پیشرفت صنایع اشاره داشت و تاکید کرد که گذار از ابربحران‌های کنونی نیازمند خرد جمعی و بهره‌مندی از نظرات متخصصانی همچون حاضرین در این رویداد است.

در ابتدا علیرضا بختیاری، مدیرمسوول ضمن خوشامدگویی به حاضران، در رابطه با چالش‌های بخش معدن ایران گفت: در سال‌های اخیر، با توجه به اعمال تحریم‌های گسترده، تغییرات سریع بازارهای جهانی و نیاز به انطباق با استانداردهای بین‌المللی، معدن و صنایع معدنی ایران با چالش‌های متعددی روبه‌رو بوده است. در یک‌سو، نوسانات قیمت مواد اولیه، ناترازی انرژی و ریسک‌های سیاسی و در سوی دیگر، فشارهای زیست‌محیطی و الزامات قانونی جدید، نیازمند توجه ویژه‌ای هستند.

بختیاری در ادامه گفت: در سال‌های گذشته، این هشدار داده شد که سرمایه‌گذاری در بخش معدن و صنایع معدنی رشد قابل اعتنایی ندارد و رشد بلندمدت این بخش در معرض خطر است. اکنون متاسفانه همه آن نگرانی‌ها به‌قوت خود باقی است و مسائل دیگری نیز به آن اضافه شده است. او تاکید کرد: نخستین و مهم‌ترین عامل غیراقتصادی که راه فعالیت‌های اقتصادی را ناهموار کرده، تهدید خارجی و موانع تحریمی است. مرتفع کردن این موانع، در گرو افزایش تحرک دستگاه دیپلماسی و تقویت قوای دفاعی کشور و تقویت سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی و تحکیم وحدت ملی است. بختیاری ادامه داد: ایران در دو دهه اخیر بسیاری از فرصت‌های اصلاح اقتصادی را از دست داده است و در سال جاری که قرار بوده است مطابق مفاد سند چشم‌انداز بیست ساله، به «جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی» دست یابد، با این هدف فاصله زیادی دارد.

گفت: با این حال، هنوز روزنه‌های امید گشوده است و با مدیریت علمی و سنجیده امور می‌توان اوضاع را بهتر کرد. بنیاد معدن و صنایع معدنی از جنبه تولید بر نوسازی تکنولوژی و از جنبه تجاری بر صادرات استوار است. فعالان صنایع معدنی برای اجرایی کردن این دو جزء مکمل، قابلیت‌های تخصصی کافی دارند و به کمک دولت نیاز ندارند، اما این فعالیت‌های تکنیکی و بنگاهی خواه ناخواه با سیاستگذاری‌ها و تصمیم‌های دولت گره خورده است.

بختیاری در پایان تاکید کرد: امیدواریم دولت با درس گرفتن از تجربه‌ها و ناکامی‌ها در زمینه تحقق اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و کاستی‌ها در اجرای برنامه‌های توسعه و عدم‌توازن‌های آشکار و پنهان در بودجه‌های سالانه، اکنون متقاعد شده باشد که اهالی کسب‌وکار و بازارها منطق اقتصاد را بهتر می‌شناسند و هر چه فاصله دولت از بنگاه‌داری و تصدی‌گری بیشتر شود، چشم‌انداز رشد اقتصادی و رفاه همگانی روشن‌تر می‌شود.

ضرورت اتکا بر خرد جمعی برای مواجهه با ابربحران‌ها

سید محمد اتابک، وزیر صنعت، معدن و تجارت در پیامی ویدئویی برای حاضران در رویداد جامع معدن و صنایع معدنی ۱۴۰۴، از پیشکسوتان، اندیشمندان و متخصصان حاضر در این همایش قدردانی کرد و گفت: قدردان برگزاری سالانه همایش معدن و صنایع معدنی توسط مجموعه رسانه‌ای «دنیای اقتصاد» هستم. هر ساله بر غنای این همایش افزوده شده است. این رویداد در طول سالیان گذشته تاثیر بسزایی بر پیشرفت صنایع داشته است و در همین راستا از زحمات مدیرمسوول این گروه رسانه‌ای تشکر می‌کنم.

او ضمن اشاره به برگزاری همایش جامع معدن و صنایع معدنی در ترازی جهانی افزود: این رویداد در سال جاری با ابتکار و ایجاد رویکردی جدید به تولید و بازار برگزار می‌شود و اثرات مثبت و ماندگاری را برای صنایع به دنبال خواهد داشت. وزیر صمت با اشاره به بحران‌های پیش روی صنعت و معدن گفت: در حال حاضر فعالان بخش معدن و صنایع معدنی با چالش‌های متعددی در روند فعالیت خود مواجه هستند. این مشکلات در سال‌های گذشته شدت گرفته و اکنون به ابربحران بدل شده‌اند. ناترازی انرژی یکی از همین ابربحران‌هایی است.

راه توسعه در بخش ارزش‌آفرین

عرشیا حسن پور – پانزدهمین رویداد جامع معدن و صنایع معدنی، به همت گروه رسانه‌ای «دنیای اقتصاد» در محل مرکز همایش‌های برج میلاد برگزار شد. در این رویداد میزگردی با عنوان «فرصت‌ها و تهدیدهای معدن و صنایع معدنی» برگزار شد.

پانزدهمین رویداد جامع معدن و صنایع معدنی، به همت گروه رسانه‌ای در محل مرکز همایش‌های برج میلاد برگزار شد. در این رویداد میزگردی با عنوان «فرصت‌ها و تهدیدهای معدن و صنایع معدنی» برگزار شد. محورهای این میزگرد شامل، «چالش‌های بنگاه‌های معدنی پساجنگ»، «ناترازی‌ها (انرژی، زیرساخت و مواد اولیه)»، «چالش‌های تامین مالی و سرمایه‌گذاری برای توسعه»، «افق توسعه کمی و کیفی صنایع فولاد و فلزات غیر آهنی»، «حقوق دولتی و بهره مالکانه معادن در ایران و جهان»، «نقش و جایگاه دولت و بخش خصوصی و ارتباط سازنده و کارا در توسعه معدن و صنایع معدنی»، «وضعیت معادن و صنایع معدنی در هوشمندسازی و انقلاب صنعتی نسل ۴ » و «برنامه هفتم توسعه و پیش‌نیازها در معدن و صنایع معدنی»، بوده است.

در این میزگرد مهدی کرباسیان، سید عباس حسینی، «مدیرکل حوزه وزارتی وزارت صنعت معدن و تجارت»، وجیه اله جعفری، «معاون امور معادن و صنایع معدنی وزارت صنعت، معدن و تجارت»، سید مصطفی فیض اردکانی «مدیرعامل شرکت ملی صنایع مس ایران»، محمد عزیزاللهی، «مدیرعامل شرکت همکاران سیستم»، ابراهیم جمیلی «مدیرعامل گروه صنعتی و معدنی زرین»، هادی احمدیان، «رئیس هیات‌مدیره هلدینگ توسعه و تجهیز معادن امداد» حضور داشتند.

مشکلات ناشی از تحریم‌ها

مهدی کرباسیان، رئیس اسبق هیات عامل ایمیدرو و پیشکسوت حوزه معدن، سخنان خود را با اشاره به اهمیت برگزاری چنین نشست‌هایی آغاز کرد و گفت: «امروز کشور در شرایطی خاصی قرار دارد. تحریم‌ها همچنان ادامه دارد. این وضعیت برای واحدهای اقتصادی به‌ویژه بخش‌هایی که نیازمند سرمایه‌گذاری‌های کلان هستند، بسیار دشوار است.» او افزود: «با وجود همه این مشکلات، نباید فراموش کنیم که نقاط قوتی هم وجود دارد. مهم‌ترین آن حمایت مردم است که همواره در صحنه حاضر بوده‌اند. این سرمایه اجتماعی می‌تواند پشتوانه مهمی برای عبور از شرایط فعلی باشد.» کرباسیان در توضیح وضعیت بودجه کشور گفت: «کل بودجه سرمایه‌گذاری برای توسعه و ساخت در سال جاری حدود ۹میلیارد دلار است. این رقم در مقایسه با نیازهای واقعی اقتصاد کشور بسیار اندک بوده و به دلیل کاهش درآمدها و مشکلات بانکی حتی کمتر نیز می‌شود. بانک‌ها نیز به دلیل ناترازی مالی عملا توان پشتیبانی از پروژه‌های بزرگ را ندارند و تامین مالی از طریق تسهیلات بانکی نیز به معنای واقعی امکان‌پذیر نیست.»

وی به کاهش تقاضای محصول در بازارهای داخلی و خارجی اشاره کرد و ادامه داد: «این شرایط باعث شده بسیاری از بنگاه‌ها با مشکل در فروش محصولات خود مواجه شوند. اگرچه این یک تهدید جدی است، اما باید توجه داشت که معدن و صنایع معدنی به دلیل ویژگی‌های خاص خود، همچنان ظرفیت عبور از بحران را دارد. البته این امر مستلزم آن است که مقررات دست‌وپاگیر اصلاح شود و دخالت‌های سیاسی در امور اقتصادی کاهش یابد. اگر فعالان این بخش آزادی عمل بیشتری داشته باشند، می‌توانند مسیر رشد را به تنهایی طی کنند.» کرباسیان با تاکید بر ظرفیت‌های بالقوه بخش معدن تصریح کرد: «معدن و صنایع معدنی می‌تواند نقش پیشران را در اقتصاد کشور ایفا کند. این بخش نه تنها امکان ارزآوری بالایی دارد، بلکه در ایجاد اشتغال و توسعه مناطق محروم نیز اثرگذار است. بنابراین ضروری است که سیاستگذاران توجه ویژه‌ای به این حوزه داشته باشند و موانع موجود را برطرف کنند.»

چالش‌ها در زنجیره فولاد و آلومینیوم

در بخش دیگر میزگرد، وجیه اله جعفری معاون امور معادن و صنایع معدنی وزارت صنعت، معدن و تجارت با تاکید بر ضرورت توجه ویژه به چالش‌های مواد اولیه در صنایع معدنی کشور، گفت: «یکی از مهم‌ترین مسائل امروز بخش معدن و صنایع معدنی، موضوع تامین مواد اولیه است. در بسیاری از حوزه‌ها، به‌ویژه در زنجیره فولاد و آلومینیوم، با مشکلات جدی روبه‌رو هستیم. هرچند در بخش‌هایی از زنجیره، مانند مراحل ابتدایی استخراج، وضعیت بهتر است، اما در مراحل میانی و نهایی مشکلات فراوانی وجود دارد.»

جعفری ادامه داد: «یکی دیگر از مسیرهای تامین مواد اولیه، واردات است. در سال‌های گذشته برنامه‌هایی برای واردات مواد معدنی تدوین شد اما به دلیل محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها و مشکلات مبادلات مالی، بسیاری از این برنامه‌ها به نتیجه نرسید. در حوزه فولاد نیز با وجود ذخایر قابل‌توجه در کشور، پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که در سال‌های آینده با کمبود سنگ‌آهن مواجه خواهیم شد. به همین دلیل باید از هم‌اکنون روی موضوع اکتشافات جدید تمرکز کنیم.» وی افزود: «طبق قوانین برنامه هفتم توسعه و همچنین قانون شفافیت داده‌ها، همه اطلاعات معدنی باید به صورت متمرکز و شفاف منتشر شود. بخش زیادی از داده‌های گذشته به شکل دستی جمع‌آوری شده اما در برنامه جدید، سامانه کاداستر این امکان را فراهم کرده است که متقاضیان اطلاعات را به صورت آنلاین وارد کنند.»

جعفری سپس به موضوع توسعه صنایع فولاد پرداخت و اظهار کرد: «سال‌ها پیش در قالب طرح جامع فولاد پیش‌بینی شده بود که ایران به ظرفیت تولید ۵۵میلیون تن فولاد در سال برسد. امروز بخش زیادی از این ظرفیت ایجاد شده و هم‌اکنون بیش از ۴۵میلیون تن ظرفیت بالفعل در کشور وجود دارد.» وی خاطرنشان کرد: «با وجود تمام چالش‌ها، امروز ظرفیت تولید فولاد کشور به سطح قابل قبولی رسیده است و اکنون باید تمرکز را بر روی ارتقای کیفیت، بهبود فناوری‌های تولید و توسعه صنایع پایین‌دستی قرار دهیم.» جعفری در پایان سخنان خود تاکید کرد: «بخش معدن و صنایع معدنی ایران از ظرفیت‌های عظیمی برخوردار است، اما برای استفاده از این ظرفیت‌ها باید هم در تامین مواد اولیه و هم در ارتقای فناوری و توسعه زنجیره‌های ارزش برنامه‌ریزی جدی صورت گیرد.»

این مطالعه نشان داد که هوش مصنوعی به طور قابل توجهی عملکرد را افزایش می‌دهد و به افراد دارای هوش مصنوعی کمک می‌کند.

عبور از اقتصاد نفتی

در ادامه سیدعباس حسینی مدیرکل حوزه وزارتی وزارت صنعت معدن و تجارت با اشاره به دستاوردهای این رویداد گفت: «یکی از ارزشمندترین نتایج این نشست، هم‌اندیشی میان کارشناسان و مسوولان برای شفاف‌سازی مسائل اصلی اقتصاد معدنی کشور است. من تلاش می‌کنم دو نکته کلیدی را در این میزگرد مطرح کنم؛ نخست بحث ناترازی و دوم موضوع تحریم‌ها که امروز به‌عنوان مهم‌ترین متغیر اقتصادی کشور شناخته می‌شوند.»

او با تاکید بر اثر مستقیم تحریم‌ها بر فعالیت‌های تولیدی اظهار کرد: «تحریم‌ها دست‌کم ۲۰ درصد در قیمت تمام‌شده کالاها و هزینه‌های بنگاه‌های تولیدی اثرگذار بوده است. از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ شاهد افزایش شدید نرخ ارز بودیم؛ به‌گونه‌ای که نرخ ارز غیررسمی تقریبا سه برابر و نرخ رسمی دو برابر شده است. این موضوع به‌طور مستقیم بر هزینه‌های تولید اثر گذاشته و توان رقابت‌پذیری صنایع را کاهش داده است.» حسینی در ادامه افزود: «یکی دیگر از مسائل کلیدی، موضوع انرژی است. انرژی که زمانی به‌عنوان یک مزیت رقابتی برای صنعت ایران محسوب می‌شد، امروز به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های صنایع بدل شده است. امروز دیگر نمی‌توان گفت که صنایع کشور از انرژی ارزان سود می‌برند. چون قیمت حامل‌های انرژی افزایش یافته است.»

به گفته حسینی، کشور در حال از دست دادن دو ویژگی مهم انرژی است: «یکی ارزان بودن و دیگری در دسترس بودن. در سال‌های گذشته مزیت انرژی همواره نقطه قوت صنایع ایران بود، اما امروز نه قیمت‌ها قابل‌اتکا هستند و نه دسترسی پایدار وجود دارد. این وضعیت باید به‌صورت شفاف برای مسوولان تبیین شود تا سیاست‌های جدیدی برای حمایت از تولید شکل گیرد.» او در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به محدودیت‌های تحریم افزود: «تحریم موضوعی نیست که در اختیار ما باشد؛ نه صنعتگران می‌توانند آن را تغییر دهند و نه حتی مسوولان اجرایی. این مساله خارج از دایره تصمیم‌گیری داخلی است. بنابراین باید مسیر دیگری را برای کاهش آسیب‌ها طی کنیم. یکی از این مسیرها عبور از اقتصاد نفتی و حرکت به سمت اقتصاد مبتنی بر معدن و صنایع معدنی است.»

حسینی اضافه کرد: «سال گذشته صادرات غیرنفتی کشور به ۵۶میلیارد دلار رسید که سهم صنایع معدنی تنها ۱۳٫۵میلیارد دلار و سهم صنعت ۸٫۸میلیارد دلار بود. در مجموع، سهم صنعت و معدن در صادرات غیرنفتی حدود ۲۲میلیارد دلار است. این در حالی است که ظرفیت بسیار بیشتری وجود دارد. بنابراین اگر بتوانیم صادرات صنایع معدنی را تقویت کنیم، گام بزرگی در مسیر توسعه صادرات غیرنفتی برداشته‌ایم.» وی در پایان سخنان خود تصریح کرد: «اگر بتوانیم بخش معدن و صنایع معدنی را در اقتصاد ملی پررنگ کنیم، همان‌طور که نفت زمانی متغیر اصلی اقتصاد بود، امروز معدن می‌تواند این نقش را بر عهده بگیرد.»

الزامات توسعه بخش معدن

سید مصطفی فیض اردکانی مدیرعامل شرکت ملی صنایع مس ایران به تشریح ریسک‌ها و الزامات توسعه صنعتی در ایران پرداخت و گفت: «کشور ما طی چهار دهه گذشته در شرایط دشوار اقتصادی زیست کرده است. ما یاد گرفته‌ایم که در چنین فضاهای سخت چگونه امور را اداره کنیم، اما واقعیت این است که مسائل امروز بسیار پیچیده‌تر، چندوجهی‌تر و در عین حال متراکم‌تر شده‌اند.»

او افزود: «به نظر می‌رسد ما در یک دوران تحلیلی و گذار قرار داریم؛ دورانی که نااطمینانی و عدم قطعیت‌ها در آن بالاست و همین امر ضرورت تصمیم‌های سخت و شجاعانه را دوچندان کرده است. ایران از معدود کشورهایی است که همچنان فرصت‌های ارزشمندی برای توسعه صنعتی در اختیار دارد.» اردکانی با اشاره به اشتباهات گذشته گفت: «اکنون باید در شیوه سرمایه‌گذاری تجدیدنظر کنیم تا نرخ بازدهی پروژه‌ها افزایش یابد. این کار دشواری است، زیرا توسعه بخش معدن و صنایع معدنی نیازمند سرمایه‌گذاری‌های بزرگ، زمان‌بر و زیرساخت‌های پایدار است. در حالی‌که نرخ استخراج مواد معدنی در ایران پایین‌تر از متوسط جهانی است، برای دستیابی به اهداف برنامه هفتم توسعه، باید توان پیمانکاران و فعالان معدنی را به‌طور جدی تقویت کنیم.» وی توضیح داد: «میانگین عمر ماشین‌آلات معدنی و صنعتی در ایران حدود ۲۰ سال است، درحالی‌که استاندارد جهانی کمتر از نصف این رقم است. فرسودگی تجهیزات، هزینه‌های نگهداری و تعمیرات را به‌شدت بالا برده و توان پیمانکاران را در ایفای نقش محدود کرده است. از سوی دیگر، به‌دلیل محدودیت‌های ارزی و سرمایه‌گذاری پایین، امکان جایگزینی و نوسازی تجهیزات به‌موقع فراهم نشده است.»

ضرورت تحول دیجیتال

در ادامه محمد عزیزاللهی مدیرعامل شرکت همکاران سیستم، در خصوص نقش انقلاب صنعتی چهارم و تحول دیجیتال در صنایع و انتظارات برای هم‌افزایی بخش خصوصی و دولت سخن گفت: «ضرورت تحول دیجیتال در صنایع ایران حدود سه تا چهار سال است که در رویدادهای بین‌المللی، به‌ویژه حول محور تحول دیجیتال، حضور داشته‌ام و مباحث گوناگونی را با فعالان صنعت فولاد، معادن و صنایع مادر در میان گذاشته‌ایم.» عزیزاللهی بیان کرد: «باید بپذیریم که سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی ما در ایران کافی نبوده است. صنایع مادر ما در تجهیزات، ماشین‌آلات و کارخانجات سرمایه‌گذاری‌های چشم‌گیری داشته‌اند، ولی در زیرساخت‌های نرم‌افزاری غفلت کرده‌ایم. دنیا حداقل یک دهه است که به‌طور جدی روی انقلاب صنعتی چهارم کار می‌کند، اما ما تازه سه تا چهار سال است که به این موضوع پرداخته‌ایم.»

وی افزود: «فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، تحلیل داده‌های عظیم و اتوماسیون هوشمند، ابزارهایی هستند که می‌توانند ما را در رقابت جهانی سرپا نگه دارند. این یعنی افزایش بهره‌وری، کاهش هزینه و جلوگیری از خواب سرمایه. کشورهایی چون امارات و عربستان اهداف بزرگی را برای قرار گرفتن در میان سه کشور نخست جهان در حوزه هوش مصنوعی تعیین کرده‌اند. »

ناترازی در مدیریت

در ادامه ابراهیم جمیلی مدیرعامل گروه صنعتی و معدنی زرین با انتقاد از وضعیت موجود در حوزه اقتصاد و صنعت، اظهار کرد: «در کشور ما مشکلات را غالبا پشت واژه‌ها پنهان می‌کنند. روزی صحبت از کسری بود، بعد به آن عنوان چالش دادند و امروز نامش را ناترازی گذاشته‌اند. تغییر اسم مشکلات چیزی را حل نمی‌کند. به باور من ناترازی فقط در انرژی یا مواد اولیه نیست بلکه ما با ناترازی مدیریتی هم مواجه هستیم. ریشه بسیاری از مسائل به نبود هماهنگی، ضعف در تصمیم‌گیری و عدم ثبات مدیریت بازمی‌گردد.»

وی با تاکید بر اینکه بخشی از مسوولیت مشکلات برعهده خود تولیدکنندگان است، افزود: «اگر تولیدکننده‌ای نتوانسته پاسخگوی نیاز صنعت باشد، خود او نیز سهمی در ایجاد ناترازی دارد. بنابراین باید بپذیریم که بیش از آنکه مشکل در ماشین‌آلات یا مواد اولیه باشد، در نگاه و عملکرد مدیریتی ماست.» این فعال صنعتی ادامه داد: «فرصت‌های کشور ما همواره بیشتر از تهدیدها بوده است اما متاسفانه از آنها به‌درستی استفاده نشده است. سرمایه‌گذاران خارجی که در گذشته وارد شدند به دلایل مختلف از ادامه کار منصرف شدند که بخشی از آن به مدیریت‌های ما بازمی‌گردد. ما بسته‌های آماده سرمایه‌گذاری نداشتیم و نتوانستیم اعتماد لازم را ایجاد کنیم. امروز هم باید صادقانه بپرسیم کدام بسته سرمایه‌گذاری را آماده کرده‌ایم و کدام سرمایه‌گذار خارجی را ترغیب کرده‌ایم که در ایران بماند.»

راهکارهایی برای تامین مالی

هادی احمدیان رئیس هیات‌مدیره هلدینگ توسعه و تجهیز معادن امداد در با اشاره به چالش‌های تامین مالی در حوزه معدن و صنایع گفت: «یکی از معضلات اصلی ما عدم تناسب شرایط موجود با اهداف رشد اقتصادی است. بر اساس برآوردها، برای رسیدن به اهداف توسعه‌ای به حدود ۵۵ تا ۶۵میلیارد دلار سرمایه نیاز داریم، درحالی‌که منابع واقعی بسیار کمتر و محدود به حدود ۴۵میلیارد دلار است.» وی با تاکید بر ضرورت توجه به ظرفیت‌های معدنی کشور افزود: «در حوزه معادن، برخی معادن ما در کلاس جهانی قرار دارند و توسعه این ظرفیت‌ها مستلزم تامین مالی گسترده و منابع کافی است. با این حال، توان فعلی کشور در این زمینه محدود است و بدون تغییر در مدیریت منابع و تامین مالی، رسیدن به چشم‌انداز توسعه امکان‌پذیر نیست.» وی ادامه داد: «تنگناهای مالی تنها به کمبود منابع بازنمی‌گردد، بلکه ناشی از عدم پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد و نبود هماهنگی بین دولت و بخش خصوصی است. نرخ بالای بهره، روش‌های پیچیده تامین مالی و محدودیت‌های نظارتی باعث شده تا سرمایه‌گذاران با احتیاط عمل کنند و بسیاری از پروژه‌های توسعه‌ای به تاخیر بیفتد.»

این فعال اقتصادی پنج راهکار را برای بهبود تامین مالی بخش معدن پیشنهاد کرد: «اول صندوق‌های سرمایه‌گذاری خصوصی که می‌توانند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناوری، سرمایه مورد نیاز معادن را فراهم کنند؛ دوم استفاده از قراردادهای مشارکتی و تشکیل شرکت‌های مشترک با سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی؛ سوم بهره‌گیری از بازار سرمایه و ابزارهای مالی اسلامی مانند اوراق مشارکت و سلف موازی؛ چهارم جذب سرمایه‌گذاری استراتژیک برای بخش اکتشاف و استخراج؛ و پنجم نهادی کردن و قانونمند کردن این روش‌ها برای ایجاد پیش‌بینی‌پذیری و ثبات در سرمایه‌گذاری.»

فلز زرد در کف ۱۰روزه

معاملات جهانی طلا در شامگاه جمعه، در قیمت ۳۳۳۵ دلار بر اونس پایان یافت.قیمت طلا در روزهای آغازین هفته، به دلیل فروکش کردن شوک ناشی از بحث تعرفه بر طلای سوئیس، کاهش یافت و حتی به کف کوتاه‌مدتی نزدیک به ۳۳۴۰ دلار رسید. انتشار گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده مطابق انتظار، اندکی موجب رشد قیمت شد، اما اثر آن پایدار نماند.

سپس گزارش PPI بالاتر از پیش‌بینی‌ها، انتظارات برای کاهش نرخ بهره فدرال‌رزرو در ماه سپتامبر را تضعیف کرد و قیمت طلا را به کف هفتگی در محدوده ۳۳۳۰ دلار بر اونس کشاند. پس از آن، بازار در محدوده‌ای بسیار محدود نوسان کرد و گزارش‌هایی مانند خرده‌فروشی و اعتماد مصرف‌کننده تغییر محسوسی در معاملات جهانی طلا ایجاد نکردند.در فضای تحلیلی، اجماع کارشناسان وال‌استریت بر این بود که بازار در کوتاه‌مدت بیشتر در مسیر حرکت خنثی باقی خواهد ماند. نظرسنجی کیتکو نشان داد تنها ۱۰ درصد از تحلیلگران حرفه‌ای انتظار رشد قیمت داشتند، درحالی‌که ۸۰ درصد ادامه روند خنثی را پیش‌بینی کردند.

در مقابل، سرمایه‌گذاران خرد یا همان معامله‌گران خیابان اصلی(Main Street) خوش‌بینی بیشتری داشتند و ۶۳ درصد آنها انتظار رشد قیمت در هفته آینده را مطرح کردند.

لزوم توسعه همکاری‌ها در حوزه امنیت غذایی

وزیر جهاد کشاورزی از توسعه همکاری‌های ایران و پاکستان در زمینه کشاورزی، تحقیقاتی و امنیت غذایی خبر داد و گفت: واردات محصولات گوشت و برنج از پاکستان در اولویت قرار دارد.

به گزارش وزارت جهاد کشاورزی، غلامرضا نوری قزلجه در دیدار با رانا تنویر حسین وزیر امنیت غذایی و تحقیقات ملی پاکستان در سفرش به تهران از استقبال گسترده دولت و ملت پاکستان از سفر اخیر رئیس‌جمهور ایران قدردانی کرد و آن را نقطه عطفی در روابط دو کشور دانست و افزود: مواضع حمایتی پاکستان در قبال جمهوری اسلامی ایران پس از حمله رژیم صهیونیستی قابل تقدیر است و این اقدام نمادی از همبستگی کشورهای اسلامی است. وزیر جهاد کشاورزی حضور همتای پاکستانی در تهران را زمینه ساز گسترش همکاری‌ها به‌ویژه در حوزه تامین امنیت غذایی و مبادلات کشاورزی عنوان کرد و افزود: توسعه روابط با پاکستان از اولویت‌های دولت ایران است.

وی بر اجرای پروژه‌های تحقیقاتی، صادرات محصولات کشاورزی و دام و توسعه زیرساخت‌های لجستیکی مرزی به‌منظور توسعه همکاری اقتصادی و امنیت غذایی تاکید کرد و پیشنهاد داد: به منظور تسریع در همکاری‌های دو کشور در حوزه کشاورزی، ارتقای امنیت غذایی و مقابله با چالش‌های ناشی از تغییرات اقلیمی، کمیته مشترک

ایران و پاکستان با برگزاری جلسات دوره‌ای حداقل هر شش ماه یکبار تشکیل شود. نوری قزلجه گفت: مطالعات علمی و فناورانه مشترک برای ارائه راهکارهای عملی و نوآورانه در زمینه تولید و مدیریت منابع غذایی از ظرفیت‌های مهم همکاری بین دو کشور است. وی با اشاره به اولویت واردات محصولات گوشت و برنج از پاکستان خاطرنشان کرد: ایران برای واردات دام زنده و ذرت مشروط بر همکاری طرف پاکستانی و رفع موانع بهداشتی و قرنطینه‌ای آمادگی دارد.

همکاری علمی و تحقیقاتی در کشاورزی

رانا تنویر حسین وزیر امنیت غذایی و تحقیقات ملی پاکستان در این دیدار سفر اخیر رئیس‌جمهور ایران به پاکستان را بسیار موفقیت‌آمیز و نقطه عطفی در روابط دو کشور دانست و با اشاره به همکاری‌های پیشین در حوزه کشاورزی و تجارت کالا، اظهار امیدواری کرد این سفر بتواند به تقویت هرچه بیشتر روابط منجر شود. وزیر امنیت غذایی و تحقیقات ملی پاکستان بر ظرفیت‌های گسترده همکاری میان دو کشور در حوزه کشاورزی تاکید کرد و گفت که کشاورزی ستون فقرات اقتصاد پاکستان است و ۶۷ درصد جمعیت این کشور به آن وابسته‌اند. وی پیشنهاد داد: همکاری‌ها با تمرکز بر تولید بذرهای مقاوم به تغییرات اقلیمی و توسعه پروژه‌های تحقیقاتی مشترک با ایران آغاز شود. رانا تنویر حسین بر اهمیت تعیین برنامه‌های فوری و بلندمدت برای عملیاتی کردن همکاری‌ها تاکید کرد و افزود: تقویت صادرات محصولات کشاورزی از پاکستان به ایران، شامل برنج، گوشت، انبه، ذرت، موز و میوه‌های دیگر، و نیز صادرات آفت‌کش‌ها، از اولویت‌ها خواهد بود. وی بر ضرورت حل مسائل پیچیده‌ای مانند گواهی‌های بهداشتی، تهاتر کالا، محدودیت‌های زیرساختی و روندهای ترخیص کالا اشاره و اظهار کرد: این موارد باید با هماهنگی و بررسی گزارش‌های سازمان گمرک ایران به نتیجه برسد.

روزنامه مرز اقتصاد
www.marzeghtesad.ir
چهارشنبه ۲۰ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵

دمبله؛ از ناکامی در بارسلونا تا فتح توپ طلا

عرفان حمیدی – دو سال پیش و زمانی که عثمان دمبله به‌عنوان یکی از ناکام‌ترین خریدهای تاریخ باشگاه بارسلونا راهی پاری‌سن‌ژرمن می‌شد

دو سال پیش و زمانی که عثمان دمبله به‌عنوان یکی از ناکام‌ترین خریدهای تاریخ باشگاه بارسلونا راهی پاری‌سن‌ژرمن می‌شد، کسی فکرش را نمی‌کرد که این بازیکن زودتر از امثال ارلینگ هالند و کیلیان امباپه جایزه بزرگ توپ طلا را کسب کند اما فرم فوق‌العاده این فوق‌ستاره در سال ۲۰۲۵، بر تمام تمجیدها از او صحه گذاشت. از بارتومئو مدیر نه‌چندان محبوب بارسلونا گرفته که برای توجیه هزینه هنگفت برای دمبله او را بهتر از نیمار می‌دانست تا لاپورتا که با جدیت عنوان کرد که او پتانسیل بیشتری از کیلیان امباپه دارد. با این حال، صحبت‌های مدیران بارسلونا چندان برای بارسایی‌ها راضی‌کننده نبود و مرد همواره مصدوم ترکیب بلوگرانا، بدون اینکه کسی برای او ابراز تأسف کند راهی پاری‌سن‌ژرمن شد.

نقش مربیان

باید پذیرفت که فوتبال امروز، بیشتر از آنکه بازی ستارگان باشد، بازی تقابل‌های شطرنج‌گونه مربیان است. شاید در سال ۲۰۰۵، کسی نمی‌توانست بگوید که رونالدینیو بدون تاکتیک‌های فرانک ریکارد به توپ طلا نمی‌رسید اما امروز همه بر این باورند که ایده‌های تاکتیکی لوییز انریکه در پاری‌سن‌ژرمن، نقشی کلیدی در موفقیت بزرگ این روزهای عثمان دمبله ایفا کرده است. انتقال دمبله از پست وینگر به مهاجم کاذب و هماهنگی بالای او با بارکولا، دوئه و کواراتسخلیا در طول فصل، مثلثی آتشین را برای پاری‌سن‌ژرمن ساخت و انریکه از او مهاجمی ساخت که شبیه به هیچ‌کدام از مهاجمان دیگر فوتبال جهان نبود؛ سریع، تکنیکی، چهارچوب‌شناس و البته تغذیه‌کننده سایر بازیکنان خطرناک تیم.

درست به همان شکل که نمی‌توان از نقش پپ گواردیولا روی توپ طلای سال گذشته رودری گذشت، باید بخشی از این جایزه را حاصل تفکر و تغییر پست دمبله از سوی لوییز انریکه دانست که خود در این مراسم جایزه بهترین مربی سال را با شایستگی کسب کرد. هرچند که او به‌دلیل حضور در دیدار تیمش مقابل مارسی که با اولین شکست فصل پاریسی‌ها همراه بود، نتوانست جایزه را در خود مراسم دریافت کند. بازیکنی که تاکنون در جمع سی نامزد نهایی کسب توپ طلا قرار نگرفته بود، حالا برای نخستین بار و در شرایطی که کسی فکرش را نمی‌کرد با اختلافی فاحش نسبت به لامین یامال در رده دوم فاتح توپ طلا شده و چه خوش‌مان بیاید یا نه، نامش را در تاریخ فوتبال جهان به بهترین شکل ثبت کرده است.

جایی بین بزرگان تاریخ

عثمان دمبله با کسب توپ طلای ۲۰۲۵، نه‌تنها نقطه اوج دوران حرفه‌ای خود را رقم زد، بلکه نامش را در فهرست بسیار محدود ستارگان تاریخ فوتبال ثبت کرد؛ فهرستی که تنها بازیکنانی در آن حضور دارند که هم قهرمانی در جام جهانی، هم قهرمانی در لیگ قهرمانان اروپا و هم فتح توپ طلا را تجربه کرده‌اند. پیش از دمبله تنها ۹چهره بزرگ موفق به دستیابی به این سه‌گانه افسانه‌ای شده بودند؛ لیونل مسی، رونالدینیو، کاکا، ریوالدو، زین‌الدین زیدان، بابی چارلتون، پائولو روسی، گرد مولر و فرانتس بکن‌باوئر. ورود دمبله به این جمع محدود، جایگاه او را در کنار بزرگ‌ترین اسطوره‌های تاریخ فوتبال تثبیت کرد و اعتبار ویژه‌ای به کارنامه ورزشی‌اش بخشید؛ موفقیتی که می‌تواند نقطه عطفی در ادامه مسیر حرفه‌ای این ستاره فرانسوی باشد. او همچنین ششمین بازیکن فرانسوی تاریخ است که این عنوان بزرگ را کسب می‌کند و پس از ژان پیر پاپن در سال ۱۹۹۱، اولین بازیکنی هست که با حضور در یک تیم از لیگ فرانسه این افتخار بزرگ را کسب می‌کند.

انریکه مانند پدر من است

عثمان دمبله در صحبت‌های خود پس از کسب این افتخار بزرگ گفت: «واقعاً باورکردنی نیست. کلمات کافی برای بیان حسم وجود ندارد. فصل فوق‌العاده‌ای با پاری‌سن‌ژرمن پشت سر گذاشتم. لحظات بزرگی را تجربه کردم. کمی هم عصبی هستم، آسان نیست. گرفتن این جایزه آن هم از دستان رونالدینیو اتفاقی استثنایی است. می‌خواهم از پی‌اس‌جی تشکر کنم که در سال ۲۰۲۳ به سراغم آمد، از رئیس باشگاه، از تمام اعضای تیم و باشگاه که خانواده‌ای شگفت‌انگیز هستند. از همان روز اول، رئیس و همه با من مثل یک دوست و عضو خانواده رفتار کردند. همچنین می‌خواهم از همه اعضای کادر پی‌اس‌جی که برخوردی فوق‌العاده با من داشتند تشکر کنم. از لوئیس انریکه که حالا مثل پدر من است. وجود او برای مسیر فوتبالی‌ام بسیار مهم بوده، هرچند هنوز کار من تمام نشده. از همه هم‌تیمی‌هایم سپاسگزارم. تقریباً همه جام‌ها را بردیم. شما کنارم بودید و توانستیم سطح‌مان را بالاتر ببریم تا موفق به فتح عناوین تیمی شویم. این جایزه فردی است، اما در حقیقت همه ما به‌عنوان یک تیم آن را برده‌ایم. از همه تیم‌هایی که در آنها بازی کرده‌ام هم تشکر می‌کنم: از رن، از دورتموند و از باشگاهی که همیشه رؤیایش را داشتم، یعنی بارسلونا. آنجا کنار بازیکنانی مثل مسیَ و اینیستا توانستم یاد بگیرم، یک تجربه بزرگ بود. فوق‌العاده خوشحالم، وقتی به فهرست اسطوره‌هایی نگاه می‌کنم که این جایزه را برده‌اند. من برای تیمم تلاش کردم تا لیگ قهرمانان و لیگ یک را ببریم و حالا توانسته‌ام این جایزه را هم به دست بیاورم، واقعاً شگفت‌انگیز است. بسیار خوشحال و مفتخرم.»

یامال بعد از توپ طلا شام داد!

لامین یامال، ستاره جوان بارسلونا، پس از مراسم توپ طلا، شوخ‌طبعی خود را نشان داد و برای هم‌تیمی‌ها و دوستانش همبرگر خرید. یامال اگرچه به توپ طلا نرسید و این جایزه به عثمان دمبله رسید، اما شادی او از دریافت «جایزه کوپا» روحیه همه را بالا نگه داشت.

لامین یامال ۱۸ساله، که به‌تازگی به‌عنوان نفر دوم توپ طلا انتخاب شد و دومین جایزه متوالی کوپا خود را کسب کرد، شبی به‌یادماندنی را در پاریس با سورپرایز کردن اعضای بارسلونا با همبرگر به پایان رساند. در حالی که آنها پس از مراسم گرسنه بودند، این بازیکن جوان مطمئن شد که هیچ‌کس گرسنه به خانه برنمی‌گردد.

لاپورتا در مصاحبه با رادیو «آر.ای.سی۱» با جزئیات این لحظه را توصیف کرد و گفت که این نوجوان با وجود نرسیدن به توپ طلا، روحیه بالایی داشت. او گفت: «لامین بسیار خوشحال بود و پس از مراسم شوخی می‌کرد. او نیمه‌شب بعد از مراسم برای همه ما همبرگر آورد، چون هیچ‌کدام چیزی نخورده و خیلی گرسنه بودیم. (پائو) کوبارسی، چند دوست دیگر و خودش این همبرگرها را برای ما آوردند. خیلی هم خوشمزه بود.»رئیس بارسا همچنین فاش کرد که چقدر مصمم بوده تا نتیجه توپ طلا را از قبل بفهمد: «ما نمی‌دانستیم برنده کیست. با همه صحبت کردیم و پرسیدیم که آیا می‌دانند چه کسی برنده شده؛ (آندرس) اینیستا، رونالدینیو، (الکساندر) چفرین، رئیس یوفا...، هیچ‌کس نمی‌دانست. حتی مقامات بلندپایه در فرانسه که ما از آنها هم پرسیدیم.»

آلونسو به میدان می‌آید

رئال مادرید، پرافتخارترین باشگاه اروپا، امشب فصل جدید لیگ اسپانیا را آغاز می‌کند. اما این بار چالش‌های بزرگی در راه است؛ تیمی که فصل گذشته بدون کسب هیچ جام مهمی ماند و نتوانست انتظارات هواداران و مدیران را برآورده کند، اکنون با هدایت ژابی آلونسو، سرمربی جوان و در عین حال باتجربه، به دنبال بازسازی و بازگشت به روزهای اوج است.

فصل قبل برای رئال مادرید تا حد زیادی ناامیدکننده بود. آنها در حالی که همواره از آنها انتظار قهرمانی‌های متعدد می‌رود، نتوانستند در لالیگا و لیگ قهرمانان و حتی جام حذفی به موفقیت برسند و تنها دو جام کم‌اهمیت‌تر مانند سوپرجام اروپا و جام جهانی باشگاه‌ها را کسب کردند. این ناکامی باعث جدایی کارلو آنچلوتی شد و آلونسو، که سابقه قهرمانی در بایرلورکوزن آلمان را دارد، جایگزین او شد.

آلونسو به‌عنوان یک مربی جوان و با دید تاکتیکی بالا، امیدوار است بتواند معمای رئال مادرید را حل کند. بازیکنان بزرگی مانند کیلیان امباپه، وینیسیوس جونیور و جود بلینگام در ترکیب تیم حضور دارند، اما هماهنگی و عملکرد مطلوب این ستارگان هنوز به‌طور کامل شکل نگرفته است. امباپه با ۴۴گل در فصل گذشته، ستاره خط حمله است اما سؤالات زیادی درباره نقش و تأثیر واقعی او در بهبود تیم مطرح است. همچنین افت محسوس بلینگام و وینیسیوس در اواخر فصل قبل نگرانی‌هایی ایجاد کرده است.

رئال مادرید در نقل‌وانتقالات تابستانی سرمایه‌گذاری سنگینی انجام داد. جذب ترنت الکساندر-آرنولد وینگر-مدافع انگلیسی با مبلغی نزدیک به ۶۰میلیون یورو و بازگرداندن بازیکنان جوانی مانند دین هویسن از جمله اقدامات مهم بود. اما خرید آلوارو کارراس در پست دفاع چپ، در حالی که زوج مناسبی از بازیکنان این پست در اختیار بود، سؤالاتی را به وجود آورده است.

پیش‌فصل تیم با نتایج متفاوتی همراه بود؛ تیم در جام جهانی باشگاه‌ها نمایش قابل قبولی داشت اما در نیمه‌نهایی مقابل پاری‌سن‌ژرمن ۴گل خورد و شکست سنگینی تجربه کرد. این موضوع باعث شد آلونسو اذعان کند که هنوز راه طولانی برای بهبود تیم در پیش است. تیم با شروع تمرینات تنها دو هفته مانده به بازی اول لالیگا، تا حدودی آماده‌سازی ناقصی داشته است.

از نظر تاکتیکی، آلونسو قصد دارد از سیستم ۱-۲-۴-۳ که در بایر لورکوزن موفق بود استفاده کند. اما ترکیب کنونی تیم برای اجرای کامل این سیستم کمی ضعیف است؛ به خصوص کمبود مدافعان میانی و هافبک‌های میانی باعث شده تا مربی مجبور شود گزینه‌های غیرمعمول را امتحان کند. جود بلینگام، که در حال بهبود پس از جراحی است، احتمالاً از اکتبر به تیم اضافه خواهد شد.

ستاره اصلی تیم همچنان وینیسیوس است؛ بازیکنی که وقتی در فرم خوب باشد، رئال را تقریباً شکست‌ناپذیر می‌کند. در فصل گذشته افت او همراه با چالش‌های مربوط به امباپه، مانع از رسیدن تیم به نتایج مطلوب شد. آلونسو باید بتواند این دو ستاره را به گونه‌ای کنار هم قرار دهد که بیشترین بهره را از توانایی‌هایشان ببرد.

از میان بازیکنان نوظهور، آردا گولر و گونزالو گارسیا گزینه‌های امیدوارکننده‌ای شهستند که می‌توانند نقش‌های مهمی در تیم ایفا کنند. بویژه گارسیا که در جام جهانی باشگاه‌ها عملکرد خوبی داشت و احتمالاً به‌عنوان مهاجم نوک بیشتر به کار گرفته شود.

گل‌محمدی: قطعاً بازی راحتی برای هر دو تیم نیست

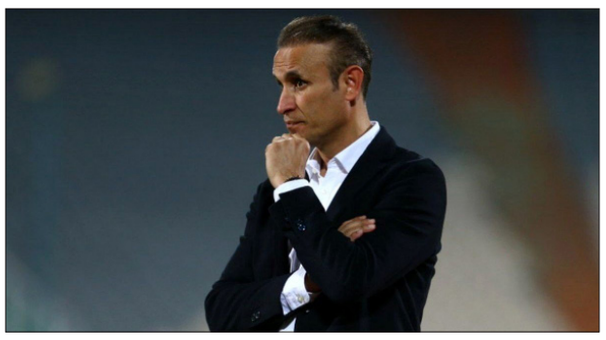

سرمربی فولاد خورستان درباره شرایط فعلی تیمش می‌گوید: «خوشحالیم از این بابت که لیگ در حال شروع شدن است و قطعاً هیجان و احساسات موجود در مسابقات می‌تواند باعث ایجاد شادی، شور و شعف بین مردم شود. استقبال خوبی که برای شروع لیگ وجود دارد نشان می‌دهد مردم ما عاشق فوتبال هستند و این عشق نشان می‌دهد هیچ وقت فوتبال را فراموش نمی‌کنند. برای مردم آرزوی شادی و سلامتی دارم. دل‌مان برای هواداران تنگ شده و مطمئنم خیلی برای نتیجه بازی ما پیگیر هستند.

امیدوارم بتوانیم آنها را خوشحال کنیم.» او درباره رویارویی با چادرملو این‌طور می‌گوید: «اولین بازی لیگ است و هیچ تیمی وجود ندارد که صددرصد آماده باشد. به هرحال بخشی از آمادگی و شرایط خوب تیم به برگزاری چند بازی رسمی بازمی‌گردد. ما هم همین‌جور هستیم و با توجه به مشکلات موجود در بحث آماده‌سازی و تغییر برنامه‌ها، سعی کردیم برنامه‌ریزی خوبی داشته و کار خود را پیش ببریم.

چند بازی تدارکاتی خوب هم انجام دادیم و بچه‌ها برای بازی با چادرملو و کسب امتیاز خوب، انگیزه دارند. با تیم خوب و دونده‌ای بازی داریم که سال گذشته بازی‌های خوبی انجام داد. چادرملو تیم خوب و بابرنامه‌ای است و به همین دلیل به سعید اخباری برای داشتن چنین تیمی تبریک می‌گویم. قطعاً بازی راحتی برای هر ۲تیم نیست و امیدوارم شرایط به شکلی باشد که بتوانیم روند خوبی داشته باشیم. باید در کار دفاعی خوب و باهوش عمل کنیم. در کار حمله هم باید از فرصت‌ها به خوبی استفاده کنیم.»

او با اشاره به فعالیت باشگاهش در زمان نقل و انتقالات این‌طور می‌گوید: «جز چند باشگاه که در هر حال می‌توانند هزینه کنند و بازیکنان بین‌المللی سطح بالایی بگیرند.

بین سایر تیم‌ها فاصله زیادی وجود ندارد و هر تیمی در کار حمله و دفاع خوب باشد می‌تواند برنده باشد. بابت تأخیر در نشست هم که به دلیل ترافیک رقم خورد، عذرخواهی می‌کنم. نقل و انتقالات را خوب شروع کردیم اما به دلیل شرایط مالی باشگاه که سخت بود دیگر نتوانستند بازیکنی جذب کنند. چند بازیکن خارجی هم معرفی کردیم اما دیدیم نمی‌توانیم مبلغش را پرداخت کنیم. مشکلات مالی باشگاه همچنان وجود دارد. همه بازیکنان را برده‌اند. هر تیمی بتواند هزینه کرده و شرایط مالی را فراهم کند قطعاً می‌تواند بازیکنان باکیفیتی بگیرد. اکثر بازیکنانی که در لیگ ایران حضور دارند تقریباً بجز ۱۰، ۱۵نفر که سر آنها جنگ است و ۳، ۴باشگاه می‌توانند آنها را جذب کنند.

بقیه در یک سطح هستند.» او در مورد بازگشت به ورزشگاه تختی تهران می‌گوید: «نمی‌دانم وضعیت چمن آنجا به چه شکل است اما تیم‌های زیادی در آن میزبانی کردند. وقتی در پرسپولیس بودم بیشتر بازی‌ها را مثل دوره حضورم در نفت در ورزشگاه تختی برگزار کردیم. شنیده‌ام رسیدگی خوبی شده و امیدوارم بتوان بازی‌های خوبی در آن برگزار کرد.»

آرسنال برد، یونایتد رشد کرد

جریان مهم‌ترین مسابقه هفته اول لیگ برتر انگلیس از لحاظ فنی درون زمین، به شکلی پیش نرفت که هواداران دو تیم منچستریونایتد و آرسنال و کارشناسان فوتبال انتظار داشتند. توپچی‌ها به‌عنوان یک مدعی قهرمانی در ششمین فصل میکل آرتتا با حضور تمام بازیکنان اصلی، شانس بیشتری برای تسلط بر توپ و میدان داشتند و انتظار می‌رفت که منچستریونایتد، رویکردی واکنش‌گرا برای کسب نتیجه مناسب در اولین بازی لیگ پس از یک فصل کابوس‌وار داشته باشد اما همه چیز وارونه پیش رفت. با وجود برتری آرسنال با یک گل روی سی و یکمین گل از روی نقطه کرنر در سه فصل اخیر، این منچستریونایتد بود که در جریان بازی، روند رو به رشد خود را نشان داد و حتی خود هواداران آرسنال نیز، چندان از عملکرد فنی تیم خود در جریان دیدار با شیاطین سرخ رضایت نداشتند.

پیشرفتی که باید روی نتایج اثر کند

منچستریونایتد همان‌طور که می‌شد از طریق بررسی دیدارهای تدارکاتی پیش‌فصل حدس زد، عملکرد بهتری در زمان مالکیت، پرسینگ، گردش توپ و نبردهای درون زمین نسبت به فصل گذشته داشت؛ ماتئوس کنیا و برایان امبومو در نخستین بازی لیگ برتری خود برای یونایتد آماده و خطرناک نشان دادند و ماتیاس دلیخت نیز با وجود شکست تیمش، جایزه بهترین بازیکن زمین را از آن خود کرد. روبن آموریم در پایان بازی، به درستی اشاره کرد که یونایتد پس از پانزدهمی در فصل گذشته لیگ، با این عملکرد نشان داد که توان پیروزی مقابل هر تیمی در لیگ را دارد اما ثبات در این عملکرد رو به رشد، نقشی کلیدی در فصل پیش رو برای یونایتد دارد. از زمان هفته اول فصل ۲۰۲۴/۲۰۲۵، یونایتد موفق به پیروزی در دو مسابقه متوالی لیگ برتری نشده و حالا برای نخستین بار در شش مسابقه متوالی، در پیروزی مقابل آرسنال ناکام بوده است. این در حالیست که روبن آموریم روی نیمکت تیم، شکست‌های بیشتری را نسبت به پیروزی‌هایش تجربه کرده و تمام این آمارهای منفی، با کسب نتایج بهتر به حاشیه می‌روند؛ نه با پیشرفت در کیفیت بازی تیم.

برای اولین بار از سال ۲۰۱۱ و پیروزی معروف هشت بر دو زیر نظر سرالکس فرگوسن، یونایتد در یک مسابقه لیگ برتری مقابل آرسنال بیش از ۲۰ شوت را ثبت کرد اما تفاوت نتیجه در دو بازی، نشان می‌دهد که آموریم تا چه اندازه به درخشش بنجامین ششکو در این فصل نیاز دارد. بازیکنی که اولین بازی خود را در دقایق پایانی جدال با آرسنال تجربه کرد و فرصت چندانی برای اثبات توانایی‌های خود نیافت. پس از شکست در روزی که بداقبالی و درخشش داوید رایا با ۷ مهار توپ (بیشترین واکنش یک دروازه‌بان در هفته اول لیگ) مانع از کسب امتیاز یونایتد شد، دو مسابقه لیگ برتری مقابل فولام و برنلی و جدال مقابل گریمزبی تاون در جام اتحادیه، می‌تواند ریتم پیروزی‌های یونایتد در این فصل را ایجاد کند. ریتمی که آموریم برای اثبات پیشرفت تیم، بیش از هر زمانی به آن نیاز دارد.

آرتتا و کشف فرمول پیروزی مقابل بزرگان

آخرین شکست آرسنال میکل آرتتا مقابل تاپ سیکس فوتبال انگلیس به ۲۲مسابقه قبل برمی‌گردد و حالا توپچی‌ها برای نخستین بار در تاریخ لیگ برتر، در شش مسابقه متوالی مقابل منچستریونایتد شکست‌ناپذیر بوده‌اند. کارشناسان لیگ برتری به درستی انتقاداتی را نسبت به رویکرد واکنش‌گرا و تدافعی آرتتا در این بازی مطرح کردند و برخی هواداران آرسنال نیز معتقد هستند که با وجود موفقیت این رویکرد در کوتاه‌مدت، نمی‌توان با این نگرش در ۳۸ بازی پرفشار با حضور مدعیانی چون لیورپول و سیتی به قهرمانی رسید. روی کین در نقد سبک بازی تیم آرتتا، منچسترسیتی و لیورپول را مثال زد که همواره در جریان بازی، به‌دنبال به ثمر رساندن گل دوم خود هستند اما آرسنال پس از به ثمر رساندن یک گل به دنبال تخریب بازی حریف است؛ رویکردی که در هفته اول لیگ و دیدار با یونایتد نیز شاهد آن بودیم.

در فصل گذشته، آرسنال در شرایطی که از رقبای خود پیش بود ۱۸امتیاز از دست داد و نقد به رویکرد آرتتا پس از به ثمر رساندن یک گل، منطقی به نظر می‌رسد و شاید اگر درخشش رایا و فرصت‌سوزی یونایتد نبود، پیروزی در این مسابقه هم از دست می‌رفت. با این حال زیر نظر آرتتا آرسنال از تیمی که زنگ تفریح بزرگان لیگ برتر بود، تبدیل به یک تیم قدرتمند و شکست‌ناپذیر شده و این همان چیزی است که هواداران باید به آن افتخار کنند. در موفقیت آرتتا همین بس که آرسنال در ۱۹بازی اخیر لیگ برتری مقابل منچستریونایتد در اولدترافورد، تنها ۳بار پیروز شده که هر سه برد، به دست آرتتا رقم خورده است. با وجود این باید در ادامه فصل، شاهد ایده‌های متفاوتی از سوی آرتتا برای ساختن تیمی در قواره قهرمانی لیگ باشیم؛ چراکه نسخه روز یکشنبه آرسنال، حتی نزدیک به کورس قهرمانی هم نبود.

چادرملو در جست‌وجوی زمین بازی خارج از تهران

چادرملو اردکان در بیست و چهارمین دوره لیگ برتر روزهای خوبی را سپری کرد و در نهایت توانست بدون دغدغه و اما و اگر این دوره از رقابت‌ها را با عملکرد خوبی پشت‌سر بگذارد. این تیم به عنوان اولین تجربه حضور در لیگ حرفه‌ای فوتبال کشورمان توانست با کسب ۳۴ امتیاز در جایگاه دهم قرار بگیرد. بعد از پایان این رقابت‌ها، اردکانی‌ها همچنان این فرصت را در اختیار سعید اخباری گذاشتند تا بتواند در بیست و پنجمین دوره لیگ برتر فوتبال نیز روی نیمکت چادرملو باشد. اخباری و شاگردانش این روزها در تلاش هستند خود را به بهترین شکل آماده کنند تا باز هم بتوانند نتایج خوبی کسب کنند. اما چادرملو هم مثل خیلی از تیم‌های لیگ برتری از نداشتن زمین مناسب رنج می‌برد، به طوری که فعلاً آنطور که شنیده می‌شود، شش بازی این تیم که اتفاقاً زمان مناسبی برای کسب امتیازات است، باید خارج از خانه برگزار شود. چادرملو اردکان در اولین هفته بیست و پنجمین دوره لیگ برتر فوتبال باید به مصاف فولاد خوزستان برود و در حالی که میزبان این بازی است، اما نمی‌تواند در اردکان از میهمان خود میزبانی کند. در دومین هفته شاگردان اخباری میهمان قزوینی‌ها خواهند بود و باید به مصاف شمس‌آذر قزوین بروند. در هفته سوم این تیم بازهم میزبان هست و نیست! و در حالی که طبق برنامه باید از ملوان در اردکان میزبانی کند، باز هم خارج از خانه بازی می‌کند. این وضعیت مقابل تیم‌های پرسپولیس، پیکان و استقلال هم رقم خواهد خورد و شاگردان اخباری در شش هفته نخست باید بیرون از خانه خودشان به میدان بروند. این برنامه‌ای است که تا حالا چیده شده اما ظاهراً اردکانی خیلی دوست ندارند در پایتخت به مصاف حریفان بروند و در تلاش هستند بازی‌های خانگی خود را در شهری خارج از تهران برگزار کنند. سعید اخباری در این‌باره می‌گوید: «در تلاش هستیم حداقل بازی‌های که میزبان هستیم را در خارج از تهران از حریفان خود میزبانی کنیم. حضور ما در تهران برای ما دردسرساز خواهد بود. به هر حال برایمان بسیار مهم است که تیم کمتر خسته شود و کمتر مسافت طی کنیم. از طرف دیگر باید ببینیم چقدر می‌توانیم موفق باشیم و این موضوع را باید مدیریت کنیم. اینکه شش هفته میزبان نباشیم برایمان سخت خواهد بود و انرژی زیادی از تیم خواهد گرفت.» این اتفاق در حالی رخ می‌دهد که به نظر می‌رسد اردکانی‌ها بیش از هر چیزی، نگران بازی در هفته‌های چهارم و ششم هستند. چادرملو اردکان در هفته چهارم میزبان است و باید از پرسپولیسی‌ها میزبانی کند، اما اگر قرار باشد در تهران بازی کنند، آن‌وقت نه‌تنها میزبانی را از دست می‌دهد بلکه باید در خانه حریف بازی کند. این موضوع برای هفته ششم هم همین‌طور است یعنی چادرملو طبق برنامه باید در اردکان از استقلال میزبانی کند اما اگر بخواهد در پایتخت بازی کند، باز هم حریفش میزبان می‌شود. هر چند این روزها خیلی از تیم‌ها با معضل نداشتن زمین برای بازی، روبه‌رو هستند اما به نظر می‌رسد چادرملو بیش از دیگران نگران این موضوع است و اردکانی‌ها در تلاش هستند به هر طریقی شده بخشی از این معضل را حل کنند.

هاشمیان در جبهه درویش شمشیر می‌زند

هاشمیان باردیگر از روند انتخابش برای سرمربیگری در پرسپولیس شروع و درباره موارد مربوط به آماده‌سازی و نقل و انتقالات صحبت کرد. او جواب‌ها را خیلی کلی می‌داد و وارد جزئیات مربوط به برخی ماجراها مثل لیست مازاد نشد و البته اسمی هم نبرد.

سرمربی پرسپولیس صادقانه حرف‌هایش را زد و تأکید کرد تا زمانی که بازیکن جدیدی جذب نشود، فشاری برای بیرون گذاشتن برخی بازیکنان روی او وجود ندارد. در واقع او با علم به اینکه هم جذب بازیکن جدید هم کنار گذاشتن نفرات مازاد بعضاً پروسه‌ای طولانی می‌طلبد تأکید کرد اگر بازیکن جدیدی جذب شود روی کنار گذاشتن برخی نفرات فکر کرده و تصمیم‌گیری می‌کند.

نکته طلایی حرف‌های هاشمیان اما آنجایی بود که او هرگز درباره مسیر نقل و انتقالاتی پرسپولیس و آنچه تا الان انجام شده یا نشده اعتراضی نکرد و غر نزد. شاید تمام تیم‌های رقیب و هواداران‌شان و البته دشمنان پرسپولیس منتظر این بودند که هاشمیان درباره کمبودها و مشکلات حرف بزند اما او باز هم از اتفاقات مثبتی که تا الان در تیمش اتفاق افتاده حرف زد و نیمه پر لیوان را کاملاً جلوی چشم هواداران آورد. هاشمیان حتی از این هم جلوتر رفت و ضمن تأکید روی اینکه همه چیز در تیم او خوب است و خوب پیش می‌رود از هوادارانی که بعضاً تحت تأثیر برخی صحبت‌های فضای مجازی قرار می‌گیرند خواست تا اخبار واقعی و حقیقی را دنبال کنند.

هاشمیان در سومین مصاحبه خود باز هم به روند جذب بازیکن و ناقص ماندن تیمش اعتراضی نکرد و حتی یک مورد غر زدن را نمی‌توان از لابه‌لای حرف‌هایش پیدا کرد. او در حساس‌ترین برهه فصل و در شرایطی که تأکید می‌کند از باشگاه سه بازیکن جدید خواسته است هرگز حرفی نزد که رسانه‌ها و هواداران را روبه‌روی درویش و باشگاه قرار دهد.

● دلار ۹۳,۴۰۰ ● یورو ۱۰۸,۸۲۰ ● پوند ۱۲۵,۴۸۰ ● درهم ۲۵,۵۵۰ ● لیر ۲,۳۰۰ ● سکه ۸۵,۴۵۰,۰۰۰ ● سکه بهار آزادی ۷۶,۶۱۰,۰۰۰ ● نیم سکه ۴۵,۲۰۰,۰۰۰ ● ربع سکه ۲۶,۷۴۰,۰۰۰ ● سکه گرمی ۱۴,۸۰۰,۰۰۰ ● طلای ۱۸ عیار ۷,۵۹۰,۰۰۰ ● طلای ۲۴ عیار ۱۰,۱۰۰,۰۰۰ ●

روزنامه مرز اقتصاد
اقتصادی، اجتماعی
www.marzeghtesad.ir
۸
چهارشنبه ۰۲ مهر ماه ۱۴۰۴ • شماره ۷۶۵
www.marzeghtesad.ir

صاحب امتیاز: موسسه مطبوعاتی دانش پیام بامداد نوین
مدیر مسئول: ابوالفضل حمیدی
چاپ: جام جم
آدرس: تهران، بلوار مرزداران، خیابان البرز ، البرزیکم، پلاک ۶
تلفن: ۴۹۱۰۵۰۰۰-۰۲۱
گستره توزیع : سراسری
شرکت توزیع : نشر گستر

بلوای هوش مصنوعی در بالیوود

در نسخه تغییریافته با هوش مصنوعی، کندان (با بازی بازیگر محبوب دانوش) که مردی هندو و عاشق یک زن مسلمان است، زنده می‌ماند. اما کارگردان فیلم، آناند ال رای، شدیدا از این تغییر عصبانی است.رای گفته است: این‌که کار ما را یک ماشین دست‌کاری کند، بعد آن را نوآوری جلوه دهد، به‌شدت بی‌احترامی است. او افزود که هیچ‌یک از گروه فیلم‌سازی «دوست‌داشتنی»اطلاعی از این بازاکران نداشته‌اند. این نخستین‌بار در جهان است که یک استودیو فیلم را با تغییرات هوش مصنوعی دوباره منتشر می‌کند و همین باعث خشم شدید منتقدان، فیلم‌سازان و دوستداران سینما شده است. اروس اینترنشنال نسخه دوبله به زبان تامیل فیلم «دوست‌داشتنی» را با عنوان «آمبیکاپاتی» دوباره اکران کرده است.

استارت دیپلماسی در نیویورک

مرتضی اکبری -شتاب دیپلماسی در نیویورک همزمان با سرعت بازگشت تحریم‌های شورای امنیت افزایش پیدا کرده است. از دیدار دوباره وزرای خارجه ایران و تروئیکای اروپایی با محوریت مکانیسم ماشه

شتاب دیپلماسی در نیویورک همزمان با سرعت بازگشت تحریم‌های شورای امنیت افزایش پیدا کرده است. از دیدار دوباره وزرای خارجه ایران و تروئیکای اروپایی با محوریت مکانیسم ماشه تا برنامه سخنرانی رئیس‌جمهور در هشتادمین نشست مجمع عمومی سازمان ملل و دیدارهای پرشمار با روسای‌جمهور مطرح جهان از جمله امانوئل مکرون، همتای فرانسوی. در چارچوب این دیپلماسی فشرده و لحظه آخری، عباس عراقچی عصر دیروز سه‌شنبه با همتایان اروپایی فعال‌کننده اسنپبک دیدار کرد. طرفین در این گفت‌وگو ایده‌ها و راهکارهای مختلفی را مورد بحث قرار دادند. پیش از این دیدار، یک مقام ارشد ایرانی به رویترز گفت: ایران از صبح روز دوشنبه با مقامات تروئیکا و همچنین رافائل گروسی، مدیرکل آژانس، در ارتباط بوده است. ایده‌های مختلفی طی این مراودات مطرح و به بحث گذاشته شد. به نظر می‌رسد که همه تلاش دارند به نتیجه‌ای برسند، اما این نیازمند آن است که اروپایی‌ها از مسیر پرتنش انتخابی برای خود فاصله بگیرند و با درک اوضاع پرچالش کنونی، همچنان به دیپلماسی فرصت دهند.

نیویورک در واپسین روزهای سپتامبر صحنه آخرین تلاش‌های دیپلماتیک ایران و تروئیکای اروپایی با محوریت مکانیسم ماشه است. عباس عراقچی صبح روز سه‌شنبه به وقت محلی با وزرای خارجه فرانسه، بریتانیا، آلمان و مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در حاشیه هشتادمین نشست مجمع عمومی سازمان ملل دیدار کرد تا پایتخت‌های اروپایی فعال‌کننده اسنپبک را متقاعد کند که از مسیر پرتنش انتخاب‌کرده فاصله گرفته و با درک اوضاع پرچالش کنونی همچنان به دیپلماسی و مسیرهای دیپلماتیک فرصت دهند. در همین چارچوب وزیر امور خارجه در بدو ورود به نیویورک با خطاب قرار دادن تروئیکا هشدار داد: «اقدام مخرب سه کشور اروپایی در شورای امنیت اگر نهایتا عملی شود، ایران واکنش نشان خواهد داد و ما بار دیگر به شرایط جدیدی با آژانس خواهیم رسید. روی جزئیات این موارد بحث خواهیم کرد.» در این فضای چندروزه تا بازگشت تحریم‌ها، همه منتظر هستند ببینند که مذاکرات وزیر خارجه ایران با وزرای خارجه تروئیکای اروپایی و حضور رئیس‌جمهور در مجمع عمومی سازمان ملل و دیدارهای حاشیه‌ای می‌تواند ماشه را از چکانده شدن باز دارد و مانع از بازگشت ۶ قطعنامه تحریمی علیه تهران شود؟ یا اینکه ایران و غرب مجددا در فاز تنش فراگیر قرار خواهند گرفت.

پیش از این دیدار، یک مقام ارشد ایرانی به رویترز گفت: ایران از صبح روز دوشنبه با مقامات تروئیکا و همچنین رافائل گروسی در ارتباط بوده است. ایده‌های مختلفی طی این مراودات مطرح شده و به بحث گذاشته شد. یک مقام آگاه ایرانی نیز به رویترز گفت: به نظر می‌رسد همه تلاش دارند به نتیجه‌ای برسند. یک دیپلمات غربی در این رابطه گفت: توپ در زمین ایران قرار دارد. این کشور باید سریعا اقدامات لازم را برای جلوگیری از اجرای اسنپبک انجام دهد. بااین‌حال یک مقام آگاه اروپایی در این رابطه گفت که شانس رسیدن به توافق اندک است. وی افزود: کمترین کاری که ایران می‌تواند انجام دهد این است که گزارشی ویژه درباره برنامه اتمی خود ارائه کرده و تضمین‌هایی برای ورود مجدد بازرسان آژانس بدهد، اما شاید این کافی نبوده و شانس وتوی آمریکا نیز در این زمینه وجود دارد.

بااین‌حال تا پایان روز شنبه ۵مهرماه، موعد بازگشت تحریم‌ها، همچنان شانس برای بازگشت به دیپلماسی وجود دارد و عراقچی تا پایان این روز و حتی روز بعد احتمالا دیدارهای خود را در نیویورک ادامه خواهد داد. وزیر امور خارجه ایران بامداد دوشنبه به وقت نیویورک، برای شرکت در هشتادمین نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل متحد وارد نیویورک شد تا از آخرین فرصتی که برای توافق با تروئیکای اروپا جهت فعال نشدن ماشه وجود دارد، استفاده کند. امروز چهارشنبه رئیس‌جمهور نیز وارد نیویورک خواهد شد.

هنوز مشخص نیست آیا هیات ایرانی با بسته پیشنهادی مشخصی راهی نیویورک شده یا منتظر است که در پی تحولات مشخص شود که چه روندی درباره ماشه دنبال شود. البته ایران همواره نشان داده که به دنبال حل مشکلات از طریق مذاکره و دیپلماسی است و این غرب است که در این مسیر سنگ‌اندازی می‌کند. نمونه آن نیز چراغ سبز آمریکا به حمله اسرائیل به کشورمان پیش از شروع ششمین دور از گفت‌وگوها بین تهران و واشنگتن در ۲۳ خرداد است.

در این رابطه روز گذشته علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران، در پیامی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «این دروغ است که ایران مذاکره نمی‌کند. ما در حال مذاکره بودیم که به ما حمله نظامی کردید. اگر پیشنهاد عاقلانه و عادلانه‌ای ارائه شود که منافع ایران را حفظ کند، می‌پذیریم.»

این در حالی است که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا، سه‌شنبه یکم مهر در بخشی از سخنرانی خود در نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک، مدعی شد که دست‌یابی ایران به سلاح هسته‌ای ممنوع است. وی در ادامه ادعاهای خود گفت که او به تهران پیشنهاد همکاری داده اما پاسخ به آن پیشنهاد، تهدید ایران علیه منافع ایالات متحده بوده است.

گفت‌وگوهای فشرده با گروسی

عراقچی سه‌شنبه‌شب به وقت تهران با رافائل گروسی، مدیرکل آژانس، دیدار و گفت‌وگو کرد. طی این دیدار، وزیر امور خارجه با اشاره به حسن نیت و رویکرد مسوولانه ایران در رابطه با موضوع هسته‌ای، هرگونه پیشرفت در این زمینه را منوط به مسوولیت‌پذیری طرف‌های مقابل و توقف زیاده‌خواهی و سوءاستفاده آنها از شورای امنیت برای اعمال فشار بر ایران دانست. عراقچی در بدو ورود به نیویورک در مصاحبه‌ای تصریح کرد که همکاری با آژانس در شرایط پس از تجاوز صورت گرفته و اگر اسنپبک صورت بگیرد، ما با شرایط جدیدتری مواجه خواهیم بود.

مدیرکل آژانس نیز در دیدار سه‌شنبه‌شب به وقت تهران با وزیر خارجه، با تمجید از رویکرد مثبت ایران در تعامل با آژانس به‌ویژه تفاهم قاهره، بر ضرورت تلاش همه طرف‌های ذی‌ربط برای استفاده از ظرفیت‌های دیپلماتیک جهت جلوگیری از تشدید تنش تاکید کرد. رافائل گروسی هم در صفحه خود در شبکه اجتماعی ایکس از «گفت‌وگوهای فشرده» خود با عراقچی خبر داد.

رایزنی‌های عراقچی و گروسی در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک در شرایطی انجام می‌شود که اخیرا ایران و آژانس تفاهمی را با هدف ادامه همکاری‌های تهران و آژانس در قاهره امضا کرده‌اند. اما تلاش تروئیکای اروپایی برای بازگشت مکانیسم ماشه و شش قطعنامه تحریمی علیه ایران باعث شده که تداوم این همکاری‌ها نیز با بن‌بست‌هایی مواجه شود. روز شنبه شورای عالی امنیت ملی با صدور اطلاعیه‌ای مهم اعلام کرد که با اقدامات نسنجیده سه کشور اروپایی در مورد مساله هسته‌ای ایران به‌رغم همکاری‌های وزارت امور خارجه ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و همچنین ارائه طرح‌هایی برای حل‌وفصل موضوع، عملا مسیر همکاری با آژانس دچار تعلیق خواهد شد.

البته گروسی نظر دیگری دارد و معتقد است که همکاری‌های ایران و آژانس ارتباطی با فعال شدن ماشه ندارد. مدیرکل آژانس در گفت‌وگو با الجزیره با بیان اینکه درحال‌حاضر سطحی از همکاری میان تهران و آژانس اتمی وجود دارد، مدعی شد که روابط و همکاری ایران با آژانس اتمی نباید تحت‌تاثیر فعال‌سازی اسنپبک باشد، بلکه باید دائمی و همیشگی باشد. همچنین مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در گفت‌وگو با شبکه آمریکایی PBS در پاسخ به اینکه «آیا ایران واقعا توافق امضاشده با آژانس در قاهره را به تعلیق درخواهد آورد؟»، گفت: «ما هنوز تماسی درباره انجام شدن این کار نداشته‌ایم. ما می‌دانیم که در ایران صداهای مختلفی وجود دارد، گاهی از پارلمان است و گاهی از سوی سیاستمداران که می‌گویند به تعلیق درمی‌آورند یا می‌خواهند به تعلیق دربیاورند.»

پاسخ تهران به سه درخواست تروئیکا

مدیرکل آژانس در پاسخ به این سوال که «با توجه به سه درخواست کشورهای اروپایی مبنی بر مذاکره مستقیم ایران با آمریکا، پاسخگویی درباره مواد هسته‌ای غنی‌شده به خلوص بالا و ازسرگیری نظارت‌های آژانس در ایران، آیا از نظر او ایران به این سه درخواست عمل می‌کند؟»، گفت که تا حدی تمامی این اتفاقات درحال رخ دادن است. البته به این بستگی دارد که چه معیاری برای سنجش کافی بودن آنها در نظر گرفته می‌شود. گروسی در توضیح اینکه آیا به نظر او این همکاری برای آمریکا کافی است، ضمن اشاره به اینکه این موضوع را خود واشنگتن باید بیان کند، تاکید کرد که درباره تماس‌ها با آمریکا، به نظرم تماس‌هایی انجام می‌شود.

بازرسی‌ها آغاز شده است

در بخش دیگری از این گفت‌وگو، گروسی در پاسخ به اینکه «آیا ایران ملزومات این همکاری را برای آژانس فراهم می‌کند؟»، گفت: «ما کارمان را شروع کرده‌ایم. بازرسی‌هایی در نیروگاه اتمی بوشهر در جنوب ایران انجام داده‌ایم. اکنون در حال طی کردن روند بازدید از یک رآکتور تحقیقاتی هستیم. مسلما اصل مطلب، مواد هسته‌ای است.» طبق اعلام ایران، ذخایر اورانیوم غنی‌شده ایران با خلوص بالا زیر تاسیسات هدف‌قرارگرفته از سوی آمریکا و رژیم صهیونیستی مدفون مانده است. مدیرکل آژانس نیز در این رابطه گفت: «ما فکر می‌کنیم بیشتر مواد هسته‌ای هنوز در زیر آوارها مدفون است؛ البته به دلیل وضعیت این مواد، اطلاعات جدیدی در دست نداریم.»

مسیر دیپلماسی باید ادامه داشته باشد

گروسی در نهایت با اشاره به اینکه انجام دادن گفت‌وگوهای دیپلماتیک وقتی برخی چیزها گفته می‌شود و تهدیدهایی انجام می‌شود، آسان نیست، تاکید کرد: وظیفه ما این است که کارمان را ادامه دهیم. در برهه فعلی نمی‌توانیم از عهده بحرانی دیگر در خاورمیانه بربیاییم. باید از آن بپرهیزیم. به نظرم باید به سمت وضعیتی پایدار و بادوام پیش برویم که تنها از طریق دیپلماسی میسر است.

دیدارهای حاشیه‌ای وزیر

عراقچی روز گذشته دیدارهایی نیز در حاشیه مجمع عمومی انجام داد. از جمله وزیر خارجه در دیدار با همتای فنلاندی خود، با تبیین رویکرد مسوولانه ایران در رابطه با موضوع هسته‌ای، نسبت به تبعات هرگونه استفاده ابزاری سه کشور اروپایی از شورای امنیت برای اعمال فشار علیه ایران هشدار داد. وزیر خارجه ایران پیش از این با همتایان خود از اتریش، لهستان، سوئد، سودان، عمان و مصر دیدار و گفت‌وگو کرد.

طرح پیشنهادی ایران در نیویورک

دیپلماسی فشرده در نیویورک در شرایطی است که روز گذشته احمد بخشایش اردستانی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، در گفت‌وگو با جماران با اشاره به اینکه دیدار با هیات‌های انگلیس، فرانسه و آلمان در برنامه رئیس‌جمهور و تیم ایرانی وجود دارد، گفت که قرار است در این دیدارها، ایران پیشنهاد دهد که در ازای تمدید قطعنامه ۲۲۳۱، اورانیوم ۶۰درصد خود را تا ۲۰ درصد رقیق می‌کند؛ سپس طرفین برای حصول توافقی کوتاه‌مدت تلاش خواهند کرد تا نهایتا به توافقی بلندمدت برسند.

نیویورک در واپسین روزهای سپتامبر صحنه آخرین تلاش‌های دیپلماتیک ایران و تروئیکای اروپایی با محوریت مکانیسم ماشه است.

نقشه راه همکاری تجاری ایران و اوراسیا نهایی می‌شود

اتابک در خصوص اهداف این سفر گفت: در اواخر اردیبهشت ماه عملیات اجرایی موافقت‌نامه تجارت آزاد با اتحادیه اقتصادی اوراسیا را آغاز کردیم و عملا این موافقت‌نامه به مرحله اجرا رسید. در این چارچوب، تعرفه ۸۷درصد کالاها صفر شد. وی افزود: برای سایر اقدامات، کمیسیون‌ها و کمیته‌هایی تشکیل شده‌اند و امروز نیز در مسکو نشست دوجانبه‌ای برای تعیین نقشه راه ادامه مسیر برنامه‌ریزی شده است. همچنین دیدار با وزرا، معاون نخست‌وزیر و دیگر مسوولانی که در اجرای این موافقت‌نامه نقش دارند، در دستور کار قرار دارد. امیدواریم کمیته‌های زیرمجموعه کمیسیون اصلی اوراسیا بتوانند فعالیت‌های خود را جمع‌بندی کرده و گزارش‌هایشان را به کمیسیون ارائه کنند.

وزیر صمت ادامه داد: هدف اصلی این سفر، توافق بر نقشه راه و تصویب آن است. علاوه بر این، ملاقات‌های دوجانبه‌ای با وزرای توسعه اقتصادی، وزرای اقتصادی و وزیر تجارت اتحادیه اوراسیا، معاون نخست‌وزیر روسیه و دیگر وزرا خواهیم داشت که همه پیرامون مسائل مربوط به افزایش تبادلات تجاری میان کشورها انجام خواهد شد. وی گفت: خوشبختانه از زمان انعقاد این معاهده، حجم تبادلات ما با اتحادیه اوراسیا به صورت قابل‌توجهی افزایش یافته و امیدواریم بتوانیم این روند را بیش از پیش توسعه دهیم.

اینفوگرافیک

به دنبال سفر رئیس سازمان انرژی اتمی به روسیه، موافقت‌نامه اجرایی برای ساخت و احداث چند نیروگاه اتمی در مقیاس کوچک امضا شد؛ این نیروگاه‌ها به سرعت در دنیا در حال تکثیر هستند، بنابراین ایران می‌تواند بخش مهمی از فناوری ساخت آن‌ها را از روسیه دریافت کند.

عکس نوشت

جنگ به روایت «چیزها»

کارتون

افتتاح اندیشکده «تحکیم انسجام اجتماعی» جهاد دانشگاهی

رکوردشکنی بیت‌کوین

ورود رمزارزها به حساب‌های بازنشستگی، استقبال گسترده شرکت‌های بزرگ و سرمایه‌گذاران و همچنین سیاست‌ها و حمایت‌های دونالد ترامپ از بازار کریپتو را باید از دلایل این رشد دانست.

بیت‌کوین رمزارز محبوب جهانی، بار دیگر تحت تاثیر تحولات سیاسی و اقتصادی ایالات متحده دچار نوسانات قیمتی شد و روز پنج‌شنبه به اوج تاریخی خود رسیدند.

بیت‌کوین از ابتدای سال جاری تاکنون رشدی ۳۲ درصدی را تجربه کرده و برای نخستین بار توانست کانال ۱۲۴ هزار دلاری را پشت سر بگذارد. اتریوم نیز از این روند بی‌نصیب نماند و از ابتدای سال ۲۰۲۵ تاکنون افزایش ۵۱ درصدی را ثبت کرده و به بالای ۴۷۰۰ دلار رسید.

این روند نه تنها به دلیل استقبال گسترده شرکت‌های بزرگ و سرمایه‌گذاران نهادی است، بلکه سیاست‌ها و حمایت‌های دولت آمریکا نیز نقش مهمی در تقویت این موج داشته‌اند. درحالی‌که برخی کارشناسان نگران نوسانات بازار هستند، بسیاری دیگر بیت‌کوین را به عنوان یک شاخص جدید برای سنجش ریسک‌پذیری و جذابیت سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی می‌بینند.

چرایی رکورد بیت‌کوین

بیت‌کوین و اتریوم بار دیگر در مسیر صعودی قرار گرفتند و بازار رمزارزها را تحت تاثیر خود قرار دادند. انتظارات برای سیاست پولی آسان‌تر و تحولات مثبت در مقررات مالی باعث شده سرمایه‌گذاران اعتماد بیشتری به این دارایی‌ها پیدا کنند.

تحلیلگران می‌گویند رشد بیت‌کوین و اتریوم نه تنها ناشی از خریدهای مداوم موسسات مالی است، بلکه اقدامات دولت برای تسهیل سرمایه‌گذاری در دارایی‌های دیجیتال نیز نقش مهمی داشته است. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که این روند صعودی می‌تواند ادامه یابد و رشد قابل‌توجه‌تری در راه باشد.

با تغییرات مقرراتی اخیر، بازار رمزارزها حالا محیطی مثبت‌تر برای سرمایه‌گذاران پیدا کرده است. ورود رمزارزها به حساب‌های بازنشستگی، فرصت‌های تازه‌ای برای مدیران دارایی ایجاد کرده و نشان می‌دهد این بازار بیش از گذشته در مرکز توجه قرار دارد. با این حال، کارشناسان هشدار می‌دهند که نوسانات همچنان بالا است و سرمایه‌گذاران باید با دقت و احتیاط عمل کنند.

به دنبال این تحولات، ارزش کل بازار رمزارزها به بیش از ۴,۱۸ تریلیون دلار افزایش یافته است، درحالی‌که چند ماه قبل این رقم حدود ۲,۵ تریلیون دلار بود. فرمان اجرایی جدید دولت آمریکا دسترسی به دارایی‌های دیجیتال را در حساب‌های بازنشستگی(k) ۴۰۱ آسان‌تر کرده و می‌تواند فرصت‌های تازه‌ای برای مدیران دارایی بزرگ فراهم کند. با این حال، کارشناسان هشدار می‌دهند که نوسانات این بازار همچنان بالاست و سرمایه‌گذاران باید جانب احتیاط را رعایت کنند.

کارشناسان معتقدند ترکیبی از خریدهای گسترده شرکت‌ها و حمایت‌های دولتی عامل اصلی این افزایش قیمت بوده است. «اندرو پیس»، مدیر سرمایه‌گذاری آسیا-پاسفیک در شرکت Russell Investments، بیت‌کوین را به «نسخه‌ای پیشرفته از شاخص نزدک» تشبیه کرده و تاکید می‌کند که این دارایی دیجیتال اکنون به یک معیار مهم برای سنجش ریسک‌پذیری در بازارهای مالی تبدیل شده است.

یکی از محرک‌های اصلی این رشد، فعالیت شرکت‌های موسوم به «خزانه‌داری بیت‌کوین» است. این شرکت‌ها، به‌ویژه شرکت «Strategy» به رهبری مایکل سیلور، برای خرید بیت‌کوین و دیگر رمزارزها از ترکیبی از بدهی و سهام استفاده می‌کنند. در حال حاضر، حدود ۱۶۵ شرکت عمومی در جهان بخشی از دارایی‌های خود را به بیت‌کوین اختصاص داده‌اند. خریدهای گسترده این شرکت‌ها یک حلقه بازخورد مثبت ایجاد کرده و باعث شده بازار بیت‌کوین از یک تجربه نوآورانه سرمایه‌گذاری، به یک منبع ساختاری فشار خرید تبدیل شود.

در کنار نقش شرکت‌ها، حمایت‌های دولتی نیز زمینه رشد قیمت بیت‌کوین را فراهم کرده است. فرمان اجرایی رئیس‌جمهور وقت، دونالد ترامپ، اجازه داد برنامه‌های بازنشستگی آمریکا بتوانند در دارایی‌های جایگزین از جمله رمزارزها سرمایه‌گذاری کنند. این تصمیم مسیر ورود گسترده سرمایه موسسات بزرگ به بازار کریپتو را هموار کرد و تقاضا برای بیت‌کوین و دیگر رمزارزها را افزایش داد.

رشد اخیر بیت‌کوین همچنین همزمان با عرضه اولیه موفق سهام صرافی رمزارزی «Bullish» در بورس نیویورک رخ داد. این صرافی که توسط میلیاردر تکنولوژی، پیتر تیل، حمایت می‌شود، توانست ۱,۱میلیارد دلار سرمایه جذب کند و قیمت سهام آن با افزایش قابل‌توجهی روبه‌رو شد.

این موفقیت نشان‌دهنده اعتماد شدید سرمایه‌گذاران به بازار رمزارزها و پتانسیل بالای شرکت‌های فعال در این حوزه است. البته ناگفته نماند که انتشار داده‌های تورمی آمریکا باعث شد تحلیلگران دیدگاه‌های متعددی ارائه کنند و در پی آن، نوسانات قیمتی بیت‌کوین و اتریوم افزایش یابد. این روند موجب عقبگرد هر دو دارایی از رکوردهای قبلی خود شد.